

Moartea lui Mihai Eminescu – între realitate istorică și mit național

AL. FLORIN ȚENE

Moartea lui Mihai Eminescu rămâne unul dintre cele mai controversate episoade din istoria culturală românească. Deși documentele medicale și cercetările istorice recente tind să confirme o cauză naturală a decesului, numeroase ipoteze alternative au alimentat, timp de peste un secol, suspiciuni privind împrejurările morții poetului. Controversa este amplificată de contextul politic al epocii, de insuficiența documentelor clinice și de transformarea lui Eminescu într-un simbol național.

La 15 iunie 1889, Mihai Eminescu a încetat din viață la vârsta de numai 39 de ani, în sanatoriul doctorului Șutu din București. Dispariția sa a produs o puternică emoție în societatea românească. În deceniile următoare, în jurul ultimilor ani de viață ai poetului s-a construit o adevărată mitologie, în care faptele medicale, interpretările politice și imaginarul colectiv s-au amestecat adesea. Întrebarea dacă moartea lui Eminescu a fost „suspectă” continuă să preocupe istorici, critici literari și medici. Pentru a răspunde acestei probleme este necesară analiza documentelor contemporane, a mărturiilor martorilor și a cercetărilor moderne.

Începând cu anul 1883, sănătatea lui Eminescu s-a deteriorat grav. Poetul a manifestat tulburări psihice, episoade depresive, stări de agitație și dificultăți de integrare socială. Diagnosticul stabilit de medicii vremii a fost sifilisul în stadiu terțiar, boală considerată atunci una dintre principalele cauze ale afecțiunilor neuropsihiatrice. Tratamentul aplicat a constatat în administrarea de mercur, metodă terapeutică frecvent utilizată în secolul al XIX-lea.

Astăzi se știe că mercurul este toxic și poate produce efecte neurologice severe, ceea ce a determinat unii cercetători să considere că tratamentul ar fi contribuit la agravarea stării poetului.

În perioada 1883–1889, Eminescu a fost internat în mai multe instituții medicale din România și din străinătate, alternând perioade de relativă luciditate cu episoade de boală accentuată. Versiunea acceptată de majoritatea istoricilor susține că Eminescu a murit ca urmare a degradării progresive a organismului provocate de boală și de complicațiile acesteia. Autopsia a fost realizată de medicul legist doctorul Tomescu.

Examinarea a evidențiat modificări importante la nivel cerebral, interpretate atunci ca efecte ale afecțiunii de care suferea poetul. Deși concluziile autopsiei nu respectă standardele medicinei moderne, ele nu indică existența unei crime. În a doua jumătate a secolului XX, mai mulți specialiști au reanalizat documentele medicale și au ajuns la concluzia că moartea poate fi explicată prin cauze patologice fără a recurge la ipoteza asasinatului.

Una dintre cele mai răspândite teorii susține că Eminescu nu ar fi murit din cauza bolii inițiale, ci din cauza tratamentului cu mercur.

Susținătorii acestei interpretări arată că: dozele administrate erau foarte mari; toxicitatea mercurului era insuficient cunoscută; simptomele intoxicației se suprapun parțial peste cele atribuite sifilisului.

Unii medici contemporani au sugerat că diagnosticul inițial ar fi fost greșit și că administrarea repetată a mercurului ar fi accelerat deteriorarea organismului.

Totuși, chiar dacă această ipoteză este plauzibilă din punct de vedere medical, ea nu demonstrează existența unei intenții criminale. Ar fi vorba mai degrabă despre o eroare terapeutică specifică epocii. O altă versiune celebră provine din mărturia frizerului Dumitru Cosmănescu. Acesta a afirmat că Eminescu ar fi fost lovit în cap de un alt pacient al sanatoriului, care i-ar fi aruncat o cărămidă.

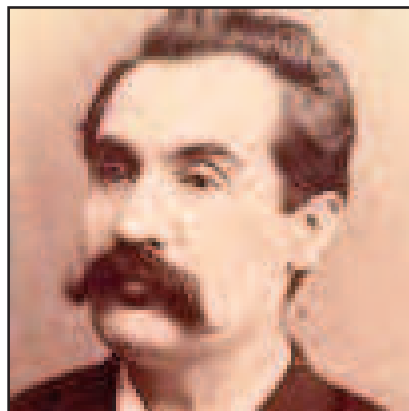
Relatarea a fost publicată la mulți ani după evenimente și a alimentat

numeroase speculații. Conform acestei teorii, traumatismul ar fi provocat moartea poetului.

Problema principală este lipsa confirmării documentare. Raportul autopsiei nu menționează o fractură craniană fatală, iar mărturia apare târziu, fiind afectată de limitele memoriei și de tendința de dramatizare a evenimentelor. Din acest motiv, majoritatea cercetătorilor consideră că povestea cărămidii nu poate fi acceptată ca explicație principală a decesului.

După 1990 s-a dezvoltat o altă interpretare, potrivit căreia Eminescu ar fi fost eliminat din motive politice.

Argumentele invocate sunt: activitatea sa jurnalistică foarte critică; articolele împotriva influențelor externe în politica românească; apropierea de

anumite cercuri naționaliste; internarea sa bruscă din 1883.

Potrivit acestei teorii, poetul ar fi devenit incomod pentru anumite grupuri politice și ar fi fost redus la tăcere prin internare și tratamente medicale abuzive.

Totuși, până în prezent nu au fost descoperite documente care să demonstreze existența unui ordin politic de eliminare a lui Eminescu. Istoricii profesioniști consideră că ipoteza rămâne speculativă și insuficient susținută de probe.

În ultimele decenii, cercetările medicale și istorice au devenit mai nuanțate. Mulți specialiști consideră că diagnosticul tradițional de sifilis este discutabil, însă admit existența unei afecțiuni neurologice și psihice severe.

Astfel, consensul actual poate fi rezumat astfel: *Moartea lui Eminescu nu poate fi atribuită cu certitudine unei*

crime. Tratamentul cu mercur ar fi putut contribui la agravarea stării sale. Ipoteza loviturii cu cărămidă nu dispune de suficiente dovezi. Teoria asasinatului politic nu este susținută de documente istorice concludente.

Moartea lui Mihai Eminescu poate fi considerată „suspectă” în sensul că există încă numeroase necunoscute privind diagnosticul exact, tratamentul aplicat și circumstanțele ultimilor săi ani de viață. Cu toate acestea, cercetarea istorică și medicală actuală nu oferă dovezi suficiente pentru a susține ipoteza unei crime premeditate.

Mai degrabă, cazul Eminescu reflectă limitele medicinei secolului al XIX-lea și dificultatea de a reconstitui cu precizie un eveniment petrecut acum mai bine de un secol.

Persistența controversei se explică și prin statutul excepțional al poetului în cultura română: orice aspect al vieții sale capătă inevitabil dimensiuni simbolice și naționale.

Pentru un studiu academic riguros, cea mai prudentă concluzie este că moartea lui Eminescu rămâne controversată, dar nu există, până în prezent, dovezi istorice decisive care să confirme ipoteza asasinării sale.

Bibliografie selectivă

George Călinescu, *Viața lui Mihai Eminescu*, București, Fundația pentru Literatură și Artă, 1932.

Perpessicius, *Opere. Mihai Eminescu, ediție critică*, București, Editura Academiei.

Constantin Bălăceanu-Stolnici, *Eminescu și maladiile sale*, București, diverse ediții.

Nicolae Georgescu, *Boala și moartea lui Eminescu*, București, Editura Junimea.

Theodor Codreanu, *Dubla sacrificare a lui Eminescu*, Iași, Editura Junimea.

Ilie Bădescu, *Eminescu și geopolitica României*, București.

Nae Georgescu, *Eminescu și editorii săi*.

Dimitrie Vatamaniuc, *Publicistica lui Eminescu (1870–1889)*.

Augustin Z. N. Pop, *Pe urmele lui Mihai Eminescu*.

Mihai Cimpoi, *Eminescu. Dicționar enciclopedic*.

MIHAI BUZNEA

Motto

„Politica nu are principii, are numai interese”

Octavian Paler

Pokerul guvernamental

De aproape trei luni de zile, la palatul Victoria are loc o acerbă partidă politică de poker a cărei miză depășește limitele convenționale ale șanselor egale la câștig. Cât despre decența decărtărilor mai că nu se poate vorbi, regula atot-stăpânitoare

fiind una singură: care pe care! La masa jucătorilor – cei patru protagoniști ai guvernării – roșu, galben, verde și albastru. Să-i devoalăm? Cred că nu e cazul, fiindcă deja s-au făcut de cacao. Unul care pute rău de tot! Crupier – un al cincilea protagonist machiat în negru și galben, aspirant la un loc la masă, și care distribuie cărțile. Desigur, nu lipsesc nici chibiții, așa-zisele partide „de buzunar” care urmăresc decărtările cu priviri indiscrete, doritoare, ori complice. Miza fiind una foarte mare: fotoliile Puterii. Fiecare își dorește *full*-ul cu trei ași însoțiți de doi popi, ori măcar asul de treflă, care se află palpat pe undeva, prin tenebrele intereselor de partid. Și, de ce nu, personale! Cine va reuși, până la urmă, să strângă potul cu izbăvitorul gest „și mâna greblă se făcu”, atât de drag cartoforilor provocatori de senzații tari? Pe carte bună, sau va fi căcealma? Mister total. Lunga vară fierbinte, atât la propriu, cât și la figurat, prelungindu-se până aproape de infinitul de neatins. Al rațiunii și, mai ales, al decenței în conduita demnitară. Hambățul „salvatorului providențial” (!) al nostru, al românilor, al stării lor de bine, este cel

care a tulburat apele, și o face în continuare cu o cerbie greu de înțeles, cât și de acceptat, până la revărsarea răbdării, moment despre care nu se poate ști cât, și când, va da pe delături. Un hambăț hrănit, se pare, și de celebra replică a domnitorului Alexandru

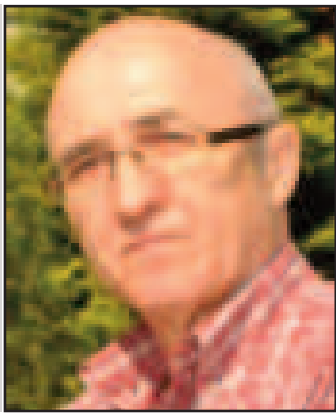

Lăpușneanu, din romanul istoric cu același nume al scriitorului Costache Negruzzi: „...dacă voi nu mă vreți, eu vă vreau pe voi”, iar „...de mă voi scula, pre mulți am să popesc și eu!” Și iată cum Ilie Sărăcie dimpreună cu ciracii săi înveșmântați în caftanele galbene ori albastre ale stirpei năvălă la ospețele guvernării, își hrănesc poftele cu o nesațietate greu de înțeles.

Dar să revenim la vorbele noastre cele de toate zilele, și s-o spunem pe

direct, spre înțelesul tuturor: cu toate că Parlamentul le-a arătat ușa spre afară, într-o acțiune de comando inițiată de democrat-socialii lui Grindeanu@co, trio-ul PNL-USR-UDMR s-a fixat temeinic în fotoliile guvernării și nici că mai vor să părăsească palatul Victoria. Unde-i răcoare și bine, iar timpul trece/leafa merge. Ținând să se protejeze, astfel, nu doar de efectele vîpiei acestei veri ce ne incendiază zilele și nopțile, cât și de cei de-afară, poporul „suveran” care cere cu tot mai mare insistență „capul lui Moțoc” ce se ține „moț” pe grumazul unui guvern demis. Întâmplându-se, însă, exact ca-n zicerea cu „câinii latră, caravana trece”. Ceea ce face ca „facerea” unui nou guvern să devină un fapt tot mai îndepărtat. Două tentative au eșuat, o a treia i-ar fi trimes pe toți acasă. Respectarea Constituției? Să fim serioși! Doar legile sunt făcute pentru a fi încălcate. Provizoratul de + 45 de zile e doar un exemplu. Referendumul pentru demiterea președintelui-jucător, sau parlamentul de 300, sunt alte două mostre ale modului în care se iau și se aplică hotărârile majore validate de electorat.

➡ p. 7

(Continuare din numărul 231)

Nu-l preocupă tragediile de plapumă ale Miței Biciclista. Când o zărește în orizonturi și pe Madam Bovary, zice că e OK, există și supraviețuiri în crinolină celebră, dar zvârcolirile celorlalți, ale toreadorilor tăcuți, luați mereu în coarne și copite în arena viață-moarte, sunt cele care trebuie invitate să apere sufletele noastre de veștejiri. Școlit de viață și în tainele suferințelor lui Iov, C.G. te întâmpină mereu cu o privire în care, dacă ai știința citirii, poți afla mereu că „Fericit este omul pe care Dumnezeu îl muștră! Și să nu disprețuiești certarea Celui Atotputernic. Căci El rănește și El leagă rana, El lovește și mâinile Lui tămăduiesc” (Iov 5:17-18). Privirea sa nu este însă una de misionar aflat în soldă, ci a unui prieten care are ceva din zâmbetul ocrotitor al lui Vergiliu, cel care l-a însoțit/ghidat pe Dante prin cele nouă cercuri ale Infernului, ajutându-l să priceapă și mai mult ce tezaure se ascund în piscurile și prăpăstiile aventurilor vieților noastre.

„Tăinuit la masa de scris a singurătății” (Dan Sandu), C.G. știe că „singurătatea este o operă de conversare la tine însuși” (Cioran) și poate că i se lipește uneori sufletul și de credința lui Nietzsche, nonconformistul care ne sugerează că se poate aprecia calitatea unui om și după cantitatea de singurătate pe care o poate suporta. Scriitorul nostru sărbătorit și prin prezentul volum scrie și privește către lume cu sufletul Micului Prinț: „Unde sunt oamenii? vorbi în cele din urmă Micul Prinț. Te simți cam singur în pustiu...”

– Singur te simți și printre oameni, zise șarpele...”

Lui **Cornel Galben** nu-i lipsesc momentele în care crede că a ratat singurătatea cea bună: „Tentativa mea de evadare din lume și de împământenire în spațiul sacru al unei mănăstiri a eșuat lamentabil”. Substituie însă singurătatea pierdută, aidoma unui sihastru coborât din pustniciile mântuitoare, și investește generos în „muncă dăruită cetății” (Dan Perșa). Poate că și în această atitudine nu este altceva decât o altă aventură care are tot chip de singurătate. Nu întâmplător, în Poezia sa țiue marile singurătăți, se aude obsedant-estetic în ea strigătul de la capătul *Strigătului*. Un strigăt frânt uneori și de mărturisiri care-i oblojesr rănile pe care, inevitabil, virtuoașa solitudine i le-a provocat: „Dau slavă lui Dumnezeu că m-a răbdut...” Poate că de aceea, privind către cărțile pe care ni le-a dăruit, îmi amintesc mereu de bijuteria de suflet a lui Nikos Kazantzakis, din „Raport către El Greco”: „I-am spus migdalului: Frate, vorbește-mi despre Dumnezeu! Și migdalul a înflorit...” Și poate că din experiența singurătății scriitorului-călugăr coboară vindecător „o certă vocație de investigator pe tărâmul istoriei literar-culturale, de portretist capabil să reconstituie sobru și sigur trăsăturile definitorii ale eroilor săi” (Vasile Sporic). Și tot de

aici își trage sevele harul său de *iconar* al lumii literare, căci, zice seducător *Marius Manta*, „dacă literele s-ar îmbrăca în culori, am vorbi despre... pictorul Cornel Galben”. Și, ca orice *iconar* care cultivă esențele, „Cornel Galben, confirmă că e din stirpea aleasă a trudnicilor întru cunoașterea trecutului și a adevărului” (Adrian Jicu). Într-un Guvern care și-ar propune să întemeieze câte ceva de dragul amărâței noastre fericiri, l-aș vedea pe sărbătoritul nostru într-un incomod fotoliu de ministru al Supraviețuirii. Celor care m-ar îmbrânci ironic, le-aș spune că habar n-au ce valoare are supraviețuirea în vremuri de restriște. Dacă ar accepta să posteze pe ușa cabinetului său un gând al lui Einstein – „E un miracol faptul că și curiozitatea supraviețuiește educației școlare” – l-aș propune, după prima remaniere guvernamentală, ministru al Educației, Învățământului și Speranței. Mi-am pus mereu nădejdi în competențele lui C.G. De pildă, imaginându-mi (discriminator, desigur) că în biserici n-ar trebui să intre și păcătoșii cei mari, care fac temenele etern-ipocrite întru iertare, dar continuă nonșalant să păcătuiască, am gândit că l-aș putea nominaliza chiar și ca prim-evaluator al destrămarilor morale la intrarea în sfintele lăcașe (În Roma antică – „O tempora, o mores!” – un magistrat era împuternicit cu supravegherea moravurilor publice). Dar, după ce Sofia Marmeladovna mi-a depănat istoria tragică a izbăvirii lui Raskolnikov, am priceput că fără raskolnikovnienii de toate felurile bisericile ar fi aproape pustii și m-am mai liniștit. Însă, știind că este și cetățean de onoare al orașului Mooka (Tochigi, Japonia), ai cărui locuitori cred că și dacă ar muri de sete, tot nu ar bea apă dintr-o fântână furată, tot mai țin viu utopicul (distopicul?) gând amintit.

Orice viață de om este un maraton. Fan al sporturilor elevate, Cornel Galben are știre despre zisa lui Haile Gebrselassie – „Când alergi la maraton, alergi împotriva distanței, nu împotriva celorlalți alergători și nu împotriva timpului” –, dar și despre cea a lui Emil Zátopek: „Dacă vrei să alergi, aleargă o milă. Dacă vrei să experimentezi o viață diferită, aleargă un maraton”. Viața este însă un altfel de maraton; nu se măsoară cu etalonul păstrat la Sèvres, cel ferit de umezeală și variații de temperatură. Unitatea de măsură a acestui maraton al sufletului este zămislită din plămada bucuriilor efemere care s-ar vrea să fie fără de sfârșit, a primejdiilor care scot uneori toate cuțitele și a speranțelor care sunt uneori fragile asemenea tremurului inocent al unui bob de rouă. Într-un asemenea maraton, dacă vrei să nu abandonezi, eșecurile sunt locurile în care te ridici pentru a continua. Eșecul nu este căderea, ci lipsa voinței de a te ridica. Spuneam despre C.G. că este un maratonist al spiritului. S-a înscris într-un maraton care este în plină desfășurare. De pe marginea traseului, nu întotdeauna a fost/este așteptat de către spectatori cu încurajări și un strop de apă sau de zămbet. Privind către grozava sa cursă, îmi spun mereu că dacă toți am alerga aidoma lui, poate că lumea în care supraviețuim ar fi un loc mult mai ospitalier. Cândva, despre una dintre cele 42 de cărți ale sale, „1000 de pași”, o carte... selfie, scriam că este

spovedania unui învins victorios. Maratonul vieții lui de până acum este însă cel al unui victorios care, cu ochii pe rănile provocate de piscurile și hăurile îndrăznelilor și șovăielilor, pare că ne spune: „Aveți încredere! Trudiți și sperați ca și cum ar fi imposibil să eșuați!” Maratonul lui C.G., atât de seducător reflectat în opera sa, îmi sugerează chipul unei curse lungi, care solicită rezistență, răbdare, perseverență, căutarea echilibrului între sens și deznădejde. Este o imagine care reunește ideea stoică a efortului continuu, cea creștină a călătoriei sufletului și elanul romantic spre depășirea de sine. Viața nu este o cursă spre moarte, ci un maraton al inimii în care nu contează cine ajunge primul, ci doar cine nu încetează să creadă în lumină. Poate că, uneori, este o cursă lungă prin propriul deșert. La început crezi că trebuie să ajungi undeva: la o culme, la o împlinire, la o certitudine. Apoi înveți că tot ce contează este să continui să alergi, chiar și atunci când nu mai știi de ce. Sufletul este alergătorul și traseul, în același timp. El, uneori, obosește, cade, se ridică, își pierde suflul, dar nu renunță, pentru că renunțarea ar însemna sfârșitul drumului interior. Maratonul acesta nu are podium. Spectatorii săi adevărați sunt doar tăcerea, praful, ca deșertăciune a deșertăciunilor, și o lumină

care, din când în când, se aprinde în tine ca o binecuvântare. Și poate că adevărata victorie în această cursă – victorie iluzorie, desigur – este să nu ajungi niciodată la finish, ci să rămâi mereu în alergare, viu, căutând, arzând. În cele din urmă, realizăm că nu alergăm pentru a cucerii lumea, ci pentru a nu fi cucerii de nimicul din noi. Când oboseala devine rugăciune, pricepem că pe traseu există un sens care ne așteaptă și Tăcerea, nevăzutul spectator al victoriei interioare. Toate acestea îmi sunt șoptite mie de maratonul vieții lui C.G., unul în care, din când în când, își răcorește sufletul scriind poezie: „Doamne, iar aleargă-n mine cerbii/ Precum valul către mal aleargă,/ Noptile se-ascund durute-n firul ierbii,/ Pașii nu mai știu unde să meargă./ Doamne, iar mă doare Luna / Adormită-n suflet, cuib de pază,/ Cerbii-aleargă-n mine, aleargă-ntr-una/ Și mă pierd în păru-ți, ca o stinsă rază” („Doamne, iubito”).

În 2012, sărbătoritul nostru era viețuitor al mănăstirii Sfântul Ioan Casian, Dobrogea. „Eu am ratat multe [...], nu vreau să ratez și mântuirea din pricina scrisului”, nota dânsul în „Ultima sută”. Cu un „gust amar al izbânzii” continua: „E drept că m-am ales cu niște cărți, dar cine va mai ști de ele după câțiva ani? Unele au fost

citite, totuși, ca sursă bibliografică, așa că mai sunt ceva speranțe, deși gloria asta luminează n-are valoare...” Într-o cronică (2013) la acest volum, notam: „Dacă scrisul vindecă traume, dacă omul e o ființă povestitoare, iar scrisul este o bucurie, nu cred că, vreodată, Cornel Galben se va despărți de Condei. Sunt atât de buni prieteni. Condeiu se simte atât de minunat în preajma sa, încât chiar el, Condeiu, nu-l va lăsa pe Cornel să se îndepărteze de el. Pentru oameni precum Cornel Galben, scrisul este ca un sport de contact: poți fi rănit, dar îți place. O fi aici ceva din deșertăciune, deșertăciunea deșertăciunilor, dar este cea mai inofensivă, cea mai puțin păcătoasă dintre toate deșertăciunile lumii”. Rodica Lăzărescu surprindea fericit (2021) chipul mântuirii pe care o va găsi Cornel Galben, care se despărțise deja de chilia mănăstirii: „După ce a ratat mântuirea prin credință, pășind dincolo de primul prag, al celor șaptezeci de ani, din *Rugăciunea* lui Moise, conștient de adevărul vorbelor omului lui Dumnezeu, cum «că trece viața noastră și ne vom duce», am convingerea că scriitorul **Cornel Galben** se mărturisește cu speranța ascunsă că astfel își va găsi mântuirea. Cealaltă – prin scris”. Cred și eu că oameni ca el pot găsi mântuire și prin scris, nu doar prin sihăstriile cele mari ale credinței. Pustnicia întru condei poate avea și orizonturi soteriologice. Cu viața sa, Cornel Galben scrie o poveste care n-o să înceapă niciodată cu acel clasic „A fost odată ca niciodată”. Omul-confesiune-Cornel-Galben, deși este mereu locatarul acelei paradigme în care Credința este liantul magic, este mai imprezvizibil decât bobul de rouă care poate rezista eroic până în zorii apusului sau se poate risipi la primul zămbet al Soarelui. El își scrie povestea mășăluind ca un hidalgo cu sufletul lipit de aventurile unui Don Quijote care știe că morile de vânt pot măcina uneori numai iluzii. Nu știu dacă a pipăit, ca mine, în Spania, o moară de vânt autentică, dar cred că știe mai multe secrete decât mine despre această poveste-minune care măcina optimism inocent.

Uneori, ca profesor, știindu-l înțelept, am pornirea tainică de a-l invita pe C.G. să interpreteze zisele unor spirite alese. „Singurătatea este câmpul de joacă al lui Satan”, îmi spune Nabokov. Oare cum ar privi acest gând? „Viața e duelul lui Dumnezeu cu diavolul, iar câmpul de bătlie sunt eu”, spunea Dostoievski. Tare aș fi curios ce i-ar răspunde și rusului. Poate că, astfel, l-aș cunoaște mai bine. Și l-aș mai invita să comenteze chiar și zisele pe care unii confrăți le-au trimis, uneori și cu inimă de șmirghel, în paginile acestui volum aniversar. Dar poate că ne-ar ajuta să-i deciptăm și mai mult orizonturile personalității crochiurile auto-portretistice pe care ni le-a dăruit, risipindu-le cu suflet în cărțile sale, cele comentate de 75 de critici literari.

Ca un monah-scriitor, aflat în căutarea „paradisului imposibil” (Aristotel Pilipăuțeanu), **Cornel Galben** îi dă dreptate lui Constantin Brâncuși atunci când acesta spune că „nu putem să-l ajungem niciodată pe Dumnezeu, însă curajul de a călători spre el este important”.

Ascultându-i mărturisirile, îi înțelegi căutările, zvârcolirile...

➡ p. 4

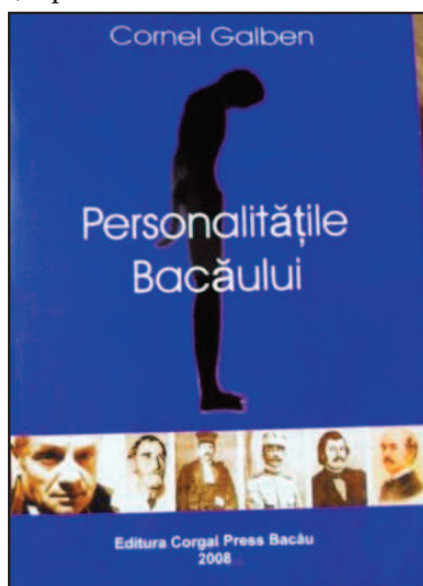
Despre viață ca maraton...

(Continuare din pag. 3)

„Sunt la mii de kilometri lumină de ceea ce ar trebui să fie un credincios adevărat și cu atât mai mult un călugăr...” „Nevrednicia mea atârână ca o stâncă, nu ca un bolovan!”... „Sunt în urmă cu toate și foarte departe de ceea ce vrea Dumnezeu de la mine...” „Nu merit un favor din partea Mântuitorului, nevrednicia mea atingând cote greu de șters...” „Dumnezeu este iubire și trag nădejde că mă va iubi și pe mine, pentru că la El toate sunt cu putință...” „M-am lăsat de nenumărate ori prins în plasa lui Sarsailă și, chiar dacă mă străduiesc să nu-i mai fac pe plac, nu trece o zi să nu mă agațe cu ceva”, „Am rămas doar cu îngerul păzitor, de urât mai ținându-mi și câinii pe care-i aud prin incintă...” „Dau slavă lui Dumnezeu că m-a răbdat și că încă mă îngăduie să băjbâi, doar-doar îmi voi veni în fire și mă voi apropia de clipa în care, pregătit fiind, să pot spune: da, Doamne, mi-am luat cu adevărat Crucea!”... „Mă uit cu groază cum se scurge timpul și, mai ales, cum îmi bat joc de zilele dăruite de bunul Dumnezeu...” „În mine, de fapt, continuă să se lupte doi indivizi și sper ca bunul Dumnezeu să-l îndepărteze de această cale pe cel ce încă se scaldă în minciunile lumești și să-l întărească pe celălalt, care, în pofida unor semne evidente că îl are în suflet pe Iisus, tot mai băjbâie, tot mai are ezitări, tot nu s-a hotărât să taie nodul gordian o dată pentru totdeauna!”... „M-am întristat un pic, semn că orgoliul de scriitor încă răbufnește și că tentativa de a mă smeri are mereu obstacole...” „Nu-mi rămâne decât să mă pocăiesc și să fiu treaz cu mintea...” „Va trebui să fiu mai sânguinos și, treptat, să-mi iau gânda de la cele lumești, dedicându-mă cu toată ființa celor trebuitoare sufletului...” Citându-l pe Sfântul Efrem Sirul – „Rămâi sub jugul cel bun al Domnului pentru a scăpa de jugul cel rău și greu al lumii acesteia” – sintetizează sensul vieții. Aristotel Pilipăuțeanu riscă frumos – „Casa, bise-rica și editura sunt cele trei coordonate ale acestui sfânt contemporan care, culmea, se roagă zilnic pentru iertarea inexistentelor sale păcate” –, dar „paradisul de după colț” (*Mario Vargas Llosa*) este, uneori, foarte îndepărtat: „Numai văzând biserica goală, mă și apucă năbădăile. Iar furia crește cu atât mai mult cu cât, vorba diaristului Constantin Călin, «Uităm ușor, iertăm ușor. Și n-o facem din exces de comprehensiune, ci pentru că nu credem profund în nimic». Ia să fi avut credință cât un grăunte de muștar, am fi fost toți în casa Domnului și nimeni nu avea ce să ne facă”. Și, aproape în același registru, să amintim și un... fragment de portret ivit din penelul rar, înmuiat în rouă de suflet și dedulcit la praf de stele, al lui *Dan Sandu*: „Și dă-mi putere, [...], Doamne, să-l invoc, la ceas de seară sau de prispă la casă bătrână, să vorbesc despre talentul său de cronicar modern, să depun mărturie despre darul indicibil cu care l-ai «asuprit» («cu asupra de măsură»!), să-l pârăsc frumos cum, deși departe, trăitor în smerenie nepermisă mie, păcătosului, și-n solitudine celestă (printre îngeri și rugăciuni, zic Zău!) este și va fi de-a pururi prezent printre noi, tănuitorii de vorbe, mai ales prin herbul său egal blazon în cultura noastră națională! Și-mi mai dezleagă, Doamne, tot atunci, limba cea nepricepută în a odrăsli voroava, ca să-l pot numi din tot sufletul Prieteniei ce ne adună anii cei: **Cornel Galben!** Adică, fratele meu de cruce și-ntr-ale Cuvântului! [...] Și omul acesta dreptstător de-a dreapta Creatorului – ales fiind – și-a câștigat meritat

locul sub steaua sa de durere, adăstată la cina cea de taină a spuselor apăsate și-arătând numai din zâmbet spre cel cu talentul la purtător, ctitorindu-și maturitatea scriitoricească încălărat fără greș, ca un brav general ce se află, pe calul său dalb, cu șaua de aur a tinereții fără de bătrânețe, amușinând în buiestru la tip-sia cu jărat a jînduitului scaun din capul mesei literare românești”.

La o aniversare atât de lipită de suflet, îmi imaginez că sărbătoritul nostru cugetă despre Timp nu doar într-un registru augustinian – „Timpul nu este nimic altceva decât extensie, dar a cui extensie este, eu, unul, nu știu, și ar fi de mirare să nu fie extensia sufletului însuși” –, ci și în cel imaginat de Dalí: „Renu-mitele ceasuri moi nu sunt altceva decât camembertul tandru, extravagant, solitar, paranoico-critic al timpului și al spațiului”. Oare cum ar fi imaginat Salvador Dalí Timpul vieții lui C.G., timp care curge imperial către zările măsurate cu etalonul bucuriilor unui secol de literatură, jurnalism și credință?... Nu ar fi, probabil, un portret propriu-zis, niciun encomion, ci o încercare de a surprinde, prin imagine și simbol, vibrația unei conștiințe creatoare care a făcut din scris o formă de supraviețuire senină și nobilă... Poate că acest tablou-cadou ar putea arăta și așa... Pe o pânză care pare să nu se mai sfârșească, lumina pictează umbre galbene. Dalí, visătorul ceasurilor topite – care nu măsoară secunda, ci eternitatea – s-ar fi oprit o clipă în fața acestei vârste-tezaur a lui C.G. Nu ar fi văzut riduri, ci linii de sens. Nu ar fi numărat anii, privind către barba sa care

concurează cu majestatea albului – cel zămislit din descompunerea luminii –, ci straturile unei conștiințe înveșnicite în luciditate. Un ceas se prelinge, domol, peste o carte deschisă: „Istoria literară și jurnalistică a trecerii”. Timpul alunecă printre pagini și litere, iar cuvintele, înmuiate în aur și memorie, se adună în privirea celui ce le-a vegheat.

Într-un colț al tabloului, un condei se preschimbă într-un fluture: aripa dreaptă, Poezia; aripa stângă, Judecata limpede. Împreună, plutesc peste zările spiritului, lăsând în urmă dăre de lumină. În fundal, un Don Quijote al Empatiei zâmbeste tăcut. Privirea sa – o fântână de înțelepciune. Pe frunte, gânduri albe, cuminiți, ca niște porumbei ai iertării. În sufletul tabloului, Timpul nu distruge; distilează. Nimic nu se pierde.

Totul se transfigurează în memorie vie. Astfel, artistul vieții sale pictează folosind nu doar culoare, ci mai ales sens. Și atunci, în lumina unei blânde veșnicii, Timpul lui **Cornel Galben** se înfățișează ca o sinteză între veghe și vis, între rigoare și tandrețe, între clipă și nemărginire, credință și elevată zvărco-lire terestră...

Viiitor cu pace în suflet, doar cel mult poveri prietenoase în inevitabilele daruri ale lui Chronos și inspirație în marja de grație a șanselor oferite generos de Kairos!

ELENA PURUȘNIUC

Între florii naturii și mirajele interioare

Volumul scris de Pavel Găgeanu, intitulat „*Ultimul zbor de vultur*” (Editura Proilavia, Brăila, 2021), ne poartă prin multiple dimensiuni ale existenței umane. De la explorarea temelor privind curgerea timpului, la fascinația pentru cadrele naturale, ori pentru focalizarea asupra unor pulsioni sociale din imediata apropiere, autorul creează un volum heterogen în privința subiectelor abordate, dar și la nivelul formelor stilistice pe care le utilizează.

De asemenea, **Pavel Găgeanu** știe că arta lirică nu poate fi despărțită de alte forme artistice, și aici mă refer la pictură. Volumul încapsulează și o serie de ilustrații, care au devenit o marcă stilistică specifică autorului, având în vedere prezența lor și în alte cărți de poeme, scrise de dumnealui.

Pornind de la un eveniment relativ recent care a marcat întreaga lume, **Pavel Găgeanu** ilustrează modul în care mica sa comunitate din Brăila a resimțit provocările generate de perioada pandemică. Autorul evidențiază starea de clausturare resimțită la nivel general, dar și percepțiile cu nuanțe fanteziste, care aveau o funcție purificatoare sau de calmare în siajul incertitudinilor și al scenariilor cvasi-apocaliptice din vremea pandemiei. Este remarcabil modul în care autorul redă aceste reconfigurări ale spiritului nu doar uman, dar și al locului de baștină, lăsând să se transmită o expresivitate marcantă, dar și un joc metaforic vibrant: „să pot să te am și eu pe tine, la veghea destinului./ Să-mi dai un mesaj, cu punctul de vedere al pandemiei, când străzile cu masca pe față au plecat către Dunăre./ În brațe să strângi drumurile sale de acum suspecte,/ că este necesar să-l cunoști îndeaproape, mai ales/ că am auzit, el are deja programată prima evadare./ Poate va devora nopțile în tecile metale ale gripei”

Dincolo de reprezentarea unor forme ale crizei pandemice, autorul se refugiază și în spațiile meditative ale erosului. Pe fondul unor dorințe senzuale, autorul construiește un cadru infuzat de mișcările vieții naturale, care prilejuiește generarea unui discurs axat pe neajunsurile și limitările unei posibile povești de dragoste, care pare că își pierde conturul. Totuși, prin poezie, subiectul liric trasează liniile catalizatoare, care să diminueze impactul unei nefericiri iminente: „Aș vrea să mă întâlnesc cu tine, deși săniile/ tâmplor, nu se vor mai opri la țărâmul încătușat de legende/ Are să-mi bată în geam, oceanul mișcător al

sunetelor/ el iradiind trosnetul ierbilor pe care s-au revoltat așteptările”

Se resimte o puternică conexiune între eu și spațiul natural, însă autorul nu înfățișează aceste raporturi prin versuri romantice sau previzibile, ci are grijă să construiască imagini originale. În plus, integrează la nivelul imaginarii poetice și expresii ale antropomorfizării naturii, care contribuie la reprezentarea unui limbaj sui-generis al naturii. Acest fapt nu doar că transformă natura într-o entitate activă și participativă la momentele reflexive ale eului, dar are și rolul de a amplifica relația puternică dintre uman și natură, încât la un moment dat, linia despărțitoare dintre cei doi devine aproape invizibilă. Astfel, natura devine o parte integrantă din capriciile umanului: „Câmpul cu verbe și trecerile sale, aleargă/ de acum înainte de ușile vremii, până/ când un cuvânt din septembrie, va izbucni în crizantema întoarcerii de azi/ (...)”

S-a pierdut plecând către gară, frumos îmbrăcat/ cu albastrul cerului și cu miresme de trufie/ venite pe lângă el, între coapsele încinse ale răsăritului.”

Dacă până acum versul alb și expunerea eminamente lirică au caracterizat volumul trebuie să menționăm că autorul jonglează cu formele poeziei sale. Prin urmare, trebuie să amintim că Pavel Găgeanu apelează și la narativizarea poemelor pentru a surprinde pulsunile sociale din arealul său geografic. Chiar dacă relatările despre dinamica socială nu sunt stilizate, ci mai degrabă sunt redată într-un limbaj prozaic – cu valențe ironice, pe alocuri – autorul pune în lumină anumite nuclee care ajută la caracterizarea societății, dar și la punerea în lumină a metehnelor specifice comunității sale: „Despre zilele de detenție au spus mai multe, dar mai ales că acolo este la fel cum ar fi/ cu picioarele goale pe holera asta. Multe discuții/ au avut sătenii/ despre legi și au înțeles că se iartă orice, numai furtul, nu.”

Revenind la subiectul naturii, trebuie să mai precizăm o funcție importantă. Subiectul liric percepe natura și ca pe un spațiu escapist. Se întrevide o oarecare frică de suflul morții în anumite poeme, însă această teamă este suspendată tocmai de imaginarul naturii. Moartea se resimte ca un fir roșu subțire ce străbate cotloanele mărginașe ale acestui univers liric. Prin mutarea atenției la planul naturii, eul vede transpusă propria sa neliniște și obidire: „Spre inima stufului/ doar ochi de apă cu nămol/ din care peștii deschid gura-n afară./ Smocurile trestierilor/ clătinate către sfârșitul bălții./ Apropie-te cer tulburat, peste prelunga/ gheara de moarte.”

Astfel, volumul scris de **Pavel Găgeanu** ne oferă o dublă perspectivă atunci când vine vorba de raportarea eului la temele-nucleu ale volumului. Pe de o parte, vorbim de o privire distantă, care blochează efectul friicii thanatice, dar pe de altă parte, observăm o viziune care captează în profunzime toate mișcările naturii, dar și ale raporturilor sociale. Prin urmare, regăsim în țesătura lirică imagini percutante ce abundă în metafore inedite, dar și stăpânirea punctelor tari care definesc poezia autorului.

CONSTANTIN DRAM

Un călător prin lumi posibile

Noul roman al lui **Ion Timaru** (**El, călătorul**, *Rovimed Publishers*, Bacău) ne propune o narațiune atractivă, derulând mai multe teme, toate centrate în jurul unui personaj central, un misterios călător, zis Mihai Călătorul sau Mihai Românul, care pare a avea misiunea unui Ahașverus modern, aceea de a nu se mai opri din migrările sale de la Est la Vest, cu reveniri discontinue către ceea ce el numește casă. De vârstă mijlocie, el este un veritabil liant între personaje din toate generațiile, ceea ce îi conferă un statut de stabilitate și de superioritate. Dacă ar fi să îi fixăm noi un statut, o profesie, cel mai bine i s-ar potrivi cel de moderator și ghid. El asigură o coeziune între personaje din lumi și vârste diferite, el este cel care asigură o coerență unei narațiuni ce curge dimpreună cu drumurile personajului, în Occident și retur, din când în când. Cunoaște atât realitățile satului românesc, destrămat de plecările frecvente ale celor tineri spre Occident, e adaptat cu viața din orașele apusene, știe să întrețină conversații la orice nivel, să muncească din greu ca să-și câștige existența; și mai mult însă, el este un fin observator, un delegat al naratorului, apropiindu-se subiecte sensibile și descriindu-le cu maximă finețe, ca atunci când îi observă și îi ajută pe „românașii” lui.

„Fă-mi legătura cu Trandafir? Cu care Trandafir? Trandafir de la Moldova, că tot vorbea bărureasa de

Moldova, țara mea. Începură a cânta melodia în surdină. Altele nu mai știți? Ba da, de toate, românul s-a optimizat mereu cântând. Au lălat până hăt departe, sub privirile nu constant aprobatoare ale altor pasageri. Maria, care acum devenise Monika, nemțizându-se, îi aștepta la coborârea din autocar. Îmbrățișări, priviri și pupături cât cuprinde. Cum zici că se cheamă orașul ăsta? Petritroseln, sunteți pe teritoriul francez. Trecem granița, care-i pe mijlocul lui, și ajungem în Grossroseln, cealaltă jumătate de oraș, adică în Germania, de la bonjour la gutenmorgen. Ați înțeles, din micul Rosseln în marele Rosseln, nu ca de la Ana la Caiafa, cu formalități și întortochieri, ci foarte rapid, fără șicanări, doar cu bunul simț și corectitudinea necesară. În primul rând o să zugrăviți, o să puneți gresie și faianță la mine, trei camere, baie și bucătărie. Sper să nu mă jecmăniți...” Dincolo de conținuturi, pe care le gestionează foarte bine, demonstrând că este un împătimit al acestui autarhic gen care este romanul, știind să cuprindă atât lumea rurală, cât și cea urbană, și lumea plantațiilor de măslini și lumile succesive derulate de la o țară la alta de pe bătrânul continent, Ion Timaru reușește să ne convingă că este un constructor avizat de text. „Lumile” se derulează într-un proiect unitar, văzut dinspre un centru în care se află mereu un fel de supra-personaj, acel Mihai, Mihăiță, Mișulică, El, Călătorul; el caută întâmplările ci, mai degrabă, aceste par să vină către el, într-un mod creator și provocator.

Ca orice roman de construcție clasică și romanul lui Ion Timaru acordă importanța știută plecărilor și sosirilor, călătoriei în general. O asemenea deplasare este cea de la începutul textului (obligatoriu girat și de întâlnirea cu Călătorul emblematic) din care, dincolo de amănunte ale unui zbor cu avionul care pot scăpa atenției multora, fixează și nexus-ul aceste macro-narațiuni: „Merg la ambasada Românei în Italia pentru niște formalități. Feciorul meu este alpinist. Adică a fost. A căzut în munți, într-o escaladă, în urmă cu vreo două-trei luni. Neclar, foarte neclar. Abia acum l-au găsit. Am

nevoie de aprobare ca să-i ridic cadavrul, după ce-l voi recunoaște.” Scena recunoașterii probează, încă o dată, talentul de fin observator și de narator al lui Timaru: „.... înainte de a deschide, pentru el, ușa iadului. Scârțâitul, zgomotul sinistru străbătu în suflet, cât emoția spațiului aerian parcurs anterior. Cadavre acoperite în cearcafuri albe, numerotate, se înșiruiau, de ai fi zis că săvârșesc un ritual direct pe cimentul rece ca gheața. Identificarea nu dură mult. Ar fi știut cu ochii închiși care este feciorul lui, numai pipăind trupul parcă desprins din propriul duh travestit humă.” Iar pentru a spori duritatea scenei, sanitarul de serviciu le arată și un fragment de picior, „partea completă de la genunchi în jos”, deoarece nu știa la care din cei doi alpiniști se potrivește.

Prin intermediul povestirilor adiacente mereu intersectate, neobositul călător ne poartă spre episoade cu satul românesc, inclusiv înmormântarea și introducerea frumoasei italice; despre ea, trebuie spus că

scurta tinerețe a alpinistului însemnase (fără ca apropiatii din satul românesc să știe) un episod de dragoste cu Lucia, o italiancă frumoasă iar rezultatul este previzibil. În scurt timp după formalități legate repatriere și înmormântare, aceasta aduce pe lume un copil (în jurul

căruia de brodează mereu pe tema italo-românismului), Mario. Sunt trei scene care rezolvă ecuația. Prima scenă e legată de fascinația și adorația pruncului: „Bebeluşul dormea dus. Alături, doica împletea niște niște botoșei. Toți priveau scena ca și cum ar fi fost hipnotizați, doar lisus sub ochii, o mai fi fost admirat astfel.” A doua scenă e legată de nelipsita prezența a românului călător oriunde și oricând, asupra căruia se vor reorienta efuziunile erotice a italienei rămasă statornică în dragostea ei pentru români: „Lucia, înfierbântată ca mare matroană, încrezătoare acum pe deplin, năvăli tiptil peste drumețul surprins, dar nespuns de doritor, și tocmiră clipa lor de iubire, lungă până dimineată, ca-ntr-o poveste de cele mari, ce rămân în memorie definitiv și pentru totdeauna! Al meu ești. Colinzi pe unde vrei, n-ai decât să traversezi planeta, dar odihna cea binemeritată o afli doar aici, între coapsele mele ucigătoare. Pot să-ți fiu fidelă, însă dacă atunci când voi avea nevoie nu răspunzi prezent, răzbunarea va fi cruntă, te găsesc și-n gaură de șarpe.” În sfârșit, a treia scenă înseamnă consacrarea lui Mario și a italo-românismului: „....sala Filarmonicii, clădirea Ateneu drept bine cunoscută, avea toate scaunele ocupate. Afluență peste așteptări, mulți spectatori rămânând în picioare pe margini, ori sprijiniți de ziduri. Numele de pe afiș, scris cu litere de-o șchioapă, nu i-a lăsat indiferent pe localnici. Prea suna muzical puternic stârnind curiozitatea. Pe program era trecut Concert Simfonic, numele dirijorului, și solist Mario Paolini Voinicescu, pian, Italia.” Copilul alpinistului, ajuns matur, își luase și numele tatălui, român.

Dincolo de triumful artistului pianist, vorbim, implicit, de triumful romancierului. Un roman bine alcătuit, cu posibilitatea oferită de a citi prin el mai multe romane avându-l în centru pe Călător: un roman al curajului, un roman al satului românesc și al exodului ce domină țara de câteva decenii, un roman al Italiei rurale (dar și urbane), cu accent pus pe plantația de măslini și valorificarea uleiului de măsline, un roman despre iubire și maternitate.

TUDOR CICU

Cineva te strigă*

Manuela Camelia Sava, poeta din Rm-Sărat, îl invită și pe cititor, transformându-l în martorul zbaterilor ei interioare, la o realitate ce încă poate permite o stare așezată a lucrurilor. Lucruri care se și sfârșesc în cuvântul care ne spune că poezia e un concentrat emoțional, ca un fulger alcătuit din cuvinte și în a cărui faustică alchimie a revoltei și captivității tocmai am intrat, printr-un strigăt eliberator venit să dezlănțuie o nouă stare. Astfel de poeme scurte descriptive îi configurează poetei plăcerea estetică de a medita asupra unei poetici a realității într-un sistem de oglinzi menite să ne redea proiecția unui suflet „rănit de mărăcinii altor povești trecute”.

Titlul plachetei de poezie „Cineva

te strigă” ar părea întâmplător dacă n-am interpreta în două moduri (*care nu se exclud*), diferitele grade de abstracțizare al acestui aspect concret - sau mental - al tuturor lucrurilor întâlnite în viață, care este învelișul cu care am venit și umblăm în lume (*pe care îl luăm drept realitatea însăși*), cât și acea abordare a poeziei care se întoarce la scara umană și se prozaizează, făcând câțiva pași în direcția autenticismului. În aceste scurte poeme descriptive din această carte, rostirea autoarei devine simplă, firească, lipsită de podoabe și artificii inutile, dar sporește în lirism și țintește o clară deschidere către lume, cu mesajul de a începe să faci ceva, îndeosebi asupra celorlalte ființe și asupra lumii așa cum e ea. Și poate că va veni o vreme când vom evada cu toții în spațiul extins și fără granițe al imaginației sale poetice, dându-i coerența unei lumi în ființă, ori poate doar atunci drumurile noastre vor fi retrase din memoria celor rămași să povestească și altora despre cei care au așteptat minuni, o viață, la capătul lor: „aș vrea să știu dacă lumea întreagă suntem tu și eu/tu și eu” (*cotidian*). Și asta, nu pentru că ar trebui să ne iubim necondiționat sau pentru că în tratatul de psihologie ni se spunea că privitul în oglindă în fiecare dimineată (*mă văd cu sufletul ciopârțit în oglindă*) și vorbele rostite tare „cât de mult ne iubim” ne-ar fi benefice, dar între cele două fațete ale lumii interioare și exte-

rioare, dintr-un spațiu poetic dominant imagistic, reflexiv, ori discursiv, poeta nu-și dorește să transmită cititorilor stări sau dispoziții, de care nici ea, ca cititor, nu ar dori să fie contaminată: „îți zâmbesc și din iarna noastră

străbate la suprafață/gerul” și „în grădină îngerii aprind noapte de noapte/stelele/ca noi să privim spre cer/cu dor” (*poeme pentru un muritor. sau poate pentru toți*). Iar dragostea e un fel de experiență miraculoasă, un

prilej de jubilație adolescentină: „dragostea mea este scrisă târziu/cu flăcări care te încălzesc/când ți-e frig” (*cineva te strigă*). Nevoia de poveste, de evadare în realitate e atemporală și integrată în ființa noastră, ea chiar devine în poeme expresia înzestrării naturale, drumul către maturitate: „cuvintele s-au așternut între noi/ca un pod plin cu furnici/harap-alb va deveni matur/dar noi nu vom afla fericirea lui” (*personaje din basm*). Și, oscilând între cele două stări sufletești, revoltă în captivitate și strigăt în libertate, poeta se trezește din visul scrierii unui poem de parcă ar improviza la pian, oficiind o poezie confesiv-narativă, fără un retorism pronunțat, mai degrabă prozaică.

Drumul acesta care se *bifurcă* în poezie spre un polisemantism, în firescul observației, ne apare aici ca unul oarecare, parcurs doar să lase cuvintele în libertatea lor, dar e și punctul de pornire al unor detalii ce vin mereu să alterneze registrele unor scenarii așezate în condensări ori rescrieri, fragmentarism și redări în logica post-dramaticului: „această noapte care vine pe furiș/schimbă orele/schimbă moartea cu viața/numai sângele meu se preschimbă în fluturi/se preface în pulbere răzând” (*poezie despre tine timp și inimi*).

Cineva te strigă* - de **Manuela Camelia Sava/ 2025

—> **p. 7**

PETRE ISACHI

„Un evocator. Când îl înțelegem suntem tot așa de poezi ca El” (Anatol France)

Ivit din lumea Brăilei lui Panait Istrati, adică născut cu un romantic „dor de ducă”, **Cătălin Lungu**, un bibliotecar borgesian capabil să-și păstreze intacte capacitatea mirării, facultatea de a se minuna și de a se întreba în fața fenomenelor naturii, ale vieții/ cerului, de a percepe „vocea caselor nelocuite” și de a fi oricând gata de a retrăi prin grila poetică a amintirilor, copilăria, adolescența, tinerețea și maturitatea, ne oferă în romanul poetic-minimalist, lirico-simbolic, **Rezervația**, ontologia misterioasă a Bărăganului străbătut de râul Ialomița până la vărsarea acestuia în Dunăre. Matei Pascal, un alter-ego al autorului și personajul-cheie ce cartografiază cu acribie de antropolog, „caracterul viril al câmpiei”, este un citadin bucureștean, cvasi-modern, tată a „doi liceeni, gemeni inteligenți și oportuniști”, Ilina și Antim, evadează în ultima lună a verii, aparent fără un scop anume, în vastitatea Bărăganului, cu „un rucsac oportun lipit în spate”, spre a se întoarce în capitală decis să creeze o „Rezervație” care să illustreze ființa, ineditul, măreția anonimatului și simbolistica profano-sacră a ținutului. Bine, bine, va spune conciliant, fratele meu, cititorul - polemic și permanent nemulțumit de mine - dar despre literatura câmpiei mai știm și noi câte ceva de la Alexandru Odobescu, Fănuș Neagu, Nicolai Tăicuțu etc.! Cu ce ar mai putea veni nou, brăileanul Cătălin Lungu, în poemul în proză epicolirico-dramatic, Rezervația? V-am atenționat, are spirit polemic... Cu talentul, cu concepția sa estetică, cu instinctul artistic inconfundabil, cu

Tensiunea curcubeului răsărit sau există oameni capabili să învingă singurătatea*

o autentică lectură a Câmpiei, cu o liminară sinceritate, îi răspund imediat. Iată ce ne spune însuși Matei, când ajunge să întâlnească Bărăganul, devenit un *axis mundi*, un personaj central al scriiturii: „*Al tău sunt! A venit vremea să ne cunoaștem*”. Prin urmare, să reținem voința autorului de a nu se considera un exilat, nici un turist, ci un locuitor adoptat, un interlocutor al Locului - unic, inefabil, uniform, practic indescriptibil: „*Ochii, obișnuiți cu limite sălcii, se simte ciudat acum că nu mai au de ce se să se agațe. O nesiguranță și o șovăială de novice îi fac să privească către pământ, pentru a se acomoda mai ușor cu caracterul viril al câmpiei și cu sinceritatea zărilor. (...) Odată pornit la drum sunt hotărât să merg pe cărări lăturalnice, să ocolesc, pe cât îmi va fi posibil orice fel de aglomerare și să caut cu jind spațiile largi, oneste și expresive, pricepând că Bărăganul este un ținut cărui îi place anonimatul. (...) Peisajul care mă însoțește este de o simplitate mirabilă și se arată a fi impregnat de contraste tari și greu de de înțeles. Există, pe de o parte, un anonim al măreției, iar pe de altă parte, o variație subtilă și voalată a unicității. Este dificil să realizezi că, de fapt, în această placidă uniformitate se află reflexia fertilității Unicului din care izvorăsc și se împlinesc toate. Lucrurile pot părea fără noimă, însă acest pământ în care parcă ai avea tot cosmosul ca partener de drum, se descoperă doar celor care simt că aici nu viețuiești doar între indiferența cerului și tăria uscatului. Cine nu intuiește ineditul Bărăganului se va simți în el ca un exilat.*”

Poteca pe care merg îmi arată că în depărtare, ea se va pierde în pânțele unui sat. Casele par a fi un cântec de cori, care stau îngrămădiți unii în alții, pentru a se proteja de potrivnicele stihii. Fiind prea devreme să mă întorc într-o comunitate, observ într-o latură a sătucului, la o răscruce de drumuri, o troiță și alături de ea o fântână îmbietoare.” (pp. 12 - 13). Păterulul călătoriei inițiatice a bucureșteanului Matei Pascal pare să fie nu doar „tăria uscatului” și întâmplătorii oameni

întâlniți, ci întreg Cosmosul care nu poate fi exprimat decât stăpânind semiotica misteriosului topos pământ-cer. Scriitorul Cătălin Lungu știe că doar semnul/ simbolul - fântâna, troița, crucea, pădurea de salcâmi, luna, cerul, satul, soarele, vulpea, lanurile de porumb, prepelița, șoarecii, cucuveaua, căruța, șareta cu calul, ciulinii, cantonul, herghelia de cai, dulăii de la stână, verighetelile dăruite,

ruina fostului conac boieresc, biserica, corul, șopârla, „greierii scripcari”, bostanul copt, noaptea, ziua, coioții, para copilăriei, tumul/ gorganul, corul, iarba, tântarii, Ialomița, ferma, fântânarul, Cătălina etc. - își pătrează și perpetuează polivalența, ambiguitatea semantică și maxima deschidere comunicativ-informațională în orice context. Văd, simt, identific și interpretez semnul/ simbolul; comunic, deci exist, ne sugerează autorul. Polisemantismul omniprezent sugerează și revelă policromatic multivalența semnificativă, mirabila simplitate, anonimatul măreției, unicitatea ivită miraculos din uniformitatea „placidă” ce configurează - în limbajul autorului - „reflexia fertilității Unicului”, indiferența și ineditul existenței, imprevizibilul stihiiilor potrivnice, unitatea greu de înțeles a contrariilor, „pânțele satului” etc. și, nu în ul-

timul rând, vădita personalitate și marcă reprezentativă a personajelor acestei cărți, aparent insignifiante: Grigore Fântânarul, Moșul Arsenie, deportatul din Banat și câinele său Crivăț, Bulibașa, Părintele Gherasim, Flavia, personaj prezent prin absență, satul de țigani (admirabil și autentic configurat) și, nu în ultimul rând, Cătălina - ontologizare a viitorului, semn ce vizează laturile fundamentale ale existenței și victoria vieții. Cu tânăra fermieră Cătălina își propune Matei Pascal (onomastica cărții nu este aleasă la întâmplare) să creeze „Rezervația”. De ce nu? Întregul Bărăgan ar putea fi o rezervație atipică a unei Românie prea-frumoase ca să poată fi adevărată.

O ficțiune a ficțiunii! Reprezentarea simbolică, profund axiologică și programată centrată antropologic a câmpiei este, în opinia noastră, marea realizare estetică a brăileanului **Cătălin Lungu**.

Evidența încărcătură afectivă a scriiturii potențează funcția activă, paradigmatică, unificatoare și totalizatoare a simbolisticii selectate în spiritul celor consemnate de Jean Chevalier în **Dicționar de simboluri**, vol. I - IV/ 1973, Paris:

„Simbolurile fundamentale condensează experiența totală a omului, religioasă cosmică, socială, psihică, și realizează o sinteză a lumii, demonstrând unitatea fundamentală a trei planuri (interior, terestru și celest) și ale celor 6 direcții ale spațiului; el leagă omul cu lumea și acesta nu se simte singur în univers.” (Chevalier, p. XXXI)

Admirabila mitologizare a Bărăganului îi asigură cărții câteva particularități care-l desparte, și-n același timp îl apropie pe autor de predecesori: reducerea multiplului la unitate; identificarea esenței cu aparența, a numelui cu persoana, cu lucrul denumit; tendința spre antropomorfizare a întregii firii; scindarea lumii în sacru și profan; identificarea părții cu întregul etc.

Dar peste tot și toate, pe mine, bietul critic, m-a mirat - filosofic vorbind - faptul că nici unul dintre personajele/lucrurile din „uriașa simbolică” a cărții nu s-a plâns de singurătate ...?!

*Cătălin Lungu,

Rezervația, PROILAVIA, Brăila, 2025

FLORENTIN POPESCU

Există un eden al mariajului?

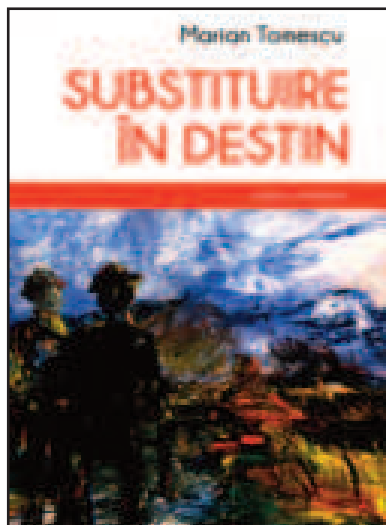
Prin tot ce se desfășoară de-a lungul celor 366 de pagini, adunate între copertile romanului semnat de **Marian Tomescu** (*Substituire în destin*, Editura Hoffman, Caracal, 2020) s-ar părea că răspunsul la întrebarea din titlu de mai sus este afirmativ. **Substituire în destin**, un titlu care la prima vedere îți lasă impresia că ai în față un roman circumscris prozei polițiste, cuprinde, ca să zicem așa, rătăcirile unui bărbat aflat de mai multe luni (sau poate ani?) în proces

de divorț cu soția lui. Și atunci care ar fi sensul (abscons ori nu) al titlului ce pare, tot la o repede ochire, a nu avea nimic cu conținutul cărții?

Pe scurt este vorba de doi frați care din punct de vedere fizic seamănă ca două picături de apă și care la un anumit moment se află într-o situație limită. În vreme ce unul lucrează într-o uzină, celălalt, care își dorește să lucreze în marină, este respins de acolo pe motiv că îi lipsește un rinichi. El apelează la fratele lui și pun la cale împreună un scenariu prin care pot înșela autoritățile marinărești: cel din uzină își ia concediu și face analizele medicale în locul fratelui fără un rinichi. Stratagema le reușește și din acest punct încolo ideea de substituire de persoană este abandonată complet de către romancier, atenția lui focalizându-se pe „rătăcirile” lucrătorului din uzină (firește, după ce fișa lui medicală, împreună cu celelalte documente a ajuns la marină). În continuare cel mai întins spațiu este rezervat lui Petre.

Considerând că motivele de divorț invocate de soție nu sunt prea bine întemeiate (dintre care cel mai important rămâne lipsa de acasă vreme mai îndelungată) Petre, fire sociabilă, nu suportă singurătatea și-și caută

refugiul în mai multe relații pasagere cu diverse femei, subconștientul spunându-i, însă, că niciuna dintre ele nu se ridică, moral vorbind, la înălțimea partenerii care s-a separat fizic de el. În câteva rânduri are încurcături și cu poliția rămânând fără permis de conducere în urma conducerii vehiculului în stare de ebrietate.

Derutant prin titlu, cum spuneam, cartea se vrea a fi o fină, pertinentă și necesară investigație psihologică, fiindcă, dincolo de abaterile lui de la morală, Petre este, totuși, un personaj

de o anume complexitate.

Se poate spune că el a avut, totuși, și șansa de a întâlni oameni cinstiți, inițiați chiar și în filozofia și mitologia indiană, precum medicul dintr-un senatoriu (în care a ajuns o vreme) sau ca șeful lui de atelier, care îi vorbește cu înțelepciunea vârstei și a experienței personale de viață despre probleme de natură psihologică la care nu s-a gândit niciodată. Într-un fel, ca să-i facă jocul, una din legăturile lui feminine, Ecaterina, îi aduce o carte din care citește împreună despre probleme legate de filozofia indiană. Aci autorul se lasă fascinat de lectură și pe parcursul mai multor paragrafe vorbește despre chakre (cea a Coroanei, cea a celui de al treilea ochi, chakra gâtului, chakra inimii, chakra focului plexului solar, chakra sacrală, chakra de pază). În context mai apar și fel de fel de ciudațenii, precum teoria existenței omuleților verzi în abatajele unor mine (pe care unii susțin că i-au întâlnit) și altele. Deși în absența soției este în totul un înstrăinat, totuși personajul, deși se lasă antrenat în fel de fel de aventuri amoroase efemere, este un neliniștit, un frământat de întrebări și caută răspunsuri la probleme până atunci insolubile.

►►► p. 7

ECATERINA
PETRESCU BOTONCEA

Singurătatea în alb și negru

Să o prinzi, nu poți! Să o descrii, e greu, pentru că singurătatea nu are nici formă, nici culoare. Sau poate că are două ne-culori: alb și negru.

Albul tăcerii, al ne-auzului și negrul ne-gândului.

Dar ea poate fi tămăduire. E marele ei miracol. Îți asigură, dacă ești pregătit, întâlniri ancestrale.

Albul dimineților în care nu te cheamă nimeni la o cafea și negrul nopților în care toate vocile necunoscutului se întorc, una câte una, ca niște fantome obosite, nu știi de unde, nu știi de când sunt prezente în tine. Și totuși, din ele curge o lumină!

Între aceste două margini, alb și negru, se rătăcește sau se descoperă viața omului singur — nu neapărat trist, nu întotdeauna abandonat, ci adesea doar pierdut în marele sine, ca într-o adevărată revelație.

Există o singurătate a camerelor goale, fără număr, labirintice și pline de oglinzi, în care te proiectezi din tine în tine, dar și una a mulțimilor de oa-

meni din care lipsești chiar tu. Doar atunci când atriile și ventricolii bat fără adresă, vegetal și lacustru, vorbim de singurătate.

Uneori stai singur pe o bancă și nu suferi, căci invazia de amintiri, asemenea celei de albine, îți amețesc, în roiul și bâzâitul lor, toată memoria care te precede sau care îți urmează.

Alteori, poți râde într-o încăpere plină, în care pereții te apasă și îi simți cum se prăbușesc, și odată cu ei, tu în tine, din interior. Singurătatea adevărată nu înseamnă de loc lipsa oamenilor, ci lipsa ecoului. Spui ceva și nimic nu se întoarce către tine. Nicio amintire. Nicio căldură.

Nicio înțelegere. Doar aerul rece al lumii. Și întunecata mare.

În alb și negru, singurătatea seamănă cu un film vechi. Eventual cu Charles Chaplin. El îi oferă ei o floare, iar ea o primește și plânge.

Sau, o gară aproape pustie. Un bec tremurând. O femeie privind pe fereastră într-o după-amiază de iarnă. Un bărbat mergând încet pe o stradă udă, fără grabă, fără destinație clară. Ei nu se vor întâlni niciodată.

Unde apare culoarea, dispăre singurătatea, dar totul pare mai sincer fără explozia culorilor. Durerea însăși devine mai curată, redusă la lumină și umbră.

Dar singurătatea nu este nicidecum doar apăsătoare. Ea este și locul în care omul își aude pentru prima dată sufletul. Și este tihna care te întoarce în copilărie.

În zgomotul lumii trăim pentru ceilalți.

În singurătate începem să existăm pentru noi înșine. Acolo descoperim cât de fragili suntem, cât de multe haine de schimb purtăm și cât de mult ne temem de propriul nostru interior și de propria noastră nuditate.

Mulți fug de singurătate, nu pentru că ar fi insuportabilă, ci pentru că este sinceră.

Marile creații ale omenirii s-au născut adesea din camere singuratic, poate chiar în beciurile comuniste: poezii scrise pe întuneric, în propria memorie, ori, ceva mai bine, la lumina unei lămpi, simfonii auzite numai de autor înainte de a fi auzite de lume, rugăciuni roștite în tăcere, sau poate mulțumiri aduse Creatorului.

Omul singur este mai văzător, privește mai adânc, mai clar, iar ceea ce vede în el capătă dimensiunile universului. El observă ploaia, pașii, umbrele, felul în care cade seara peste orașe. Dar mai aude ceva: respirația Domnitorului!

Cine este mereu înconjurat de zgomot rareori mai vede aceste lucruri.

Și totuși, există un prag periculos. Al izolării, al dizolvării ființei în neant, în propriul ecou, în propria ființă.

Când singurătatea devine prea lungă, ea poate începe să roadă ființa omului asemenea umezelii într-un zid vechi. Sufletul se cariază, albul se transformă în gol, iar negrul în disperare. De aceea omul are nevoie, din

când în când, de o voce care să-i spună simplu: „Cafeaua e gata, o vrei cu zahăr, sau cu un pic de rom? Te vad, te-ai trezit, ești!”

Uneori o singură prezență poate salva un suflet din întuneric.

Poate că destinul nostru, sau poate că moftul nostru, este să oscilăm mereu între lume și retragere, între piața plină și camera goală. Între a plimba un copil în cărucior sau a mângâia un câine.

Nimeni nu poate trăi numai printre oameni, dar nici numai printre umbre. Înțelepciunea probabil că este forma noastră de salvare, sau poate că e arta de a transforma singurătatea din condamnare în refugiu.

În alb și negru, viața pare mai austeră, dar și mai adevărată. Un rucsac ușor, purtat pe umeri, va fi întotdeauna mai bun decât un geamantan plin de lucruri inutile.

Înțelepciune va fi și asta: opțiunea între bagaje utile și inutile, simțire și greutatea de materie, iar singurătatea și desfătarea în propriul sine va găsi soluția. Spiritual vom fi mereu ceea ce nu suntem material. În materia rarefiată, se vede mai limpede lumina. Acolo se vede mai limpede și întunericul. Iar omul, prins între ele, adică între lumină și întuneric, merge înainte cu mica lui flacăra interioară, încercând să nu o lase să se stingă.

Sunt gândurile unui singuratic insomniac, dar, nicidecum, al unei ființe singure.

Tocmai mi-am sărutat pe frunte nepoțica, voi stinge lumina și îmi voi chema spiridușii nopții să vedem ce mai punem la cale pentru a ne bucura spiritul și diminețile care vin în plin miracol al verii. Oricum, aerul e invadat de parfumul iasomiei și al florilor de tei.

Noapte bună!

Cineva te strigă*

(Continuare din p. 5)

Dar „amintirile”, care „au gust de vară”, nu au și ele acel registru armonic de vibrații ale unor trăiri concretizate în povești ale sufletului? Acest drum, ales din dorința de a-și fragmenta trăirile epice, arată el direcția poetică, ori o radiografiere a poeziei în libertate (*un concept estetic, la urma urmei*)? „Nici un cal alb călare pe un nor negru nu va mai/străbate/sângele meu/atunci voi ara cuvintele/și voi alege unul singur/care să mă mulțumească/în final” (*în loc de apocalipsă*). Compozițional, poemele se citesc ca într-un balans potrivit între vizualitate și rosturile cuvântului, însă au grația și puritatea spunerii animate de imaginația privitorului pe măsura relatărilor: „scriu sau plâng/râd sau cânt/șterg umbrele verzi dintre cuvinte” (*autoportret*). Și iată cum poeta acestei plachete rămâne singură la căderea cortinei, un „observator” ajuns la final să trăiască „jumătăți de gânduri”, pentru a descoperi o lume posibilă în afara timpului prezent, surprins (*ca și noi*) de niște emoții articulate care țin de un anumit nivel de sinceritate.

După aria de acțiune a poemelor distingem două tendințe ale poeziei sale de suflet: prima se valorifică mai mult prin lirismul ima-ginației simbolistice, uzând și de metaforă, a doua se fixează pe text sau pe scriitura epică. Strigătul ei nu e unul al disperării cât al poemului care se vrea auzit: „aș fi vrut să te sărut la plecare/n-am făcut acest gest de frică să nu devin dependență/de sărut/puteam să-ți mângâi privirea de fugă/am amânat/nu m-am uitat peste umăr să te văd stană de piatră/puteam s-alint albastrul zării/ puteam/spre tine mâinile să le întind/am plecat/ nu ți-am apărut în vis/nu” (*plecare*). Și asta, pentru că doar poezia are atâta mister cât să ne poarte pe „valuri” de gând, spre un liman de speranțe.

Există un eden al mariajului?

(Continuare din pag. 6)

Iată-l meditănd asupra condiției umane în general: „Dar în încercările de a-și schimba conștiința, omul evoluează. Dar fuge neconștient spre bine, speriat de rău. Nu știe ce-l așteaptă în această fugă, în această voință de scăpare, chiar dacă este prevăzător.

Chiar dacă primește învățătura scrisă cu litere reîncarnate cu suflute care au trăit la nesfârșit și care sunt rostuite să trăiască veșnic. Poate putem să ne intuim destinul, dar de unde știi, că dacă vrei să-l schimbi, nu-i faci chiar jocul? Fiindcă toate încercările sunt deja planificate de creație, urmăm doar pași trasați adânc pe treptele de diamant ale viitorului existenței...”

În final, de comun acord, Petre și Elena renunță la divorț și se hotărăsc să înceapă o viață nouă, s-o ia de la capăt într-un alt oraș, Câmpina.

Prin urmare avem a face cu un roman cu happy end.

Scriș cu sinceritate, în mare măsură emoționant, romanul d-lui **Marian Tomescu** reușește, dincolo de unele clișee, puține la număr, să placă și să convingă, pulsând de trăiri, gânduri și sentimente. Ca viața.

Pokerul guvernamental

(Continuare din pag. 2)

Așa că haideti să nu ne mai facem iluzii, spre a nu avea deziluzii. Ca cele de-acum. Așadar, treceți mai departe. Aflați într-un război total, protagoniștii celor două tabere beligerante, secondate de outsiders, se exclud și se resping categoric: duetul pnl-usr nici nu vrea să audă de vreun armistițiu cu psd, iar acesta o ține cu-același refren când e vorba de guvernarea fără prezența sa. Singurul care-și păstrează rațiunea fiind udmr-ul, care îndeamnă la reconciliere. Vorbe-n vânt, după cum se adevărește. Fiindcă nimeni nu a pus pe tapet, până acum, varianta unui guvern de uniune națională, ori de tehnocrați, care ar fi putut calma,

oarecum, apele. Vehiculându-se doar ideia guvernului de armistițiu, lipsit însă de orice șansă din motive de combat general. Chiar și așa tulburi, cum sunt, ele hrănesc din plin ambiții, răutăți, interese, discordii, dușmăanii, cu toate că protagoniștii antagonici ne servesc zi de zi, ceas de ceas și în proporții de masă, slogane despre sacrificiile și bunele lor intenții vizavi de cei guvernați. Și-i mometul să ne amintim și de îndemul unuia dintre marii oameni politici ai noștri – Simion Bărnuțiu: „Țineți cu poporul, toți, ca să nu rătăciți”.

Până una-alta, să mai reținem și că Parlamentul este în vacanță, așa că investirea unui nou guvern mai are de așteptat. Asta, și dacă miracolul va fi să se producă, cu condiția ca mințile înfierbântate ale politicienilor noștri să-și fi găsit soluția de calmare prin răcorirea spiritelor. Deocamdată, bălciiu deșertăciunilor continuă...

Opera lui Al. Florin Țene este apreciată de Casa Regală a României

Opera lui AL. Florin Țene, președintele Ligi Scriitorilor, membru al Academiei Americane de Literatură și Știință, constând în poezie, proză, roame, eseuri, critică literară, filosofie, totalizând în 120 de volume publicate, a fost apreciată de Casa Regală, prin Principesa Margareta, cu Medalia de argint „MIHAILI”, șef al Casei Regale, drept recunoștință pentru întraga sa activitate în domniul creației literare timp de peste 55 de ani, a democratizării organizațiilor de scriitori și a promovării Literaturii Române pe mapamond „prin Asociația pe care o conduce.”

VIOLETA BOBOCEA

La porțile sufletului

Mihaela CD a fost întotdeauna preocupată în operele sale de marile adevăruri existențiale, de marile teme și motive întâlnite frecvent atât în literatură română, cât și în literatura universală.

Poezia Mihaelei CD dezvăluie căldura și sensibilitatea sufletului, dorul de părinți și de persoane dragi, triumful vieții, iubirea- febra sufletului, trecerea ireversibilă a timpului, îndemnul de a merge mai departe, chiar dacă viața nu este întotdeauna așa cum ne-am dori, iubirea față de Dumnezeu, dialogul cu ființa divină, rolul și responsabilitatea poetului în viață, în societate.

Mihaela CD ne oferă în dar, nouă, cititorilor, nu numai versuri, dar și în proză, eseuri motivaționale, aforisme, adevărate lecții de viață lăsate posterității, adevăruri și sentințe, cercetând natura umană, profunzimea sentimentelor și subtilitatea vieții, într-o simfonie a gândurilor, a sufletului pur, sensibil. Sunt slove încărcate de simboluri, îmbrăcate în strai divin, slove ce mângâie sufletele, luminează existența.

Lumea Mihaelei CD este o lume complexă și binecuvântată, o lume invadată de frumos, de sublim, dar, trebuie să recunoaștem că în viața noastră, uneori, bucuria este înlocuită de tristețe. Totul este efemer în existența noastră, nimic nu este nemuritor. De aceea, trebuie să trăim cu intensitate fiecare clipă: motivul *carpe diem!*

Pe măsură ce înaintăm în vârstă, rămânem doar cu amintirile. Trecem prin bune și rele- este o lege nescrisă a existenței. Mihaela CD descrie în operele sale miracolul, misterul vieții și al morții. Cartea „**Furtunile sufletului**” demonstrează că poeta trăiește cu intensitate fiecare moment al existenței, trăiește plener viața, dar descrie sentimentul morții ca fiind o continuare a vieții. Dorul poetei în urma pierderii părinților este incomensurabil „suspina înghețată în rățaciri”, iar amintirile „hărțuite-n piept” lacri-

mează și ele; nici „fericirea n-are gust”, iar „războiul se-ncinge la porțile sufletului”. Apreciem cu adevărat tot ce am trăit cândva, atunci când cei dragi se sting, pleacă de lângă noi, iar locul rămas gol nu poate fi umplut vreodată. Și cerul plânge de atâta tristețe, norii grei „rămân în suflet”, iar noi descoperim că „suntem mai săraci cu o clipă”. Natura este în strânsă concordanță cu sufletul trist, nemângâiat al poetei: frunza este ruginie, toamna „tristă pleacă-n pripă”, iar poemele „ne plouă în suflet” „cu gust de noroi și de ploii”:

„Și picură timp peste toate

Cu ceară de-un ton ruginiu

Să lupte natura nu poate

Că-i timpul trecut și-i târziu”.

Se spune că cei dragi nu mor niciodată, ci trăiesc prin noi, pentru că îi purtăm în suflet în fiecare clipă, cu fiecare respirație.

Omul se naște cu setea de frumos și cu frica de infern, de moarte, de risipire. Așa cum afirma poetul Mihai Eminescu, indiferent de statutul social al fiecăruia, toți suntem egali în fața morții, în fața eternității:

„Și pe toți ce-n astă lume sunt
supuși puterii sorții,

Deopotrivă-i stăpânește raza ta și
geniul morții”.

Ne întrebăm adesea ce este viața pentru fiecare dintre noi, dar nu găsim întotdeauna răspunsul potrivit. Poeta

Mihaela CD a găsit răspunsul la această întrebare într-o manieră inedită, unică. Pentru **Mihaela CD** viața nu este decât „BINECUVÂNTARE ȘI CHIN”, ascultând „FOCUL DIN NOI”, chiar dacă „UN-EORI ELEFANTII ZBOARĂ”, în „PAȘI DE CATIFEA”, într-un „DIALOG PESTE OCEAN”.

Mihaela CD ne îndeamnă să iubim în fiecare moment: „IUBESTE-MĂ ÎN FIECARE ANOTIMP”, „PRIN OCHII MEI”, „LA CASA DE NĒBUNI” și niciodată să nu uii că sunt „NĂSCUT PENTRU A FI ALT-CINEVA”, „PRIN ROUA GÂNDURILOR”, „MĂSURÂND CLIPA”, într-o „ÎNDUMNEZEIRE” „GREU DE ATINS”, întotdeauna „CU SUFLETUL ÎN PALMĂ”.

Poeta rămâne „FEMEIA CARE A UITAT SĂ MAI PLÂNGĂ”, așteptând „RE-COLORAREA CUVINTELOR”, „DORUL CUVINTELOR”, punând „ÎNTREBĂRI PENTRU MAI TÂRZIU”, „ÎN NUMELE DREPTĂȚII”, într-o „SIMFONIE A GÂNDURILOR”, dăruind „PETALE LITERARE” într-o „VIAȚĂ VIOLETĂ” cu „SUFLET DE FEMEIE”, ascultând neconținut „FURTUNILE SUFLETULUI”, „PUTEREA IUBIRII”, rămânând veșnic „SPIOANA GÂNDURILOR”.

Astfel poate fi definită poeta **Mihaela CD**, o poetă a sufletului, a sensibilității creatoare.

NINA ELENA PLOPEANU

Acceleratul 502 sau metafora vieții ca o călătorie ireversibilă

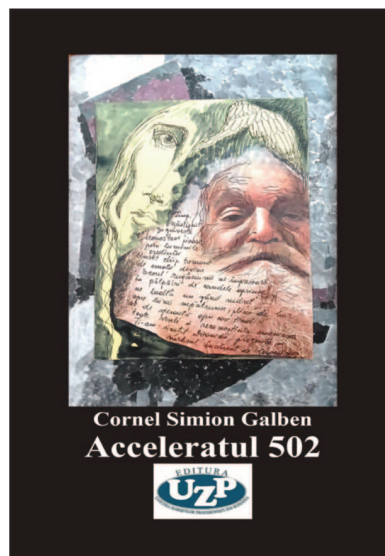
Jurnalul, ca specie a genului autobiografic, cu origini în preromantism și romantism, ce cuprinde însemnări, date, stări sufletești consemnate cronologic, reflectă „eul” autorului și propune o perspectivă nefiltrată asupra realității sale interioare.

Prin **Acceleratul 502**, publicat în 2025 la Editura UZPR, jurnalistul și scriitorul băcăuan **Cornel Simion Galben** întregește, așa cum el însuși menționează, „suita celorlalte jurnale postdecembriste – Ieșirea din lume (2012), Ultima sută (2013), Primul prag (2014), 1000 de pași (2016), Zile de trecere (2017), Pe față și pe dos (2018), Sunt un fiu risipitor (2020)”. Titlul jurnalului aniversar al autorului ne duce cu gândul la o navetă existențială aflată într-o dinamică accelerată în care scriitorul își notează gândurile în ritmul sacadat al roților de tren. Totodată poate da impresia unui jurnal și un spațiu aglomerat, plin de străini, de zgomote și de destine care se intersectează cu cel al autorului. Cunosându-l pe Cornel Simion Galben din celelalte jurnale, dar și din alte scrieri, **Acceleratul 502** poate întruchipa un monstru de fier modern, o metaforă pentru tehnologizare, anxietate socială sau destinul implacabil

al omului modern prizonier în propria rutină. În literatura română, trenul apare ca un spațiu potrivit pentru introspecție, care semnifică, însă, și o anume monotonie. Spre deosebire de un personal, acceleratul (interregio, acum) oprește doar în garile importante și sugerează viteza cu care se scurg zilele, evenimentele, gândurile, jurnalul devenind astfel o succesiune de momente definitorii din viața autorului. În ceea ce privește cifrele, scriitorii le folosesc ca pe niște coduri personale. Ne scoate din dilemă chiar autorul care precizează în incipitul volumului, intitulat *Povara memoriei*, că prin jurnalul amintit adaugă „gândurile înmănușate pe parcursul celor 502 zile pe care Dumnezeu mi le-a dăruit după împlinirea vârstei de 70 de ani”. Observăm că, deși începute pe 29 decembrie 2020 și încheiate pe 14 mai 2022 și publicate abia în 2025, notațiile nu mai poartă o dată explicită, ci doar o cifră ce indică ziua trecută după vârsta de 70 de ani. Cu toate acestea, putem identifica destul de ușor despre ce dată din lună este vorba calculând după sărbătorile religioase. Așa cum lasă să se înțeleagă, Cornel Simion Galben este un autentic Homo Religiosus contemporan, care trăiește simultan în lumea fizică și în cea spirituală, acordând importanță supremă celei din urmă. Prin sărbători și ritualuri iese din cotidian și intră în timpul mitic originar. Conform lui Mircea Eliade, în viziunea lui Homo Religiosus, Axis Mundi este un spațiu sacru unde se întâlnesc cerul și pământul. Sacral este echivalent cu realitatea absolută care se opune profanului, adică realității obișnuite, cotidiene. Pentru autorul nostru, creștin ortodox practicant, centrul lumii este casa Domnului, iar ritualul obligatoriu la care trebuie să participe este ritualul religios desfășurat de preoți în ziua de duminică sau în celelalte sărbători religioase. De altfel, autorul jurnalului **Acceleratul 502** își face permanent reproșuri dacă, din varii motive lipsește de la slujba religioasă sau, în unele cazuri, când Necuratul își bagă coada, nu se poate concentra asupra acesteia. Marea lui grijă este aceea de a nu pierde mântuirea și de a-și asigura un loc în Eden. Înțelegem că

într-o lume efemeră, ceea ce contează este credința autentică și respectarea preceptului religios de a nu sluji la doi domni în același timp.

Deși zilele despre care vorbește par că seamănă una cu cealaltă, în realitate istoricul literar Cornel Simion Galben, ca Zoon Politikon, are o viață socială deosebit de activă, caracterizată de ample proiecte literare și de multiple relații cu lumea culturală a Bacăului și nu numai. Este redactor șef al revistei *Cadran Cultural* și al ziarului *Bacău Press*, scrie cronici literare, colaborează la numeroase ziare și reviste, se documentează în vederea continuării volumelor despre diverse personalități răsfodind sute sau chiar mii de pagini de reviste. Numai despre personalitățile din orașul lui Bacovia a scris nouă volume, la care se adaugă cele despre personalitățile onestene ca și cele referitoare la scriitorii băcăuani. Face o muncă titanică pentru care merită toate aprecierile noastre. Cum să nu aibă insomnii dacă duce pe umeri greutatea tuturor vieților de-

spre care scrie!? Darurile pe care le-a făcut i s-au întors însutit, așa cum era și firesc. Dovadă este volumul **Tănuț la masa de scris a singurătății**, publicat ca bilanț la împlinirea vârstei de 75 de ani în care au fost adunate 182 de cronici de la 80 de prestigioși critici literari și scriitori din întreaga țară. În cuvântul înainte la volumul amintit, Ion Fercu îl compara pe autor cu „Un maratonist al spiritului”. „Dacă n-aș

avea știință despre carne, oase, suflet, sânge și credință”, continua reputatul critic literar, „aș spune că este zămislit doar din responsabilitate, acribie, empatie, tenacitate, perseverență, disciplină mentală, bunăvoință, sinceritate-cruță-cruță – dureroasă, dar vindecătoare – solitudine, capacitate de a privi lumea (și) prin ochii poetului, integritate, chibzuință, precauție, simț al umorului, capacitate-de-a-ieră-fără-să-uite și un talent pe care l-a șlefuit printr-o trudă care nu și-a trădat niciodată transpirația”. Deși nu pare, Cornel Simion Galben se bucură din plin de micile bucurii ale vieții. Așa cum aflăm și din acest jurnal, își iubește foarte mult cele două nepoate, care îi aduc satisfacții prin rezultatele obținute la școală sau în sport, dar care îl nemulțumesc când stau prea mult cu ochii în telefon, îi place să vadă un film bun chiar și la TV. La care vizionează de altfel partidele de tenis ale jucătoarelor române, se înveselește când Simona Halep câștigă și se întristează când pierde. În jurnalele sale nu numai consemnează, ci își expune și îndoilele, părerile, criticile, opiniile despre sine și despre ceilalți. Am surprins chiar la pagina 238, ziua 394 (26 ianuarie 2022, după calculele mele), bucuria juvenilă a lui Cornel Simion Galben când consemna: „A fost reconfortantă plimbarea prin parcul încărcat cu zăpadă și splendidă ninsoare de basm, cu fulgi mari, alungați de vânt”. La pagina 253, ziua 423 (24 februarie 2022) Omul Cornel Simion Galben se arată îngrijorat față de invadarea Ucrainei de către Rusia: „Putin a ignorat solicitările privitoare la dialog, și, în dimineața aceasta, a ordonat invadarea Ucrainei (...) Trufia și demența lui pot conduce, mai grav, la izbucnirea celui de-al treilea război mondial”. Sunt multe de spus despre jurnalistul, scriitorul, criticul și istoricul literar Cornel Simion Galben, dar, cum spațiul revistelor este limitat, închei prin a preciza că este un om contemporan atipic caracterizat printr-un permanent neastâmpăr intelectual și printr-o eternă căutare, aflat în slujba semenilor săi, care „nu strânge averi pe pământ”, ci pentru eternitate.

MILENA LITOIU
(Toronto-Canada)

Vin dintr-o țară mică, dar cu inimă mare

„Dragoste, credință, curaj — cu acestea trei putem cuceri lumea.”

Regina Maria a României

Toamna anului 1926.

Un tren elegant, cu vagoane curate, ferestre lucitoare și perdele groase. Vine din Statele Unite, lăsând în urmă orașele aglomerate și zgomotoase, îndreptându-se spre miazănoapte, spre liniștea sobră a Canadei. Traversarea graniței se face aproape ceremonial, prin apropierea apelor înspumate ale Cascadei Niagara, unde ceața plutește peste linia ferată, ca o cortină de teatru.

În vagonul central călătorește una dintre cele mai cunoscute femei ale epocii: Maria, Regina României.

Europa o știa bine. America de-abia o descoperea.

Portretul ei era cunoscut, căci apăruse pe coperta revistei *Time*. Fotografia surprindea exact ceea ce toată lumea observa imediat: ochii săi, precum și o eleganță naturală care părea să nu depindă nici de haine, nici de bijuterii. Este prima regină apărută pe coperta revistei *Time Magazine*.

„Vin în America pentru că vreau să vă văd, pentru că simt în inima mea că suntem prieteni legați de o prietenie puternică, pe care voiam să o facem și mai profundă”, declara ea. În această vizită ea este însoțită de către doi dintre copiii ei, de Prințesele Nicolae și de Prințesa Ileana.

În toamna anului 1926, Maria nu era doar o regină în vizită. Era o celebritate itinerantă.

La *New York*, Maria fusese primită într-un mod pe care nici orașul acela spectaculos nu îl mai văzuse.

Cortegiul ei trecuse printre zgârie-nori -clădiri uriașe ce dominau *Manhattanul*, pe care Maria le privea cu uimire. Pe măsură ce automobilul ei înainta printre ele, ferestrele clădirilor se deschideau. Apoi a început ploaia. Nu era una obișnuită. Fâșii subțiri de hârtie erau aruncate de la toate etajele. Ele cădeau lent, dansând parcă în aer, transformând strada într-un vârtej alb după cum le ducea vântul...

Maria avea să scrie mai târziu în jurnalul ei: „Primirea de la *New York* a fost copleșitoare. Nu mi-am imaginat că atâția oameni pot umple străzile unui oraș”. O scenă aproape ireală. Un oraș modern american, ce s-a oprit parcă pentru a aclama o regină venită dintr-o țară pe care mulți abia o puteau plasa pe hartă.

După aplauze și confetti, drumul avea să continue spre nord. Prima mare oprire: *Toronto*. În stația de tren *Union Station*, lumea așteaptă.

Peronul este plin.

Bărbați înalți, cu joben și pardesie de stofă neagră, baston și monoclu.

Pantofi lustruiți, guler rigid. Dame în mantouri largi, peste rochii drepte cu talie joasă, moda ce cucerise lumea după război. Pălării mici, de sub care se ivesc ochi iscoditori. Și flori, multe flori. Mulțimea are acea emoție specială ce vine din anticipația apariției unei vedete. Când trenul intră în gară, roțile metalice scot un sunet lung, ascuțit. Oamenii se împing ușor înainte, ținându-și răsuflarea. Pentru o clipă se face liniște. Ușa vagonului se deschide. Apare Maria. Poartă un mantou amplu de blană. Sub el se ghicește linia simplă a unei rochii de culoare închisă. Ridică ușor mâna într-un salut. Mulțimea izbucnește în aplauze. În aceea zi, orașul devine o scenă.

Automobilul deschis al reginei traversează străzile decorate cu steaguri. Lumea salută, se urcă pe borduri, pe trepte, pe garduri.

După-amiaza, Maria se află la Universitatea din *Toronto*. În impunătoarea aulă *Convocation Hall*, studenții ocupă fiecare loc. Unii stau pe scări. Alții privesc din ușă.

Discursul reginei este transmis la radio —lucru rar în acea epocă. Vocea ei este calmă, ușor melodioasă: „Vin dintr-o țară mică, dar cu inimă mare” spune ea, „o țară care a trecut prin multe încercări.”

Pentru mulți dintre cei prezenți, este prima dată când aud vorbind despre această țară îndepărtată, altfel decât la știri, despre război. În același turneu, Maria avea să declare: „Am venit să pun România pe hartă. [...] vă rog să nu detașați imaginea mea de România. Sunt aici pentru a-mi sprijini țara. Ea este viața mea...”

Seara, luminile se aprind la *Government House*, reședința oficială a locotenent-gubernatorului. Dineul este elegant, dar protocolul nu poate ascunde entuziasmul general.

În noapte, locomotiva pornește din nou, de această dată spre *Montréal*. Orașul are o atmosferă diferită. Francofonă.

Și aici mulțimea așteaptă.

La *McGill University*, studenții o întâmpină cu entuziasm. Unii au adus steaguri. Alții flori.

În jurnal, Maria scrie: „Tinerii de aici au o energie care te molipsește.”

Seara, ea merge la operă. Sala este arhiplină. Jurnaliștii notează a doua zi că publicul a fost mai numeros decât la orice reprezentatie din acel sezon. În loja centrală, Maria ascultă muzică, sprijinită ușor de balustradă. Pentru câteva ore, devine parte din viața culturală a orașului. Dar trenul pleacă din nou. De această dată, spre capitala Canadiană, *Ottawa*.

Aici atmosfera este oficială. Protocolară.

Miniștri, diplomați, recepții, discursuri.

Dar pentru Maria, Canada are și o dimensiune personală. Ea se oprește în fața statuii bunicii sale, Regina Victoria. Pentru mulțime, scena este emoționantă. Pentru Maria, momentul este personal. Ea scrie mai târziu: „A fost straniu și emoționant să privesc chipul bunicii mele într-o țară atât de departe de Europa.”

Istoria familiei și a imperiului se suprapun, iar două epoci par să se întâlnească: imperiul vechi și lumea nouă. Legăturile de suflet nu se opresc însă aici. În timpul Primului Război Mondial, canadianul Joseph (Joe) Boyle îi devenise prieten apropiat Mariei.

În anii războiului îi fusese sfetnic și sprijin loial. Un om energic, extrem de devotat, sau în cuvintele Mariei: “the only man who can accomplish the impossible”, sau „a man of action when others hesitate”. Joe, marele ei

prieten, murise în Anglia. Fratele lui, David, o întâlnește pe Regină în acest tur. În jurnal, Maria scrie: „Canada m-a primit cu o căldură care m-a emoționat profund.”

„America este zgomotoasă și fascinantă. Canada este mai liniștită, dar are o noblete calmă care îți intră în inimă.” Când ea revine din nou în Statele Unite, la Chicago, organizatorii nu se așteptau la ceva neobișnuit. Totuși, când trenul regal s-a apropiat de gară, poliția a realizat că mulțimea era mult mai numeroasă decât prevăzuse. Mii de oameni ocupau peronul. Alții împânzeau străzile din jur. Estimarea finală: zeci de mii de persoane veniseră doar pentru a vedea trenul reginei.

Când Maria a coborât pentru câteva minute, aplauzele au izbucnit ca la un spectacol. Presa locală avea

să scrie a doua zi că primirea semăna mai mult cu aceea a unei vedete decât cu cea a unui monarh european.

Maria nota în jurnal: „Uneori mă întreb dacă oamenii vin pentru mine sau pentru povestea pe care o reprezintă.”

La *Hollywood*, lumea filmului este cucerită de apariția unei regine reale.

Actorii vin să o vadă cu aceeași adulație cu care publicul îi admiră pe ei, pe ecran.

Un jurnalist scria atunci: „*Hollywood* produce regine pe ecran, dar astăzi are în față una adevărată.” Pentru câteva ore, frontiera dintre cinema și monarhie dispăre.

Imaginea acelor zile de toamnă rămâne una: Un tren. O regină. Și orașe întregi ce o așteaptă în gări.

Într-o epocă în care cinematograful abia descoperea puterea magică a celebrității asupra multimilor, Regina Maria era deja una dintre figurile cele mai fascinante ale lumii moderne. Mă întreb dacă această imensă popularitate a fost câștigată mai întâi prin farmecul ei personal sau prin devotamentul dovedit la căpătâiul soldaților răniți, pe care i-a îngrijit ca infirmieră în timpul Marelui Război — un război pe care nu l-a ales, dar în care s-a implicat cu viziune și diplomatie. Oare cum a reușit ea, Marie of Edinburgh, crescută și educată în alte lumi, să se identifice atât de profund cu țara sa — o țară nouă pentru ea — până la contopirea deplină a visurilor sale cu acțiunile întreprinse? Sau poate că ea, Maria, a fost influențată de basmul românesc, în care o fată frumoasă, de os împăratec, învinge orice obstacol și rămâne mereu de partea binelui, pe care îl opune cu istețime și abilitate răului? Succesul său rămâne un mister, iar enigma îmbie la o explicație de domeniul fantasticului.

Oare s-ar putea ca ea să fi fost inspirată de credința că viața e prea scurtă pentru a fi trăită oricum? Se prea poate. În orice caz, privind în urmă la un secol distanță, **Regina Maria** rămâne o figură legendară — o prezență ce pare și azi mai mare decât viața însăși.

CORINA POTCOVARU

Toamna

Se leagănă frunza ca ruptă din soare
Și galbenul ei îmbracă un ram,
Așterne covor arămiu pe cărare
Și picuri de ploaie se-aud pe la geam.

Sunt zile ce trec mohorâte și triste
Ca gândurile unui bolnav,
Și vuietul vântului pătrunde în minte
Și leagă cu lanțuri tăcerea de prag.

O lampă ce arde, veghează-n perete
Și străjuie umbrele reci pretutindeni,
Hârtia-ntinată absoarbe din lacrimi
În suflet e zbucium și strigăt și patimi.

Curg lacrimi șiroaie și plouă șiroaie
Spălând un trecut prea negru și trist,
Când frunzele cad, tresare un gând
Păcate rămase pe ramuri în vânt.

M-am pierdut în zări străine

M-am pierdut în zări străine,
De-ale simțurilor reci,
Când veneai în nopți senine,
Te rugam să nu mai pleci.

Te priveam de la fereastră,
Pășai tristă-ndurerată,
Vântul îți sufla în păr
Și lăsaai vâlul să-ți cadă.

Când îl ridicai alene,
Rămâneai în vis pierdută,
Ca icoana prinsă-n vreme
Erai tristă și tăcută.

Te-am căutat prin umbre mute,
Prin pași lăsați în visul meu,
Dar te-ai pierdut în clipe-ascunse
Nu ești a mea, nu sunt al tău.

Ploaia

De ce-mi uzi, ploaie, floarea de castan?
Că-mi dă mireasmă și mă răcorește,
Și nu mă satur de parfumul ei,
Că doar un anotimp ea înflorește.

De ce-mi uzi, ploaie,
obrazii mei în lacrimi?
Vărsate de-ale negurilor vieți,
Căci am lăsat în urmă numai vise,
Trecut-au ale mele tinereți.

De ce mai vin pe-același drum tăcut?
Prin umbre ce-au rămas de ani și ani,
De ce mai simt un dor ce n-a trecut?
Și pași rămași sub ramuri de castan.

Marea

Umbrelele străjuie plaja
Și suflute goale, pustii
Valuri ce tulbură gânduri-
Aș vrea să te cheme, să vii.

Și stâncile reci ce veghează
Păstrează doar clipe trecute.
Pe creste vântu'-și așază
Speranțele adânci și tăcute.

Nisipul fierbinte ascunde
Priviri și umbre în zare,
Și pași pe-o plajă pustie,
Și valuri pierdute sub soare.

Totul în jur e durere,
Pustiu ca sufletul meu,
Și suferă tot în tăcere-
Și marea și țărnuș și eu.

DIANA
DOBRIȚA BÎLEA

Un debut promițător

Pasiunea pentru poezie îl aduce foarte devreme pe constănțeanul **George Eugen Itoafă** în agora literară: abia a împlinit 26 de ani și iată-l prezentându-se deja cititorilor cu volumul său de debut. **Fiul mării** (Ed. *Ex Ponto*, 2026) este un mozaic literar, ce reflectă viziunea tânărului autor asupra lumii din care face parte. Cele șapte secțiuni – *Ars poetica*, *Cel ce caută*, *Scrisori*, *Unde se-ascund amintirile*, *În sufletul naturii*, *Sclipiri*, *Bucăți de clipă* – sunt piesele ce alcătuiesc acest mozaic, fiecare constituindu-se într-o fereastră către un univers liric distinct.

Secțiunea *Ars poetica*, centrul de greutate al cărții, este o autobiografie lirică, o hartă a sufletului poetului, un itinerar de la chemarea „cosmică” până la rădăcina concretă, pământească, a identității sale. Artele poetice cuprinse aici reprezintă un nucleu ideatic, un veritabil manifest despre menirea poetului și sensul scrisului, o reconstrucție a sinelui prin metaforă, credință și libertate interioară.

În poeme precum *Aripa cosmică*, *Flacăra din mine* sau *Dorul vechi*, autorul își definește condiția ca pe o călătorie inițiată. Metafore precum inima-tobă, sufletul-arbore, vocea-flacăra alcătuiesc o mitologie personală a inspirației, în care actul scrisului transcende esteticul și se transformă în rugăciune și comuniune cu universul. În plan interior, flacăra este simbol al identității poetice, al unei arderi continue: „Înima mea e o tobă cosmică,/ bate, bate mereu/ chemând universul să cânte,/ iar din ritmul ei/ se deschid porțile nevăzutului.” Sufletul mi-este un arbore secular./ (...) / căutând lumina care nu apune./ Vocea mea e o flacăra mică,/ luminează doar cât trebuie,/ dar sper să aprindă în alții scânteii/ care să devină stele eterne,/ împlânzind noaptea./ Iar mâna.../ mâna-mi este un vultur,/ se avântă deasupra abisului,/ prinde cu ghearele cuvinte sălbatice/ și le supune în poezie”. Versul programatic „Scriu nu ca să par, ci ca să fiu” definește etica artistică a autorului: poezia este mod de existență. Această dimensiune existențială se conjugă cu cea spirituală, vizibilă în poemul *Voi fi lângă Tine*, ca o poezie, unde dialogul cu divinitatea se transformă într-un act de credință, marcat de dorința de adevăr și de provocare. În contrapunct, poemul *Duminică* aduce o estetică a liniștii și a firescului, în care scrisul se naște din tihnă și seninătate. În *Scrisul are aripi*, actul creației este instinct, reflex inconștient al ființei, dovadă a încrederei totale în forța misterioasă a inspirației: „Mâna mea e o pasăre/ care zboară fără cer,/ dar tot găsește

drum.” Se oprește uneori/ pe marginea unui vers,/ îl ciugulește,/ apoi pleacă mai departe.” Scrie și când dorm,/ scrie în visul meu/ cu o cerneală nevăzută./ Eghidul meu discret/ prin labirintul din mine”. Poemul eponim *Fiul mării* este o sinteză identitară. Mama-orăș îl hrănește cu povești, îi dă lumină și sens. Ea este matca poeziei, izvorul blând și feminin al inspirației: „Mama mea, Constanța,/ mi-a dăruit lumina farului/ pentru a-mi găsi drumul”. Tatăl – Cazinoul – simbolizează tăria, rezistența, verticalitatea: „M-a învățat că gloria trece,/ dar curajul și felul meu de a fi/ sunt temelia ce nu se va surpa niciodată”. Poetul își revendică originea și destinul: „Sunt fiul norocos,/ iar sângele meu e cerneală adusă de mare/ și iubită de zidul de piatră/ al edificiului tomitan./ De aceea/ scriu”. Metafora „sângele meu e cerneală adusă de mare” definește poezia ca moștenire biologică. Cerneala, un simbol al creației, este sângele său, iar marea este sursa ei. Pentru **George Eugen Itoafă**, scrisul este chemare, predestinare, filiație cosmică.

În secțiunea *Cel ce caută*, accentul se mută de la actul creației la căutarea existențială și a sensului în lume. Această parte îmbină meditația metafizică și introspecția, oferind cititorului un spațiu de reflecție asupra timpului și asupra relației cu sinele.

În poezia *Granița nevăzută*, căutarea este o călătorie simbolică și un proces de descoperire interioară. Se folosesc imagini sugestive pentru a exprima complexitatea percepției: „sensul însuși fuge de mine/ ca un animal speriat” (o metaforă pentru căutarea care nu se lasă niciodată complet prinsă), „gânduri ale aceleiași minți/ care visează la sine/ prin mii de ochi diferiți” (o imagine a unității universale, a conștiinței distribuite în experiențe multiple). În *Cel ce caută*, tema este căutarea sensului și a împlinirii într-o lume unde destinația nu există încă și poate fi construită doar prin experiență și reflecție. Poemul *Pe marginea luminii* explorează relația dintre lumină și umbră, adică dintre sinele conștient și cel inconștient. Actantul liric își întreabă umbra cine este el și primește un răspuns metaforic: „Mi-a spus că sunt doar lumina/ pe care o pierde”. Înseamnă că propria identitate se definește în raport cu ce nu se vede sau cu ce se ascunde. În *Vinovat*, umbra este un partener de conversație, simbolizând singurătatea creativă și responsabilitatea introspectivă. Aici, noaptea reprezintă nici mai mult, nici mai puțin decât un instrument de creație: „Întunericul însuși devine condei”. Celelalte texte

construiesc un univers în care autorul se situează ca un căutător conștient al propriei ființe.

Secțiunea *Scrisori* ni se relevă ca un spațiu liric al conexiunii și al intimității. Temele textelor, transmise prin imagini naturale sau senzoriale, sunt: iubirea, comunicarea subtilă, intimitatea și efemeritatea momentului.

Poem pe o frunză este un exemplu tipic de poezie-scrisoare, unde mesajul emoțional se transmite prin imagini poetice și simboluri naturale. Vântul înmuiat „în cerneala ploii” este o metaforă pentru instrumentul prin care emoțiile și gândurile călătoresc spre destinatar, iar „Toamna [care] l-a învelit în parfum și arome” adaugă o imagine despre dimensiunea temporală și afectivă: mesajul se încarcă de experiența lumii și de frumusețea trecerii timpului. Poemul *Miracol* este o meditație asupra comuniunii dintre două ființe, o întâlnire care transcende cuvintele și rațiunea, atingând un plan aproape mistic. Aici, iubirea este și act de revelație, o recunoaștere a sinelui prin celălalt. Titlul sintetizează experiența descrisă: o epifanie, în care iubirea este dovada tainică a sensului existenței.

Secțiunea *Unde se-ascund amintirile* explorează timpul interior, copilăria și formarea identității poetice. Aici, trecutul este reinterpretat prin lentila experienței și a reflecției lirice. Temele principale sunt: copilăria, moștenirea poetică, reconcilierea cu sinele, vindecarea emoțională. În mod firesc, grupajul de poezii cuprinse aici are un puternic caracter autobiografic. Poetul își rememorează primii ani de viață în *Copilărie*, evocă vocația poetică în *E-n sânge poezia*, caută să revină la sinele originar în *Întoarce-mă la mine* și dialoghează cu sinele matur în *Scrisoare din viitor*.

Secțiunea *În sufletul naturii* arată relația profundă dintre om și mediul natural, evidențiind atât frumusețea vizuală și sonoră a peisajelor, cât și dimensiunea lor simbolică și spirituală. Poeziile evidențiază ideea că natura este un partener artistic și moral, un cadru pentru reflecție, meditație și armonizarea sufletului. Este folosită o imagistică sugestivă și variată, de la detalii sensibile ale toamnei („fruntea arămie” a dealurilor, „câmpurile jilave” – Toamna, pictor și compozitor), la manifestări epice și ritualice ale naturii: „Păstorul își strânge cojocul pe piept,/ înfige toiagul în pământ/ și murmură cânturi fermecate,/ rămase din vremea dacilor,/ care vorbeau despre frăția cu fiarele.” Când urlă lupii, până și moartea ascultă. Legea pădurii rămâne neschimbată. Fiecare își știe locul,/ fiecare își păzește noaptea” (*Legea pădurii*). Împletirea melancoliei cu solemnitatea și contemplarea oferă cititorului o experiență completă: descoperirea frumuseții, a ordinii universale și a legăturii dintre microcosmos și macrocosmos.

Secțiunea *Țara din povești* și chipuri, despre identitatea națională și legătura afectivă cu pământul natal, aduce în prim-plan memoria istorică, tradițiile rurale și simbolurile patriotice. Poeziile evidențiază cum trecutul, natura și oamenii modelează conștiința de neam, iar dragostea de țară se exprimă atât prin solemnitate, cât și prin intimitatea cotidianului.

Secțiunea *Sclipiri* conține scurte meditații pe teme diverse, cum ar fi: distanța dintre aparență și realitate, memoria personală și colectivă, efe-

meritatea etc. Poeziile oferă o reflecție lucidă asupra vieții contemporane și asupra trecutului, îmbinând critica socială cu meditația poetică.

Bucăți de clipă reunește o serie de haikuuri pe tema trecerii timpului și a interconexiunii lumii înconjurătoare. Aceste poezii scurte surprind momente de intensitate emoțională și contemplativă, caracteristice stilului haiku. Imagini precum „Pe câmpul de maci/ un corb zboară încet –/ viață și moarte” sau „Sub teiul bătrân/ albine culeg aur –/ timpul în floare” evocă armonia dintre om și natură, vremelnicia existenței și frumusețea clipelor.

Volumul **Fiul mării** se dovedește a fi o carte a începuturilor și a revelațiilor, în care tânărul autor **George Eugen Itoafă** își afirmă vocea sinceră. Poezia sa conturează portretul unui creator în plină devenire, care își transformă viața în artă, iar arta, în mărturie. Debutul acesta poetic este unul promițător. În urma lecturii și având în vedere tinerețea debutantului, cititorul avizat va urmări cu interes evoluția celui care mărturisește că „dorul de pe vremuri”, acea neliniște neînțeleasă și dorul fără nume, i-a deschis astăzi calea spre poezie.

SCRIITORI
din FILIALA BACĂU a U.S.R.
născuți în luna iulie
și
august

LIVIU POPESCU
7 iulie 1848

ADRIANA CHIOARU
12 iulie

LUCIAN STROCHI
23 iulie 1950

NIADI CORINA CERNICA
28 iulie

CAMELIA IULIANA RADU
29 iulie
SILVIA MILER

31 iulie

*

CECILIA MOLDOVAN
2 august

ION BABAN
6 august 1937

ION DINVALE
12 august 1947

ELENA BULAI
19 august

PAUL BLAJ
25 august 1977

NICOLAE POGONARU
14 august 1950

LA MULȚI ANI!

CHRISTIAN W. SCHENK

Întoarceri care nu mai sunt întoarceri Gheorghe Șerban: Repatriat în pribegie

Gheorghe Șerban publică în 2026, la *Prospexi*, Dorohoi, volumul **Repatriat în pribegie**. Cartea are 3 părți: *Țărână*, *Pribegie*, *Timp*. Nu le-aș numi compartimente. Compartimentele sunt bune în dulapuri, în gări și în mintea criticilor care vor ordine cu orice preț. Aici sunt mai degrabă 3 straturi. Pământul. Drumurile. Sfârșitul.

Titlul lovește din prima. Repatriat în pribegie. Întors, dar nu ajuns. Reașezat pe hârtie, dar neliniștit în carne. Omul poate reveni acasă și tot străin rămâne. Uneori mai străin decât înainte. Atunci vede și ce a pierdut, și ce nu mai poate fi adus înapoi. Cunosce această rană. Nu din bibliografie. Din viață. Cine a plecat definitiv știe că întoarcerea nu repară. Doar mută durerea în altă cameră. Casa nu te mai primește cum ai plecat. Nici tu nu mai ești cel care a închis poarta. Între timp, timpul și-a făcut treaba. Timpul nu cere voie. Nu bate la ușă. Intră.

Nu citesc poezia cu mânuși. Nici nu o traduc cu penseta. Am stat destul între limbi, țări, biblioteci și răni ca să știu că un poem nu se judecă după parfumul metaforei, ci după urma pe care o lasă.

Ca poet, știu cât costă un cuvânt adevărat. Ca traducător, știu cât se pierde când îl muți dintr-o limbă în alta. Ca editor, am văzut cărți frumoase pe dinafară și goale pe dinăuntru. Ca și critic, nu intru în text să aprind tămâie. Intru să văd dacă acolo trăiește ceva. Arghezi mi-a lăsat respectul aspru pentru cuvânt. Cuvântul nu se ia de pe raft ca o podoabă. Se câștigă. Se curată. Se întoarce pe toate fețele până când ori rămâne, ori cade. O singură silabă pusă prost poate strica sângele unui vers. Limba nu iartă neglijența. Doar cititorii politiciși o iartă. Și tocmai de aceea sunt primejdioși. Vasile Copilu-Cheatră m-a învățat finețea. Nu dantela. Nu salonul. Finețea aceea care schimbă totul fără zgomot. Mi-a arătat că limba are umbră, miros, vârstă, rădăcină. Că un cuvânt poate fi corect și totuși mort. Că un vers poate fi frumos și totuși fals. De aici vine, probabil, neîncrederea mea în poezia care se împodobește înainte să doară.

Pe **Gheorghe Șerban** îl citesc fără politețe de salon. Cu respect, dar nu cu orbire. Îi văd forța. Îi văd și excesul. Când stă aproape de pământ, este puternic. Când ridică prea mult ochii spre înalt, versul slăbește. Nu tot ce urcă se și adâncește. Cartea nu este despre o călătorie. Ar fi prea puțin. Prea turistic. Prea potrivit pentru o fotografie cu geamantanul lângă poarta copilăriei. Este despre omul de după drumuri. Despre cel care s-a dus, s-a întors, a înțeles și nu mai poate minți fără să se rușineze. În literatură,

rușinea e uneori începutul moralei.

Volumul pornește cu „Sublimul încolțirii”. Nu cu fanfără. Nu cu strigăt. Cu țărână. Aici Șerban e cel mai sigur. Sublimul nu cade din cer ca o medalie. Nu se prezintă la saloane literare, unde unii ridică sprânceana de parcă metafizica le-ar fi verișoară. La el, sublimul încolțește în palmă. Din pământ. Din rest. Din materia pe care omul modern o calcă în picioare și apoi o caută, solemn, în conferințe despre rădăcini.

Grăuntele încolțit în palmă ține mai mult decât multe constelații poetice. Imagine mică. Dar vie. Nu se rupe sub propria greutate. Nu face paradă. Lucrează. Omul nu ajunge nicăieri dacă n-a trecut prin pământ. Cine sare peste această lecție produce aer liric. Avem destul. Se recită ușor. Nu hrănește pe nimeni.

Șerban are instinctul materiei. Rădăcina, bobul, iarba, cenușa, apa, lumina, când nu devin decor, respiră. Poezia lui nu e modernă prin zgomot. Nu sparge limba ca să demonstreze că are ciocan. Vine dintr-o familie mai veche, mai gravă, uneori prea solemnă, dar vie. Asta contează. Modernitatea fără viață e doar o proteză cu vocabular nou.

În „Instinct maladiv”, goliciunea omului se arată aproape ca marfă. Suflăte golite așteaptă cumpărători. Aici nu mai avem simplă metaforă. Avem o civilizație prinsă în flagrant. Omul nu-și mai vinde doar munca, trupul, timpul, opinia. Își vinde și pustiul. Și găsește cumpărători. Firește. Piața nu are conștiință. Are apetit. În „Pe grinzi istorice”, oamenii trăiesc pe ceea ce a ars înaintea lor. Imaginea nu decorează. Ține loc de temelie neagră. Omul calcă pe ruine și, după un timp, nu mai simte mirosul. Așa începe uitarea. Nu cu tăcere. Cu obișnuință. Civilizațiile nu mor numai prin catastrofă. Mor și prin confort. „Durerea înfrânților” duce mai departe această linie. Întrebarea dacă somnul celor căzuți a fost înfrângere sau victorie spune mai mult decât o pagină de istorie oficială. Pentru învinși nu rămâne nici miriștea speranței. Biruitoarii scriu discursuri. Învinșii devin humus. Apoi vine cineva cu un program festiv și numește totul continuitate. Aici Șerban nu decorează. Lovește. Dar trebuie spus și inversul. El lucrează cu mari cuvinte: lumină, umbră, timp, veșnicie, adevăr, țărână, rădăcină, abis, suferință. Cuvinte grele. Dacă le ții bine, ard. Dacă nu, scot fum. În acest volum ard destul de des. Uneori însă fumegă. Poetul vrea câteodată să salveze prea mult într-o singură pagină. Omul, cosmosul, credința, istoria, metafora, rădăcina. Poezia nu este autobuz de provincie. Nu mai încap mereu încă unul. Uneori trebuie dat jos chiar și un înger, dacă stă prost în vers. „Pribegie existențială” intră în miez. Nu mai este vorba de plecare. Nici de exil în sensul lustruit al cuvântului. Pribegia devine stare. Omul nu mai este doar departe de casă. Este departe de sine. Aici începe partea grea. Nu pașaportul doare cel mai mult. Doare locul gol dinăuntru, acolo unde ar fi trebuit să fie centrul.

În poemul care dă titlul secțiunii, se aude plânsul înăbușit al stelelor într-un univers nedefinit. Imaginea ar fi putut aluneca în solemnitate cosmică. Șerban o ține încă pe marginea pământului. Pribegia nu este doar ruptură. Devine și o formă stranie de înrădăcinare. Omul poate prinde rădăcină și în nelocul lui. Nu fericit. Nu împăcat. Dar real. În „Agonia depărtărilor”, rana primește un nume bun: „Ion fără țară”. Aici nu mai trebuie podoabă. Formula stă

singură. Nu avem „diasporean”, cuvânt de broșură. Nu avem „emigrant”, termen de formular. Nu avem nici „exilat”, cu noblețea lui livrescă. Avem Ion. Omul scos din locul lui. Omul care a crezut că depărtarea îl va elibera și a descoperit că libertatea poate fi o altă singurătate. Mai curată. Mai legală. Mai bine iluminată.

Aici e o sociologie fără catedră. Oamenii pleacă. Își schimbă limba, adresa, hainele, obiceiurile. Își pun actele în ordine. Își pierd, uneori, centrul. Mobilitatea se confundă cu sensul. Adaptarea devine virtute chiar și atunci când înseamnă amputare. Lumea a învățat să plece. Nu a învățat să ajungă. Imaginea „zgârie-norilor neadaptării” rămâne tocmai fiindcă e strâmbă în sens bun. Omul modern construiește sus fiindcă nu mai are jos. Are clădiri. Nu are temelie. Are drumuri. Nu are întoarcere. În „Vremelnicia cotropirii”, interesul intră peste om ca o boală veche. Fericirea devine alfabet de cucerit. Rațiunea își pierde fundamentul drept. Totul se zugrăvește după folos. Economii lacome se îngrașă. Filantropia scapă câte un bănuț în dispreț. Poetul spune destul. O rană bine numită face mai mult decât 40 de pagini cu note de subsol. Și nici nu cere diurnă. „Prozaism” este unul dintre locurile în care cartea se curată de abur. Suntem importanți, dar nu independenți. Trecem fără glorie. Rămânem în fotografii. Am iubit, am muncit, am râs, am plâns. Nu devenim legendă. Doar umbra unor dorințe vii. Aici Șerban e aproape de adevăr fiindcă nu salvează nimic. Ne arată fotografia îngălbenită. Colțul ros de timp. Atât. Și ajunge. Omul dispăre în trepte. Mai întâi din lume. Apoi din conversații. Apoi din fotografii. La urmă, din nume. Rămâne cineva într-un colț de imagine și urmașii întrebă: cine era acesta? Nimeni nu mai știe. Asta este posteritatea reală. Restul e discurs de lansare.

Psihologia volumului nu trebuie izolată, etichetată, împachetată. Curge. Frică. Vină. Autoamăgire.

Singurătate. Nevoie de izbăvire. Acceptare târzie. În „Stare de sine”, mintea trăiește în nelucrare și frământare. Visează fără să viseze. Începe număratoarea inversă, în timp ce timpul nu mai are timp. Omul care gândește prea mult ajunge să locuiască într-o sală de așteptare unde toate trenurile întârzie. Omul care gândește prea puțin doarme bine. Lumea îl răsplătește, de obicei, pe al doilea. În „Carapacea sufletului”, Șerban prinde o intuiție bună. Sufletul nu este numai interioritate. Este apărare. Deformare. Adăpost. Uneori închisoare. Omul se protejează până când nu mai știe dacă trăiește sau doar rezistă. Iar rezistența, ridicată la rang de destin, devine o moarte mai discretă.

Cu „Timpul meu”, cartea ajunge la judecătorul real. Nu istoria. Nu societatea. Nu critica literară, această meserie necesară și com-promisă de prea multă politețe. Timpul. În poem, eul locuiește într-o vreme pe care alții au ocolit-o. Vremea îi aparține până la moarte. După aceea devine liberă. Formula e tare. Omul nu posedă timpul. Îl închiriază cu trupul. Moartea este notarul final. Nu negociază. Semează. În „Aici și acolo”, ruptura dintre aici și dincolo nu se rezolvă, se suportă. Aici este repetiție pentru acolo. Lumina și întunericul nu se anulează. Se țin unul pe altul în frâu. Viața stă între ele, exact acolo unde omul se împiedică. Exact acolo poate începe poezia. Cartea are o credință neliniștită. Nu pune candelă în poem ca să dea bine. În „În fiecare zi”, Facerea trimite durerea în lume pentru ca fericirea să aibă din ce se adăpa. Idee grea. Fericirea fără durere ar fi ornament. Durerea fără nădejde ar fi groapă. Șerban caută spațiul dintre ele. Nu întotdeauna cu aceeași precizie. Dar caută. În „Neputința zeilor”, zeii se îndepărtează, nu mai înțeleg limba stelelor, își pierd puterea asupra oamenilor. Rămâne Unul. Rămâne Cartea Cărților. Dar liniștea nu vine. Bine că nu vine. Credința prea odihnită produce funcționari ai sacru-lui. Literatura are deja destui funcționari fără aureolă. Nu-i mai trebuie unii și cu aureolă.

Șerban nu trebuie băgat într-un raft ca într-un sertar de farmacie. Se întâlnește cu Blaga în lumina care ascunde mai mult decât explică. Cu Arghezi, în țărână și vină. Cu Bacovia, doar pe la marginea frigului, fiindcă nu rămâne în plumb. De Celan îl apropie bănuiala că după catastrofe cuvântul nu mai poate fi rostit curat. Curat nu mai este nimic. Doar lustruit. Iar lustruirea e ocupația celor care nu au coborât în rană. Cu Rilke îl leagă trecerea și neliniștea nevăzutului. Cu Nichita Stănescu, respectul pentru cuvânt, dar nu jocul acela al limbajului care face aerul să trosnească. Șerban e mai grav. Mai testamentar. Mai aproape de o judecată interioară decât de explozia verbală. Poetica lui se sprijină pe cuvânt ca pe o ultimă casă. În „Cuvintele”, cuvintele sunt lumina trupului. În „Lumina dintre praguri”, lumea fără lucrătorii cuvântului ar fi mai săracă. Aici Șerban rămâne clasic. Crede în rostire. Crede în funcția morală a poeziei. Nu o transformă în acrobație verbală. Nu o sterilizează. Poezia, la el, se scrie cu teamă, memorie, țărână și nevoie de a nu lăsa clipa să moară de tot. Tocmai această credință îl și expune. Unele poeme ar fi câștigat prin tăiere. Mai puțin abur. Mai mult os. Mai puține veșnicii che-mate simultan la apel. Șerban nu pierde când devine mai simplu. Câștigă. Simplitatea lui nu e sărăcie. E presiune.

Când spune „Ion fără țară”, nu mai are nevoie de constelații. Când vorbește despre suflet ca despre o carapace, nu mai are nevoie de 7 metafore în jur. Când așază omul în timp, ca într-o proprietate provizorie, poemul stă singur în picioare. Acolo e adevărul lui. Nu în podoabă. În tăietură.

Cartea nu este un exercițiu de salon. Nu se parfumează pentru lansare. Are pagini grele, pagini încărcate, pagini care trebuiau tăiate. Dar are ceva ce lipsește multor volume de azi: o conștiință care nu se predă. Asta contează. Trăim într-o vreme în care prea multe cărți par scrise ca să justifice fotografia de la lansare.

➡ p. 12

Întoarceri care nu mai sunt întoarceri

(Continuare din pag.11)

Autorul stă la masă, publicul aplaudă, critica zâmbește, florile se ofilesc, iar literatura rămâne afară, în frig. Gheorghe Șerban nu scrie pentru fotografie. Scrie pentru o neliniște. Uneori o îmbracă prea solemn. Uneori o lasă să vorbească prea mult. Dar neliniștea este reală.

Volumul este și o carte despre lumea de după marile promisiuni. Ideologiile au plecat, reflexele au rămas. Libertatea există, dar se cumpără. Demnitatea se invocă, rar se practică. Societatea vorbește despre valori și lucrează cu avantaje. În „Secvențe contestate”, libertatea se cumpără cu bani. Nu e o noutate. Tocmai de aceea doare. Adevărurile vechi nu devin false fiindcă ne-am plictisit de ele. Lumea lui Șerban este o comunitate de singurătăți. Oamenii stau în colivii. Unele impuse. Altele alese cu un entuziasm suspect. Se apără prin resemnare. Se ascund în neimplicare. Vor recunoaștere. Fug de judecată. Vor izbăvire, dar fără să piardă confortul minciunii. Nu este doar o lume românească. Este omenească. Deci suficient de gravă. „Insuportabila ordine necesară” aduce concluzia firească. Nu mântuire. Nu fanfară. Nu triumf. Ordine. O ordine grea, aproape dureroasă. Omul încearcă să pună în rând ce a mai rămas: idei, amintiri, regrete, lumini, umbre, câteva cuvinte scăpate din naufragiu. Nu iese din viață cu o catedrală în brațe. Iese, dacă are noroc, cu 2-3 adevăruri care nu l-au trădat. Repatriat în pribegie este cronică unei întoarceri imposibile. Nu pentru că drumul ar fi închis. Ci pentru că omul care se întoarce nu mai este cel care a plecat. Iar locul, între timp, a învățat și el să fie străin.

Gheorghe Șerban scrie despre această ruptură cu gravitate. Uneori cu prea multă solemnitate. Uneori cu prea multe poduri peste aceeași prăpastie. Dar are pagini în care pământul, timpul și cuvântul se leagă firesc. Cartea nu este perfectă. Bine că nu este. Perfecțiunea miroasă adesea a cameră neaerisită. Are exces. Are repetiții. Are credință rănită. Are luciditate. Are momente în care metafora se ridică bine și momente în care ar fi trebuit lăsată să tacă. Tocmai de aceea merită citită.

Nu ca obiect festiv. Nu ca pretext de politețe literară. Nu ca diplomă pentru încă o apariție editorială. Ci ca document al unei conștiințe care nu se împacă ușor nici cu lumea, nici cu sine.

Gheorghe Șerban este cel mai convingător când nu explică înaltul, ci lasă țărâna să vorbească. Atunci poezia lui capătă greutate. Atunci pribegia nu mai este temă. Devine destin. Și atunci titlul volumului își arată cruzimea: omul poate fi repatriat oriunde, dar dacă timpul, limba, memoria și moartea nu îl primesc înapoi, el rămâne pribeg.

Nu turist al durerii. Martor.

Într-o literatură în care prea mulți vor tribună, Șerban rămâne martor. Nu întotdeauna precis. Nu întotdeauna tăios. Dar martor. Iar martorul nu are nevoie de fanfară. Are nevoie de rană și memorie. Restul e protocol. Iar protocolul, în literatură, a îngropat deja destui vii.

IOAN BĂRBUNȚOIU

Simbioză spirituală între doi creatori

În peisajul exegetic contemporan, actul lecturii nu mai este demult o simplă receptare pasivă, ci o formă de co-creație, o rescriere a textului prin grila fină a sensibilității și a erudiției. Volumul critic - **Splendorile poeziei lui Alexandru Dumitru** - semnat de profesorul și eseistul **Petre Isachi** și apărut în anul 2025 la prestigioasa editură **Rovimed Publishers**, reprezintă un exemplu strălucit de simbioză intelectuală și spirituală între doi creatori din spațiul cultural băcăuan.

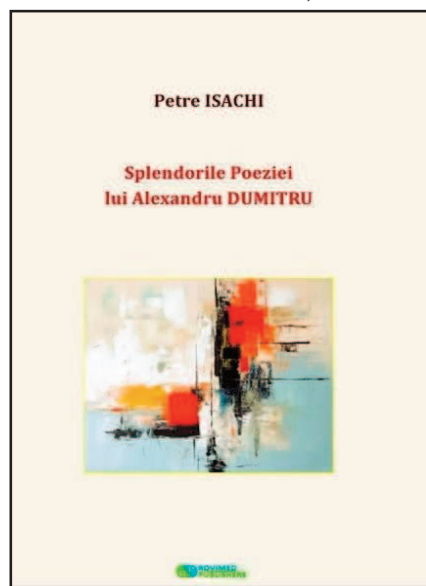
Petre Isachi, reputat hermeneut preocupat constant de dialogurile transculturale și de profunzimele textului poetic, își îndreaptă de această dată busola critică spre universul liric a lui Alexandru Dumitru, un poet dublat adesea de rigoarea matematică a structurilor ludice sau a formelor fixe. Cartea nu este un simplu inventar de recenzii, ci un veritabil eseu polifonic reușind să definească antologia frumosului artistic. Pentru Petre Isachi, critica literară îmbracă hainele unei călătorii inițiatice. Stilul său interpretativ, profund influențat de modelele borgesiene sau de polifonia eliadescă, refuză dogmatismul uscat al foioaselor universitare, preferând o abordare esențializată, de

tip eseu filozofic.

În analiza operei lui Alexandru Dumitru Isachi folosește o metodă tridimensională: O disecție atentă a metaforei, a asonoriilor și a geometriei ascunse a versurilor, Identificarea marilor obsesii textuale ale poetului – timpul, memoria, sacrul și fiorul cosmic și apoi Analiza modului în care poezia reflectă propriul său mecanism de naștere (*ars poetica*).

Criticul se apleacă asupra versului nu ca un judecător intransigent, ci ca un „scrib ascultător” un căutător de splendori ascunse sub pojghița cuvintelor comune. Prin acest filtru, poezia lui Alexandru Dumitru încetează să fie doar o succesiune de imagini, devenind un spațiu de rezistență spirituală și estetică.

Nucleul cărții gravitează în jurul capacității uluitoare a poetului de a transforma realul în mit și abstractul

în emoție pură. Petre Isachi reușește să identifice notele definitorii ale acestei lirici, evi-dențind trecerea subtilă de la melancolia clasică la interogația postmodernă.

Eseul evidențiază faptul că poezia lui Dumitru - marcată în volumele sale anterioare de un simț al geometriei interioare și al structurilor rafinate - este o căutare a absolutului prin intermediul logosului. Isachi analizează

După părerea mea, există trei feluri de proză: realistă, imaginară (mai mult sau mai puțin verosimilă) și fantastică (neverosimilă).

Romanul la care ne referim în continuare, **Fiii tatălui**, aparține imaginarii verosimile.

Așa cum ne așteptam, în acest roman fluviu, personajele sunt numeroase.

Personajele principale sunt: Adam, băiatul acestuia, Victor, Nelu Răuțoiu și băiatul acestuia, Cosma. Dar să caracterizăm personajele, din faptele lor rezultând și momentele principale ale subiectului cărții.

Adam posedă o înaltă atitudine civică, din moment ce se refugiază în România din fața armatei sovietice pentru a nu fi înrolat în aceasta și nevoit să lupte împotriva armatei române, care nu întorsese încă armele împotriva armatei Germaniei hitleriste. Ajuns în România, se înrolează voluntar în armata noastră, dovedind spirit patriotic înalt. Adam are curajul să riposteze verbal comandantului de pluton care îl abandonase fără haine și armă pe malul râului unde își dusesese soldații la scăldat.

Ca să nu fie deferit curții marțiale sau închis la carcera unității militare din care făcea parte, Adam este pedepsit cu 30 de lovituri peste spate și peste fese, cu un băț elastic de alun, apoi internat la infirmerie. După ce se vindecă, este trimis la Oradea, ca mitralior pe un bombardier.

Într-o misiune, este rănit de

modul în care poetul îmbină rigoarea (uneori apropiată de precizie rebusistică sau matematică) cu fiorul cosmic, un „Orion înfiorat” rătăcit în labirintul existenței. „Splendorile” la care face referire titlul volumului de la **Rovimed Publishers** nu sunt podoabe stilistice exterioare, ci momente de iluminare, puncte în care limbajul își atinge limita și se transformă în tăcere roditoare sau în rugăciune profană.

Publicarea acestui volum în anul 2025 marchează și un moment de solidaritate culturală în cadrul comunității scriitoricești de la Filiala Bacău a Uniunii Scriitorilor din România. Petre Isachi un spirit enciclopedic cu decenii la catedră și activitate critică în spate, oferă prin această carte o veritabilă lecție de generozitate intelectuală. Dialogul său cu poezia lui Alexandru Dumitru demonstrează că literatura autentică nu cunoaște bariere de vârstă sau de epocă, ea se bazează pe o „catedrală a poeziei”, în care cuvântul păstrează originea profundă a omenescului.

Volumul lui Isachi funcționează ca o oglindă mișcătoare. Citindu-l pe Dumitru, criticul citește de fapt, pe sine, proiectându-și propriile lecturi fundamentale în subtextul poemelor analizate.

Această scriitură „ridicată la pătrat”, îmbogățește textul original, oferindu-i cititorului cheia de lectură pe care altfel le-ar fi trecut cu vederea.

Splendorile poeziei lui Alexandru Dumitru de **Petre Isachi** nu este doar o monografie critică dedicată unui poet contemporan valoros, ci și un manifest în favoarea spiritului pentru frumos. Într-o epocă dominată de tehnologizare și pragmatism, demersul critic al lui Petre Isachi, asumat cu rafinament sub sigla **Rovimed Publishers**, ne reamintește că poezia rămâne „noua frontieră a sufletului uman”. Prin această lucrare, exegetul nu doar că justifică și conservă valoarea estetică a operei lui **Alexandru Dumitru** dar reușește să lase posterității un eseu vibrant despre splendoarea, fragilitatea și eternitatea actului creator.

gloanțele de mitralieră trase dintr-un avion de vânătoare german. Internat la un spital din Cluj, se îndrăgostește de asistenta medicală Carolina, care era harnică și devotată vindecării soldaților răniți.

Dând dovadă de înțelepciune, după terminarea războiului, Adam se căsătorește cu Carolina. Dovedindu-se inteligent, urmează cu brio Facultatea de Mecanică și este numit director tehnic la o întreprindere de lângă București. Aici îl are director general pe Nelu Răuțoiu.

Înainte de a fi director general, securistul Nelu Răuțoiu se afirmase ca ofițer de grăniceri într-un oraș de pe malul Dunării.

Ahtiat după putere și violent, participă chiar singur la prinderea celor care încercau să treacă fluviul în Iugoslavia.

Pe cei prinși îi bătea și îi preda justiției. Având în spate securitatea, Nelu o violează pe Angela, elevă de 16 ani, apoi o face concubină. Angela îl naște pe Cosma și Nelu trebuie să o ia de nevastă. Într-un an sunt repartizați în orașul de pe Dunăre cinci absolvenți eminenți de facultate, prieteni.

Nelu îi miroase că vor să fugă din țară, îi urmărește și, de un revelion, îl prinde pe unul, cibernetician, că vrea să treacă Dunărea înot.

La interogatoriu, îl omoară cu un pumn puternic tras în bărbia victimei. Nelu este judecat și trimis în rezervă.

►►► p. 13

Gabriel Klimowicz – *Fiii tatălui*

(Continuare din pag. 12)

Şantajându-l pe secretarul judeţean de partid cu nişte fotografii compromiţătoare, în care acesta primea cadouri, produse occidentale, Nelu este numit directorul unei mari întreprinderi de transport din oraşul de lângă Bucureşti, în care Adam fusese repartizat ca director tehnic.

Adam se dovedeşte foarte priceput în meseria de inginer, reorganizează întreprinderea, sporindu-i beneficiile. Carolina îl naşte pe Victor. Văzându-l pe Adam atât de bun organizator, directorul general Nelu se temea că acesta îi va lua locul. Aşadar, trebuia să-l compromită pe Adam. Nelu apelează la farmecele frumoasei Sanda, directoarea bibliotecii întreprinderii.

Sanda îl invită pe Adam să ia masa în biroul ei, amenajat pentru înscenarea unui flagrant de adulter cu camere de luat vederi. Adam nu cedează, dar fotografiile sunt destul de compromiţătoare şi Adam e acuzat de viol şi şantajat.

Urmează o scenă în care Adam este primit în scând numai pentru a fi apoi exclus şi eliminat. Adam îşi caută de lucru la alte întreprinderi din oraş, dar nu este primit din cauza unei circulare date de partid în acest sens. Până la urmă, este angajat ca proiectant la o fabrică de traverse de beton pentru CFR, situată în afara oraşului.

Sanda, concubina lui Nelu, vrea să se mărite cu acesta, dar el nu este de acord. Atunci îl pune pe tatăl ei, Raul Mărgineanu, şeful securităţii Regiunii Dobrogea, să-l şantajeze pe Nelu, care acceptă căsătoria.

Răuţoiu este zgârcit, nu plătise timp de 11 ani pensie alimentară Angelei pentru fiul ei minor, Cosma. Cei doi vin în audienţă la Nelu ca să-şi ceară drepturile, dar acesta îi refuză. Ba mai mult, Nelu îi intentează proces Angelei, cu martori, avocat şi procuror mincinoşi, proces pe care îl câştigă, martorii susţinând că nu el e tatăl lui Cosma. Femeia este condamnată la 10 ani de închisoare pentru subminarea economiei naţionale, întrucât îl făcuse pe un ministru să-şi piardă timpul.

Angela ajunge la închisoare şi Cosma la orfelinat, unde ia o bătaie zdravănă de la Sima, un băiat de 20 de ani, tartorul locului. Ca şi tatăl său, Nelu, Cosma este violent şi răzbunător; după ce devine unul dintre locotenenţii lui Sima, îl ucide pe acesta împingându-l în faţa trenului.

Întrucât ministrul Transporturilor, rusul Timofei Simonencu, era beţiv şi fusese rechemat la Moscova, Răuţoiu îi ia locul.

Cosma află că tatăl soţiei lui Nelu Răuţoiu e generalul de securitate Mărgineanu. Mărgineanu acceptă să-l ajute şi să intre la facultatea de drept şi în Securitate. Ahtiat după bani, studentul Cosma acceptă propunerea lui Mărgineanu şi devine omul securităţii, coordonator al traficului cu produse occidentale, prohibite. Îl atrage şi pe Victor în această afacere. Totul merge bine până când Cosma îi cere lui Victor să devină securist şi să-i toarne pe colegii de facultate, străini, aşa cum făcea şi el. Victor nu acceptă. Cosma îl toarnă autorităţilor şi Victor este condamnat la trei ani de închisoare pentru trafic de produse occidentale. Cosma îi propune lui Victor să-l scape de închisoare şi să-i aranjeze să repete anul cinci la facultate, dar acesta se arată vertical şi refuză. În închisoare, Victor asistă la un moment impresionant: preotul-

călugăr Nichifor, care încerca să susţină moralul deţinuţilor cu mijloacele credinţei, sare în apărarea unui deţinut bătrân şi bolnav, profesor universitar. Preotul este bătut măr şi închis la izolare. Sacrificiul preotului îi va influenţa viaţa.

Cei doi securiştii tată şi fiu, Nelu Răuţoiu şi Cosma, participă la înnaşuirea revoltei de la Braşov din 15 noiembrie 1987.

Cosma se însoară cu Floarea, care îl va naşte pe Mirel. Victor se căsătoreşte la rândul său cu Zoe, slujba religioasă fiind susţinută la o mănăstire de lângă Curtea de Argeş de părintele Nichifor, care se eliberase din închisoare. Copiii tinerilor căsătoriţi vor fi Mihail şi Petru. Victor devine inginer.

Nelu Răuţoiu avansează în grad în

Securitate şi devine, alături de socrul său generalul Mărgineanu, şeful traficului de droguri din ţară, în care implică şi Ministerul Transporturilor. Sprijinit de Mărgineanu, Cosma devine şeful al securităţii pe regiunea Muntenia cu rang de colonel, şi coordonatorul celei mai puternice grupări mafiotie implicată în traficul de droguri. Sanda, soţia lui Nelu Răuţoiu află la un moment dat că este fiica naturală a lui Adam cu femeia pe care o iubise în tinereţe, Vera care, fiind foarte frumoasă ajunsese soţia unui secretar de partid.

După evenimentele din '89 Cosma şi Victor intră în politică. Cosma ajunge în conducerea partidului de guvernământ PNL şi este numit parlamentar. La fel, Victor devine membru marcant în opoziţie şi deputat. Cei doi vor fi principalii candidaţi la alegerile prezidenţiale.

Copiii lui Victor, Mihail şi Petru, şi Mirel, fiul lui Cosma, intră într-un conflict întins pe mai mulţi ani care continuă lupta pe care părinţii lor o duc unii împotriva altora. E, de fapt, conflictul dintre bine şi rău continuat în destinele fiilor.

Nelu Răuţoiu, devenit un om foarte bogat, iese la pensie şi îşi cumpără o vilă în Italia, lângă Lido di Istria. Cosma urmăreşte de-a lungul romanului să se răzbune pe tatăl său pe care, în cele din urmă, îl ucide în această vilă. Candidaţii principali în campania electorală pentru preşedinţia României, erau Cosma şi Victor.

Adam şi Carolina au ieşit la pensie şi s-au mutat într-o casuţă pe vârful unui deal, într-un sat în care preot devenise Nichifor, care oficiase slujba de cununie a lui Victor. Preotul îşi dă seama de cunoştinţele religioase ale lui Adam şi-l propune să devină diacon, ceea ce se şi întâmplă cu acceptul episcopului locului. Adam devine un fel de lider spiritual al locului. Surprinzător, vin în vizită la Adam Sanda şi Vera şi-i aduc o servietă diplomat plină cu 250.000 de euro, donaţie

cu acte false, banii provenind din afacerile cu droguri ale lui Cosma şi care nu se puteau justifica. Adam ia banii, îi dă 10.000 de euro preotului ca să picteze biserica şi, cu restul, construieşte un azil pentru bătrânii satului. În campania electorală Victor începe să devină un pericol pentru contracandidatul său Cosma şi pentru complexul politico-economic coordonat de şefii securităţii. Din ce în ce mai mulţi alegători îl preferă pe Victor. Pentru a-l împiedica pe Victor să învingă în alegeri, autorităţile îl arestează. Ca efect al acestei arestări Victor primeşte un val de simpatie din partea populaţiei şi câştigă primul tur al alegerilor. Curtea Constituţională validează alegerile, apoi le anulează. Se vor relua alegerile de la zero, după şase luni. Victor candidează din nou ca independent, dar, la un moment dat, îse interzice dreptul de a candida. Au loc mitinguri de protest în favoarea lui Victor. Pentru a linişti masele, Victor este răpit şi ascuns într-o casă conspirativă, cu acordul şefilor de la Bruxelles. Aici Victor este ucis accidental de unul dintre gardieni. Autorităţile înscenează pentru opinia publică un atac cu tâlhărie pe stradă şi uciderea accidentală a lui Victor. Presei i se spune că trecătorii au sunat la 112, anunţând că un cadavru fusese aruncat la picioarele monumentului luptătorilor anticomunişti.

Zoe îşi anunţă băieţii să vină la înmormântare. Sicriul este depus la capela Cimitirului Bellu. Vin şi Adam şi popa Nichifor. La televizor, Cosma (complicele răpirii) îl elogiază pe Victor şi promite prinderea criminalilor. Încep demonstraţiile în faţa Guvernului. Milioane de oameni se luptă cu jandarmii, îi biruie şi pătrund în clădire. O parte dintre demonstranţi se duc la Cotroceni. Mărgineanu nascocoeste o strategie pentru dezamorsarea conflictului şi protestele se potolesc. Sunt cumpăraţi 10 tâlhari, din care se vor alege trei care vor fi ţapii ispăşitori – cei care să fie acuzaţi că l-au răpit şi ucis pe Victor. Sunt instruiţi ce să declare, iar după arestarea lor vor fi făcuţi dispăruţi în străinătate. Previziunile lui Mărgineanu se adevăresc.

Mihail, stabilit în străinătate, află de la televizor că la înmormântarea tatălui său Victor participaseră sute de mii de oameni, că după alegeri ieşise preşedinte Cosma, iar Victor, deşi mort, ieşise pe locul doi. Îl bătea gândul să se stabilească în Australia sau în Africa.

O lume imensă vine la înmormântarea lui Victor Andrei, străzile din jurul cimitirului sunt invadate de sute de mii de oameni. Slujba de înmormântare a fost ținută de Adam şi Nichifor. La parastas (în Parcul Tineretului), restaurantul era plin. Vin toţi protagoniştii cei mai importanţi, Sanda, Vera, Mirel şi Cosma, care țin un discurs demagogic. Se varsă lacrimi false. Vine şi Mărgineanu, care pleacă repede cu Cosma. Adam vrea să-i împace pe toţi. Era ziua alegerilor. După alegeri, demonstranţii se îndreaptă spre Cotroceni să-l dea jos pe Cosma. Petru pleacă probabil să se alăture demonstranţilor. Finalul rămâne deschis. Problema cea mai gravă ridicată de carte este aceea a autonomiei securităţii din România. A funcţionat ca poliţie politică până în 1989, după care şi-a schimbat denumirea, oamenii şi funcţiile lor rămânând aceiaşi. Romanul ne arată că securitatea este omniprezentă şi capabilă de orice mistificare. Alegerile prezidenţiale sunt anulate, Victor, veritabilul, este împiedicat să mai participe la jocul politic. Mai mult, când incomodul Victor este ucis, securitatea inventează că a fost răpit de o

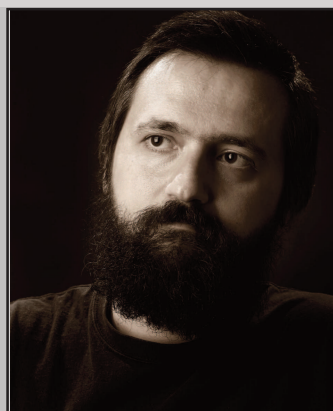
bandă de criminali.

Dar de unde vine titlul romanului, **Fiii tatălui**? Adam şi apoi preotul Nichifor afirmă că, dacă Dumnezeu şi-a sacrificat Fiul, pe Iisus, pentru mântuirea omenirii, noi, oamenii, cu bune şi rele, îi ținem locul fiului sacrificat, adică am devenit **Fiii Tatălui**. Lumea noastră este o lume a Fiilor care, la fel ca şi Cain şi Abel în Biblie, se luptă şi se ucid unii pe alţii într-o atmosferă de ură şi mândrie luciferică.

Romanul poate fi citit şi în cheie antinomică, bine-rău. Personajele pozitive fiind: Adam, Carolina, Victor, Mihail şi Petru, iar cele negative: Răuţoiu, Cosma, Mirel şi Mărgineanu.

După părerea mea, din punct de vedere axiologic, există două feluri de proze: una aparţinând aparenţelor, nesemnificativă, utilizând clişee care nu emoţionează, şi alta a esenţelor, care ridică şi răspunde la marile întrebări existenţiale. Romanul **Fiii tatălui**, scris de **Gabriel Klimowicz**, aparţine esenţelor.

CIPRIAN VOICILĂ

Abluţiune

mă spăl
de mine însumi
pomi de un verde crud
case bătrâneşti
şosele pe care
merg nebuneşte maşinile

mă spăl
de mine însumi
lanuri de rapiţă
de un galben verzui
înnebunitor păduri
mângâiate de mâna vântului
pâlcuri de berze
ieşite la micul-dejun

mă spăl
de mine însumi
chipuri frământate de griji
chipuri şi fonate
de oboseală
chipuri obiective
ca o notă de fundamentare

mă spăl
de mine însumi

Jertfa

o rază proaspătă
jertfesc pâinea cuvântului
pe altarul inimii

Doamne, lisuse Hristoase,
Fiul lui Dumnezeu
miluieşte-mă
pe mine, păcătosul!

Diagnostic

pe trup îl dor oasele
pe suflet, cuvintele

cuvintele sunt harta lumii
când ele obosesc, ne rătăcim

să ne găsim
o bordură, să ne aşezăm
pe ea, cu capul sprijinit
între mâini

Un valoros eseu consacrat lui Constantin Virgil Gheorghiu

Livia Ciupercă a devenit o prezență notorie în calitate de autor, coautor, coordonator ori prefător al unor studii de specialitate din sfere culturale precum religia, literatura pedagogică și didactică, istoria presei. La fel se prezintă faptele cu ipostazele de poetă și editoare de antologii lirice ori în proză. Noua ei carte, **Constantin Virgil Gheorghiu – prozatorul**, continuă într-o triadă silogistică seria argu-mentativă, recentul volum adăugându-se altor realizări monografice, deloc puține: Ioan Alex. Brătescu-Voinești, 1996; *Culianu pe înțelesul nostru*, 2009; *Dominic Stanca* 2011; *Teodor Al. Munteanu. Popas în timp*, 2013; *Alexandru Lascarov-Moldovanu. Încorsetările unei vieți*, 2013; *Oreste Tafrali. Uitare-n neuitare*, 2015; *Doi fii ai luminii: Monseniorul Vladimir Ghika și Alexandru Lascarov-Moldovanu*, 2016); *Paul Bujor. Documentar biografic*, 2016; *Teodor Al. Munteanu. Restitutio*, 2017; *B. Iordan*, 2019; *Delavrancea și cultura națională*, 2019. Toate acestea ilustrează, prin varietatea lor tematică, pasiunea autoarei de a căuta și propune noi repere în cultura noastră.

Cele peste două sute de pagini ale noii apariții îl au în centrul atenției pe **Constantin Virgil Gheorghiu** (15 sept. 1916. Războieni, j. Neamț. România – 22 iun. 1992, Paris) scriitor de renume mondial, a cărui existență se revarsă în mare măsură din biografie în opera exilatului. Nu întâmplător, **Livia Ciupercă** evită să ofere informații foarte ample cu privire la biografia scriitorului, substituind datele esențiale ale vieții lui cu adjectivul „crunt” (utilizat în mai multe rânduri) pentru a concentra sub un singur înțeles lipsa de umanitate, violența și cruzimea de care Constantin Virgil Gheorghiu a avut parte în clipa când a fost nevoit să-și părăsească țara. Călător din lagăr în alt lagăr, arestat, supus umilințelor de tot felul, viitorul mare prozator va purta cu sine, oriunde se afla, un devastator complex psihologic vizând diferențele dintre identitate și alteritate.

În 1949 a cunoscut o rapidă consacrare, intersectată, însă, de numeroase incidente provocate de conaționali și alți apropiați, ori de către regimul comunist. **Ora 25**, romanul care i-a adus celebritatea, a fost scris, în opinia mea, prea devreme fiindcă raportul de forțe privitor la demascarea „ororilor” războiului îi favoriza pe învingători, în timp ce faptele abominabile care nu ocolesc niciodată taberele combatante, fuseseră atribuite exclusiv învinșilor. Ecranizarea cu același titlu, apărută în 1966, a avut un impact superior romanului deși, este cunoscut, limbajul celei de-a șaptea arte, mai degrabă emoțional decât... rațional, cultivă alte forme de comunicare artistică.

Amintesc doar câteva dintre cele peste 60 de volume ale sale: *La vingt-cinquième heure* (1949); *La seconde chance* (1952); *L'homme qui voyagea seul* (1954); *Les sacrifiés du Danube* (1957); *Saint Jean bouche d'or*, 1957; *Perahim* (1961); *La maison de Petrodava* (1961); *Les immortels d'Agapia*

(1964); *La jeunesse du docteur Luther* (1965); *The immortals of the mountain* (1969); *De la vingt-cinquième heure à l'heure éternelle*, 1965; *Le meurtre de Kyralessa*, 1966; *La vie du patriarche Athénagoras* 1969; *L'espionne*, 1973; *Dieu ne reçoit que le dimanche*, 1975; *Les inconnus de Heidelberg*, 1977; *Le grand exterminateur*, 1978; *Les amazonas du Danube*, 1978; *Dieu à Paris*, 1980; *Mémoires: Le témoin de la vingt-cinquième heure*, 1986. O excepție a reprezentat-o *La vie de Mahomet* (1963), considerată actualmente cea mai avizată biografie consacrată profetului și pentru întocmirea căreia autorul a locuit un timp în Arabia Saudită pentru a învăța limba arabă și a-i asimila valorile culturale.

Scrisă inițial în limba franceză, dar tradusă concomitent și în limba română, opera au ajuns în atenția cititorilor din țara noastră abia după 1990. Componenta religioasă a romanelor sale - extinsă, în câteva dintre acestea, și la religiile precreștine de pe teritoriul locuit de înaintașii noștri - clarifică într-un mod logic interesul major pentru romanele lui Constantin Virgil Gheorghiu. În sprijinul acestei idei, care face și mai necesară cunoașterea contribuțiilor artistice ale acestui mare exilat, amintesc că subiectele și personajele romanelor sale sunt majoritar românești. Literatura sa a fost popularizată în România în special prin intermediul editurii bucureștene Sophia, cu specific religios, cum de altfel și sunt în marea lor majoritate romanele scrise de Constantin Virgil Gheorghiu. În pofida impresionantelor sale „cărți de vizită”, Constantin Virgil Gheorghiu rămâne în continuare prea puțin cunoscut în România. După ce îi consacrase câteva articole în revistele culturale (2005), în același an Fănuș Băileșteanu încredința tiparului studiul *Nihil sine Deo* sau cruciada literară a ecumenistului Constantin Virgil Gheorghiu. În cunoscuta sa *Istorie a exilului românesc* (2011), Florin Manolescu îi rezervă cinci pagini dense de amănunte biografice, mai precis referitoare la ceea ce Livia Ciupercă plasează subliminal în corpus-ul artistic. Gabriela Iliuță a obținut titlul de doctor în filologie cu teza *Drama identității în opera lui Constantin Virgil Gheorghiu* (2013). De autorul **Orei 25** s-au mai ocupat Victor Durnea într-un substanțial profil biografic și literar-artistic

(monografic) și, de la editura ieșeană Junimea, cartea Lievei Ciupercă, **Constantin Virgil Gheorghiu – Prozatorul**. Am ținut să fac această mică digresiune pentru a comenta mai de aproape intențiile eseului Lievei Ciupercă. Fără a-i pune la îndoială caracterul monografic, anunțat încă din titlu, îmi motivez opțiunea pentru eseu pornind de la distincția care vizează maniera de abordare a celor două tipuri de scrieri: monografia critică (studiu riguros intermediat de instrumentele de lucru ale istoriei și teoriei literare în scopul tratării detaliate și quasi exhaustive a unui subiect unic) și eseu (cu aceleași obiective), care reprezintă un alt de tip de abordare, tot singulară, însă de pe poziția unei persoane foarte bine informate asupra temei, în care principala funcție a discursului constă în a face inteligibil, adică „pe înțelesul tuturor”, nivelul elitist al cunoștințelor sale, apelând cu ușurință la un stil clar și comprehensiv, agreabil, uneori spumos, chiar colorat. Pentru cazul de față, termenul eseu vine ca o mânășă cărții Lievei Ciupercă, adaptat desigur la caracterul religios al ideilor cuprinse în romane, ceea ce reclamă adevărate la tematică. Rezultă că între cei doi, *Constantin Virgil Gheorghiu* și *Livia Ciupercă*, există o reală afinitate structurală incluzând latura morală și de atitudini ce descriu responsabilitatea și cinstea, atașamentul față de religia ortodoxă ori seturile ei de norme morale. Sunt similitudini care dau monografiei o turnură specială. Această identitate merge chiar mai departe, în sensul că tematica romanelor lui Constantin Virgil Gheorghiu pe de o parte, și modul de structurare a investigației autoarei, pe de alta, circulă printr-un sistem de vase comunicante, viziunea artistică și credințele ideatice fiind aceleași. Titlurile capitolelor se inspiră din fondul și forma operei, devin ancore de stabilitate întărite de însăși „vocea” autorului, în sensul că Livia Ciupercă folosește în carte, pentru fiecare dintre capitole, citate din opera prozastică, recurgând uneori și la versurile din opera lirică. Altfel spus, gândirea și acțiunile lui Constantin Virgil Gheorghiu devenind concluzii și argumentele ale autoarei eseului.

Din aceste motive, consider că volumul Lievei Ciupercă iese din unghiul de incidență al criticii de întâmpinare, profilând alt tip de demers decât o fac în mod obișnuit monografiile critice. Devoalarea secretelor operei se transformă într-un dialog al celor doi (autori), care par a vorbi/scrie într-un cod numai al lor greu sau chiar imposibil de înțeles fără cunoașterea aprofundată a operei marelui exilat. Livia Ciupercă demonstrează cu prisosință această calitate, de martor și cunoscător exhaustiv. La tot pasul se folosește de citate din romanele, evocările memorialistice, scrierile cu caracter profund religios, confesiunile și volumele de versuri ale lui Constantin Virgil Gheorghiu, reintroducându-le sub forma unui dialog socratic. Pentru cunoscători, repet, efectul este al deliciilor servite la festinurile intelectuale antice. Însă, pentru cititorul nefamiliarizat cu opera - înclin să cred că opinia aceasta este mai aproape de realitate - multe rămân imagini de vitrină. Suma cunoștințelor despre romanele lui Constantin Virgil Gheorghiu radiază dinspre centrul ei vital nu către semnificații ci, ca într-o oglindă, se regăsește prin „citatele” amintite la polul semnificațiilor. Plasa fină de fire, unele vizibile, altele abia întrezărite,

reține echidistant, cele trei coordonate, în fapt temele centrale identificate de Livia Ciupercă în opera prozatorului în formatul a trei iubiri: (1) dragostea de Dumnezeu; (2) dragostea de libertate și (3) dragostea de România. Dragostea de România, cum o numește autoarea, mi se pare a fi întoarsă cu fața spre dragostea de Dumnezeu, de vreme ce El hotărăște „unde și când” va veni cineva pe pământ, în cazul de față Constantin Virgil Gheorghiu. De aceea, le-aș pune sub semnul egalității „pe un firav covor de vise și legende”.

La toate cele spuse până acum trebuie arătat, în plus, că **Livia Ciupercă** este o redutabilă comentatoare de precepte religioase. Pe aproape fiecare pagină întâlnim, bine conturat, destul exemplar al romancierului care și-a dedicat viața slujiri semenilor prin intermediul religiei și profețiilor acesteia.

Grație virtuților hermeneutice ale acestei apariții, se poate spune că eseu **Lievei Ciupercă** reprezintă o certitudine pentru valoarea operei lui **Constantin Virgil Gheorghiu**.

***Livia Ciupercă, Constantin Virgil Gheorghiu. Prozatorul**, Cuvânt însoțitor de *Livia Iacob*, Editura Junimea, Iași, 2026, 204 p.

JAR ȘI BRUMAR

Verde-aurit,
miresmi și fiori,
sineală cărată
pe-aripi de cocori .

Zbor peste văi,
zbor peste creste,

aripi foșnesc
în unghi de poveste.

Clipa-i lăută,

bodega pare
că-i beci domnesc,

lacrimi de struguri
ne-nveselesc...

Pași prin brumar,
vremea-și ascunde
fața frumoasă,

ceața nu pare
voal de mireasă.

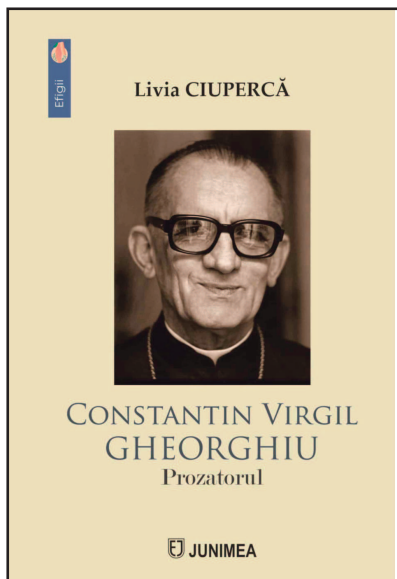
DERDELUȘUL

Depart ești, copilărie,
ce caut eu prin triste văi?

O săniuță răsturnată
și înghețării zurgălăi.

Ca-n basm scânteie
derdelușul
când de-amintiri
se lasă nins,

dar jarul lui
îmi amintește că chiotul
demult s-a stins.

prezent în DGLR (*Dictionarul General al Literaturii Române*, ediția a II-a 2020). *Constantin Virgil Gheorghiu. Aventura unei vieți literare* (2016) se intitulează monografia semnată de Constantin Cubleşan. Din anul în curs, aflat în plină desfășurare, rețin teza de doctorat a Mihaelei Breban (Constantin Virgil Gheorghiu- studiu

Tardomodernismul

Giorgio Linguaglossa ridică o întrebare decisivă cu privire la conceptul de artă: «Cum și unde să orientăm căutarea noului limbaj poetic?». După sfârșitul epocii moderne și al oricărei ontologii estetice moderniste, decretat de Zygmunt Bauman și de noua sociologie contemporană, fiecare meta-filosof postmodernist – precum Jencks în arhitectură, Danto în artă sau Fukuyama în istorie – este tentat să pronunțe sentința definitivă de condamnare la moarte a obiectului propriei sale filosofii, fără a lua în considerare, la nivel teoretic, lecția conținută în *La condition postmoderne* și în frumosul și puțin cunoscutul *Le postmoderne expliqué aux enfants* de Jean-François Lyotard: nucleul postmodernismului constă în admiterea căderii oricăror «metarecits», adică în delegitimarea meta-narațiunilor modernității și a concepției de «univers(o)alitate». Hipermodernismul, conștient de distincția lyotar-diană dintre moartea discursului și moartea meta-discursului, resuscitează arta și îngroapă everything goes-ul lui Danto: împotriva postmodernismului se ridică hipermodernismul lui Virilio, Baudrillard și Lipovetsky; împotriva postmodernului se ridică hipermodernul lui Bauman (societatea lichidă) și Beck (societatea riscului) [postmodernitatea a menținut întotdeauna o anumită vaguitate confuză între teorie (postmodernism) și spațiu istoric (postmodern)].

Hipermodernismul, asemenea oricărei neo-avangarde mileniale (exemplu italian: neoN-avanguardismul meu), abandonează – ca etapă deja consolidată – dezbateră asupra anti-«univers(o)a-lismului» și se înscrie într-o continuitate antagonică față de modernism, spre deosebire de postmodernism, lansându-și rachetele Katjușa în direcția delegitimării oricărei forme de «canon» și «Tradiție», sclav al propriei sale vene neo-avangardiste. Totuși, hipermodernismul este o mișcare a *krisis*-ului. Încheiată *krisis*, fiecare avangardă/-neo-avangardă, auto-criticându-se, se sinucide artistic și, în cele din urmă, intră în scenă tardomodernismul. Ce este tardomodernismul? În primul rând, este simultan teorie și spațiu istoric: depășește la stânga postmodernismul și hipermodernismul declarând sfârșitul definitiv al ontologiei și ruptura totală de modernism, natural sau caricatural; depășește la dreapta postmodernitatea și hipermodernitatea, oficializând trecerea de la epoca modernă la epoca tardomodernă (ca repetiție istorică a trecerii dintre epoca antică și cea tardo-antică).

Artistul tardomodernist

Afirmația lui **Giorgio Linguaglossa** este falsă: «Răspunsul pe care îl putem da în acest moment este că astăzi, în 2025, nu se poate întreprinde nicio hermeneutică a artei în urma *Sfârșitului lui poesis*, a ceea ce odinioară se numea „artă” în timpul

istoriei progresive; astăzi, în timpul istoricității (adică al istoriei neprogresive), sfârșitul „artei” atrage cu sine și sfârșitul criticii de artă. Și aici discursul se închide». Giorgio recade în postmodernismul lui Jameson și Danto, formalizând involuntar o utopie a distopiei, o kitchen dystopian utopia. Arta nu a murit: a murit orice meta-narațiune universală despre artă, adică orice hermeneutică (critică) literară întemeiată pe auto-declarația de a fi o interpretare obiectivă a artei. Artistul, reunit în bunduri, kolekтивne, adunări aeriforme, nomade și reziliente, metabolizând eroarea istoriografiei filosofice moderne privind distincția aristotelică dintre ποιησις și ποιησις, respinge însăși noțiunea de «poezie» sau anti-«poezie» ca creație fantastică a unui obiect-limbaj și, în numele unei concepții pragmatice asupra obiectului-limbaj, relansează interpretarea autentică a artistului împotriva oricărei interpretări subiective a criticului literar. Critica nu a murit: a devenit o interpretare slabă, supusă meta-criticii argumentative (Habermas) a artistului. Artistul devine agens (poezie angajată), din faber, organizează obiectul-limbaj potrivit scopurilor sale, înlocuiește hermeneutica cu praxeologia, își însușește a face artă (discurs), a spune artă (meta-discurs) și a contra-spune artă (mega-meta-discurs), dobândind rolul de artist, critic și meta-critic (contra-recenzii termonucleare), împotriva oricărei tentative de veramusement kitchen a artei și împotriva oricărei ontologii a modernismului liric/elegiac. De la alunecare, la transformare, în cele din urmă la opoziție deschisă (riots). Kitchen poetry, blocată la Danto și încăpățanată în tentativa de refondare ontologică a unui veramusement al ποιησις ieșit din nucleul artei, rămâne în faza de alunecare dintre modernism și postmodernism, nereușind încă să intre în tardomodern. Tardomodernismul este o praxis distopică ce anihilează orice formă de ontologie și fenomenologie a artei, înlocuind ontologia estetică și fenomenologia estetică cu o socio /etno/ antropologie (anestezică) estetică, KNSEAE, între-meiată pe «interacțiunea» socială (dezavuarea degradării triadei emițător/ mesaj/ destinatar). Poezia riot tardo-modernistă nu «[...] ia un fragment (în claritate) și îl aruncă pe peretele alb al pânzei neantului [...]»: organizează un fragment (în claritate) și – ca un berbec – îl izbește de zidurile albe ale pânzei Statului Pontifical. *Papa-re mondadorian, you're under attack!*

Rezonanță haotică sau rezonanță magnetică? Tardomodernismul este atopic

Kolektivne NSEA, reunit în Prezidium, analizează și interpretează conceptul de rezonanță distopică, utilizat de curente kitchen, riot și fragmentiste ale opoziției față de Statul Pontifical liric/elegiac.

De ce o rezonanță distopică trebuie să implice neapărat o rezonanță haotică (Morin și Maturana), fără a aborda Rehabilitierung a pragmatismului contemporan (Rorty și Putnam), și să nu se traducă într-o rezonanță magnetică? Să precizăm: devine necesar, în literatură, printr-o serie atentă de definiții și re-definiții, să nu confundăm rezonanță distopică (efect) cu rezonanță haotică (strategie). Rezonanță distopică este efectul

unui sens distopic pe care o strategie de rezonanță îl produce asupra cititorului. Rezonanță haotică, cu troienii săi, cu alternanța voluntară dintre *emetic* și *ermetic*, sibilinic și acufenic, riscă să activeze, în cititorul (fake), o senzație de dezorientare (rezonanță distop-utopică). Rezonanță magnetică, catalizând atenția cititorului (fake) printr-o serie de acte praxeologice – de dédoublement, de carnavalizare, de острахение, de antifrasticitate ironică – creează un câmp de «inter-acțiune socială» apt să construiască o relație între artist și cititor (fake), λόγος orientat către narațiune, cu maximă claritate și observație indirectă (participativă), asupra adevărului situației sociale actuale, intrinsec distopică.

Realitatea este distopică: devine necesar să introducem o praxie neutră (ποιησις, în tardomodern, s-a făcut ποιησις) – ca Gedankenexperiment – capabilă, printr-o strategie de rezonanță magnetică, să maltrateze și să terorizeze cititorul (fake), pentru a influența urmărirea unui viitor adistopic.

Utilizarea unei strategii de rezonanță, haotică sau magnetică, creează un λόγος al dezorientării sau al terorismului între artist și cititor (fake): cade fundamentul teoretic neo-ontologic al refuzului triadei emițător-mesaj-destinatar.

Orice efect/strategie de rezonanță necesită un emițător (artistul), un destinatar (cititorul fake) și un mesaj (dezorientare sau terorism).

Tardomodernismul rezolvă antinomia teoretică a oricărei noi ontologii estetice redefinind triada emițător-mesaj-destinatar în dublu sens (contribuția «neon»-avangardistă la concretizarea unei originale anti-«forme-poezie»), utilizând o strategie de rezonanță magnetică teroristă și respingând orice formă de «poezie» și de «poezie» distopică, înlocuind-o cu «experimente» praxeologice atopice.

Tardomodernismul este atopic.

*

Ivan Pozzoni s-a născut în Monza în 1976. A introdus subiectul *Drept și literatură* în Italia.

A publicat eseuri despre filosofii italiene și despre etica și teoria dreptului în lumea antică; a colaborat cu numeroase reviste italiene și inter-naționale.

Mai multe culegeri de versuri au fost publicate între 2007 și 2018: *Underground* și *Riserva Indiana*, cu A&B Editrice, *Versi Introversi*, Mostri, *Galata morente*, *Carmina non dant damen*, *Scarti di ma-gazzino*, *Qui gli austriaci sono più severi dei Borboni*, *Cherchez la troika* și *La malattia invettiva* cu *Limina Mentis*, *Lame da rasoi*, cu *Joker*, *Il Guastatore*, cu *Cleup*, *Patrolo non deve morire*, cu *deComporre Edizioni*, *Kolektivne NSEAE* cu *Divinafolia*. A fost fondator și director al revistei *li-terare Il Guastatore - Quaderni 'neon'-avanguardisti*; a fost fondator și director al revistei literare *L'Arrivista*; a fost director executiv al revistei filosofice internaționale *Información Filosófica*; este sau a fost director al seriilor *Esprit* (Li-mina Mentis), *Nidaba* (Gilgamesh Edizioni) și *Fuzzy* (deComporre).

A fondat aproximativ 15 edituri socialiste autogestionate.

A scris/editat 150 de volume, a scris 1.000 de eseuri, a fondat o mișcare de avangardă (*NeoN-Avanguardismul*, susținut de Zygmunt Bauman), cu 1.000 de mișcăriști, și a redactat un antimanifest *NeoN-Avanguardist*.

Este menționat în manuale universitare importante de istoria literaturii, istoriografie filosofică și în volume importante de critică literară. volumul său *La malattia invettiva* a câștigat *Raduga*, o mențiune din partea criticilor de la Montano și Strega.

Este inclus în *Atlasul poezilor italieni contemporani* al Universității din Bologna și este menționat de mai multe ori în principală revistă internațională de literatură, *Gradya*.

Versurile sale au fost traduse în 25 de limbi. În 2024, după șase ani de retragere totală din studiile academice, reîntră în lumea artei italiene și fondează colectivul NSEAE (Nuova socio-/etno-/antropologia estetica) [https://kolektivnenseae.word-press.com/].

Când jocul se conjugă cu maturitatea...

CARMEN FOCȘĂ

De-a lungul timpului, realitatea a dovedit că niciodată, un poet aflat la începuturi, nu va scrie poezie pentru copii, preferând-și poate, chiar așa se cuvine, să-și dezvolte forțele cultivând poezia „serioasă”, care-l obligă la un mai înalt grad de abstractizare, de folosire a metaforei... Instinctiv, poetul tânăr simte că nu e „copt” pentru a ceda generozității de a-și îmbrăca poezia într-o haină accesibilă vârstelor mici... La maturitate, însă, se schimbă lucrurile: poetul-în cazul nostru, **Carmen Dora Steinhagen**, simte că poate renunța la accesoriile care i-ar înnobila creația, în favoarea unor versuri care mizează pe simplitate. Sus-numita autoare, publică la Ed. *BIFROST*, în 2026, o carte în versuri pentru copii, intitulată *CARTOFEL ȘI CARTOFICA*, în care sunt surprinse diferite momente ale vieții cotidiene, ale căror personaje principale -elemente din lumea vegetală-sunt personificate, primesc nume care amintesc, evident, de obârșia lor-Cartofel și Cartofica, și,

prin trăirile lor, îi familiarizează pe cititorii de vârstă grădiniței, cu diverse aspecte ale vieții lor din prezent și de mai târziu. Fiecare poezie surprinde câte un episod al vieții cotidiene, uneori, încercând să răspundă întrebărilor vârstelor mici („Dinuța ar vrea să știe”), alteori, să-i familiarizeze pe cititori cu unele noțiuni legate de științele naturii („Disputa”), cel mai adesea, însă, abordând o situație dintre cele mai comune, cu învățătura cuvenită, la final. Astfel, rând pe rând, Cartofel e copilul mof-turos („Mof-turile lui Cartofel”) Cartofica, mai neajutorată, se confruntă cu orătăniile din ogradă (Cartofica și cocoșul”), uneori, intrând în scenă și personaje secundare precum pisica Moți, care”... stă astăzi cuminte/și ascultă poezii...” dar nu fără folos, căci marchează prin mimică, folosirea semnelor de punctuație („Moți este cuminte”). Cartea se dovedește a fi una utilă inclusiv educației estetice; versurile, rimate și ritmate, sunt ușor de reținut, iar partea narativă, care, desigur, atrage cel mai mult, regăsindu-se momentele vieții cotidiene atât de familiare copiilor, conține o modalitate subtilă de a induce, în educația copilului o serie de norme necesare, devenind astfel, un excelent material didactic. Mai trebuie adăugat că paginile cărții beneficiază de inspirate ilustrații-creatoare fiind tot poeta **Carmen Dora Steinhagen**, care dovedește astfel multiple posibilități de exprimare pe tărâmul artei, nu doar al literaturii.

MARIA-LOREDANA
PLEȘCA

Magistrul a spus-o!

Nu doar în basme întâlnim personaje *măiestre*, care dovedesc că sunt înzestrate cu puteri magice. Fiecare dintre noi am întâlnit, pe parcursul vieții, astfel de entități miraculoase, care poartă asupra lor diferite obiecte cu valoare totemică, precum un pix (de preferat, roșu!), un catalog, un arătător...

Raportându-ne la tendințele actuale, catalogul, acest obiect suflat cu puteri magice, a dispărut ca prin minune, cât ai zice *hocus pocus catalogus digitalus*, fiind astfel aruncat într-o dimensiune digitală, printre pixeli, cai troieni și alții asemenea...

Cum cred că bine ați ghicit, aceste persoane *măiestrite* sunt profesorii, dascălii, învățătorii, cu alte cuvinte, toate cadrele didactice. Toți aceștia își exercită puterile fantastice, supraomenești, asupra celor neinițiați, cu scopul de a-i modela și de a-i propulsa spre cele mai înalte culmi care se pot atinge într-o viață.

Să ne aducem aminte de portretul remarcabil al Domnului Trandafir; cu siguranță Mihail Sadoveanu a reușit prin această portretizare să ne imprime și nouă spre neuitare imaginea idealizată a celor care ne-au călăuzit pașii în anii de formare educațională. În sensul acesta, reluăm o formulă latinească, care exclude intruziunea oricărui contraargument... *Magister dixit!* (*Magistrul a spus-o!*). Sau altfel spus, într-o tonalitate mai misterioasă, *Ipse dixit!* (*A spus-o El!*). Iar dacă ghimpele curiozității v-a încolțit, prin El și Magistrul se înțelege că este vorba despre Pitagora.

Trebuie să știți, totuși, că variantele latine *Magister dixit* și *Ipse dixit* se utilizează când se impune convenția seriozității într-o comunicare; adică atunci când se discută despre inițiatorul unei școli sau a unei doctrine, pentru care orice argument este de necontestat.

Există și cealaltă față a monedei, mult mai interesantă și mai palpitantă decât cea „serioasă”, cea reprezentată de ironie, iar în acest caz, formulele sunt folosite pentru a semnaliza că „cineva nu admite să fie combătut în păreri sale” (verificați ce spune în *Dicționar de cuvinte, expresii, citate celebre*, Editura Științifică, 1968).

Până una alta, este semnificativ faptul că, în limba latină, cuvântul „magister” înseamnă „profesor, învățător, maestru” sau chiar „conducător”.

Pornind de la acest cuvânt latinesc, limba română posedă termenul „magistru”, care înseamnă „profesor (în raport cu elevii săi)” (*DEX* 2009).

Dar ceea ce face ca totul să fie și mai fascinant este faptul că substantivul „măiestru” (utilizat, astăzi, în mod curent cu forma de feminin, *măiastră*) face trimitere la acei oameni „abili, ingenioși, iscușiți, pricepuți” (*DEX* 2009).

Colac peste pupăză, săpăturile etimologice au scos la iveală că acest ter-

men, măiestru, provine tot din latinescul *magister* (a se vedea, de exemplu, și termenul „maestru” din italiană).

În continuare, să nu pierdem din vedere că *măiestru/măiastră* capătă în basme conotații fantastice și magice, iar profesorii, după cum am mai spus, nu își manifestă magia doar în basme.

Pe de altă parte, dacă e să ne raportăm la bine-cunoscuta *Pasăre Măiastră*, aceasta se întâlnește doar în poveștile încărcate de farmecul miraculosului, reprezentând o ființă nepământească, fermecată, din mitologia românească.

Frumusețea acestei păsări este de necontestat, mai ales că se consideră că aparține Tărâmului

Celuilalt, fiind, de asemenea, prezentă și în mitologia altor popoare, de exemplu în cele slave și rusești.

Să descălcim firele amintirilor din copilărie și să ne aducem aminte de basmul cules de Petre Ispirescu, intitulat chiar *Pasărea Măiastră*. Oare veți fi convinși pe deplin de puterea uimitoare a acestei păsări, când veți afla, că împăratul din basmul amintit, „în a treia noapte a visat că dacă va aduce cineva *pasărea măiastră* de pe tărâmul celălalt să-i așeze cuibul în turn, se va putea face monastirea desăvârșită”? Până atunci, mai verificați în *Basme*, de Petre Ispirescu (chiar la pagina 130); vă asigur că veți afla și alte lucruri interesante despre această *pasăre măiastră*.

Totuși, cred că măcar de măiestria dascălilor am reușit să vă conving, cu ajutorul instrumentelor etimologice. De o deosebită importanță în această discuție este și termenul „meșter”, pe care limba română l-a împrumutat din maghiară, desemnând „persoana care își practică o meserie” (*DEX* 2009).

Să nu vă fie de mirare când veți afla că lexemul din limba maghiară *mester*, care a dat în limba română „meșter”, provine tot din latinescul „magister”.

Din perspectiva asemănării formale, menționăm și termenul „maistru” (de origine germană, *Meister*, așa cum a fost detectat de măiestria etimologiei), care „are sarcina de a îndruma și alți lucrători”, conducând „o secție productivă într-o întreprindere sau într-un atelier” (în conformitate cu partenerul nostru investigativ, *DEX* 2009).

De altfel, în trecut, „maiștri” mai erau numiți acei profesori care predau discipline auxiliare, precum desenul și muzica.

Nu îl putem uita nici pe acel „meșter strică și drege de frică”, întâlnit în toate sferele de activitate, care simulează priceperea și îndemnarea, dovedind exact opusul, prin stricăciunile pe care le face la tot pasul.

Dar ce spuneți despre „meșterite” și „meșteritoare”?

Trebuie să băgați de seamă că acestea sunt tare pricepute la vrăji și la descânțece, după cum ne avertizează și *MDA 2* (2010).

Nu degeaba se spune că „unde dracul nu ajunge, trimite o femeie să-i țină locul” (*Proverb românesc*).

Ei bine, ferice și de cei care obțin titlatura „magister”, adică acel „titlu științific intermediar între cel de diplomat universitar și cel de doctor”, care îi va ajuta să devină, la rândul lor, buni *magistri*.

Așadar, drumul de la *magister* la *măiastră* nu a fost anevoios, ba chiar a avut un parcurs melodios. Să nu încetați să le dați de veste și altora că nu eu am spus-o, ci *Magister dixit!* (*Magistrul a spus-o!*): *Omului cu învățătură îi curge mierea din gură* (*Proverb românesc*).

Un centenar suceveano-bacăuan

IOAN DĂNILĂ

Simion Teodorescu-Kirileanu (7 mart. 1879, satul Holda, orașul Broșteni, județul Suceava -17 apr. 1926, idem), folclorist, animator cultural și publicist, a scris în 1902, în „Revista învățătorilor și învățătoarelor din România”, că Mihai Eminescu, revizor școlar pentru județele Iași și Vaslui, a inspectat Școala din Lipova (azi, în județul Bacău) nu pe durata unei zile (29 aprilie 1876). Îl prinseseră niște ploi mari, așa că învățătorul C. Teodorescu a avut prilejul de a-i fi gazdă timp de o săptămână, scriind aici poezia „Melancolie”.

La 17 aprilie 2026, împlinindu-se 100 de ani de la trecerea în veșnicie a cărturarului, Societatea Cultural-Științifică „Vasile Alecsandri” Bacău a anunțat Primăria și Consiliul Local ale orașului Broșteni în legătură cu evenimentul care se cere marcat ca atare. Răspunsul a fost prompt și eficient: peste câteva zile, la 29 aprilie, când s-au rotunjit 150 de ani de la vizita lui Mihai Eminescu pe meleagurile azi băcăuane, profesoara Ileana-Paula

Bondar, de la Liceul Tehnologic „Nicolai Nanu” Broșteni, a venit la Lipova cu doi elevi și o cupă cu țărână de pe mormântul lui Simion Teodorescu-Kirileanu din satul Holda. Pe 10 iulie, primarul comunei Lipova, Costel Baci, și coordonatoarea Bibliotecii Comunale „Ion Creangă”, Felicia Baci, împreună cu propriii invitați, au întors vizita broștenenilor, pentru a participa la un eveniment complex-religios, cultural și științific. La locul de veci al celui evocat, din curtea Bisericii „Adormirea Maicii Domnului”, a fost o slujbă de pomenire și s-a depus un aranjament floral cu textul „Recunoscătoare, comuna Lipova, județul Bacău”, după care s-au vizitat casa natală a Kirilenilor și școala care poartă numele

învățătorului Simion Teodorescu-Kirileanu. Din vremea lui se păstrează două bănci, pe care Constantin Tudose (monograful școlii din Cașin) a cerut autorităților să le investească cu statutul de obiecte de muzeu.

Miezul activităților a avut loc în incinta Liceului Tehnologic „Nicolai Nanu”: un cuprinzător colocvii din seria „Familia Kirilenilor - profeții culturale”. L-am ascultat pe Nicolae Scurtu, istoricul literar, într-o înregistrare video, și am audiat mesajele primite de la Alecsandru Simion (Iași), Virgil Răzeșu (Piatra-Neamț), Dumitru V. Marin (Vaslui), Florin Tuscanu (Roman), Gabriela Cazac Suceava) ș.a. Alocuțiunile „în direct” au fost rostite de Dumitru Brăneanu - președintele filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor din România, Ioan Dănilă - președintele executiv al Societății Cultural-Științifice „Vasile Alecsandri” Bacău (cele două entități, împreună cu Parohia „Adormirea Maicii Domnului” și Primăria comunei Lipova, au fost partenerii organizatorilor broșteneni), Maria Dohotaru - managerul Editurii și Tipografiei „Magic Print” Onești, Emilia Boghiu-președinta Fundației Naționale „G. Călinescu” Onești, Constantin Tudose -istoricul din comuna Cașin, jud. Bacău, Mihai Botez -critic literar și publicist, membru al filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor din România ș.a. Un moment distinct a fost alocat creatorilor locali Ana Bondar și Gheorghe Bondar, artizanii Muzeului Etnografic „Strămoși” din Borca. Cei doi sunt și autori de scrieri literare și documentare. Vasile Găină,

semnatarul volumului „Nostalgie” (2011), a susținut un moment liric. Toți trei sunt absolvenți ai Institutului Pedagogic de 3 Ani Bacău și au marcat astfel 65 de ani de învățământ superior de stat băcăuan (1961-2026).

Partea artistică a fost asigurată de elevi coordonați de Dănuț Andronic. Prezenți la manifestare, prefectul județului Suceava, Bogdan - George Păstrăv, a subliniat „cât de important este să ne cunoaștem și să ne prețuim istoria, oamenii care au contribuit la identitatea noastră și comunitățile care duc mai departe această moștenire”, iar inspectorul școlar general, Nicolae - Ciprian Anton, a propus ca astfel de activități să aibă loc la fiecare trei luni.

Amfitrioni au fost primarul orașului Broșteni -Alexandru Hurjui („Sunt nepotul învățătorului Leon Mrejeru din Cotârgași”, îi place să spună), directoarea Liceului Tehnologic „Nicolai Nanu” - Rodica-Angela Ilișescu și desigur Ileana-Paula Bondar. De față au fost și descendenți ai Kirilenilor, ca și secretarul filialei Bacău a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România-Petru Done.

A iubi lumea întreagă

Comuniunea dintre om și natură nu poate fi trecută ușor cu vederea, iar Nastasica Popa o redă cu sensibilitate în volumul de versuri *Ninsori de fluturi* (Editura *Castrum de Thymes*, Giroc, 2026). Omul mereu se află în centrul provocărilor, personale ori sociale, iar drumul vieții nu e nicidecum facil. Ceea ce nu înseamnă că acceptă totul cu resemnare („O cruntă vamă e destinul, / Ucis în pământene visuri, / O dalbă floare cum e crinul / Ai s-o

găsești printre abisuri” - *Chemare*), ci face tot ceea ce ține de el pentru a-și învinge destinul, fiind plin de speranță și încredere în forțele proprii („Iar din speranțele pierdute / Vei auzi cum cântă cerul, / Din suferințele rănite / Îți va cânta în cor tot clerul” - *Chemare*). Omul se încarcă cu frumosul din jur, care îl determină să iubească. Atât natura, semenii, jumătatea sa, ba chiar... lumea toată.

➡ p. 17

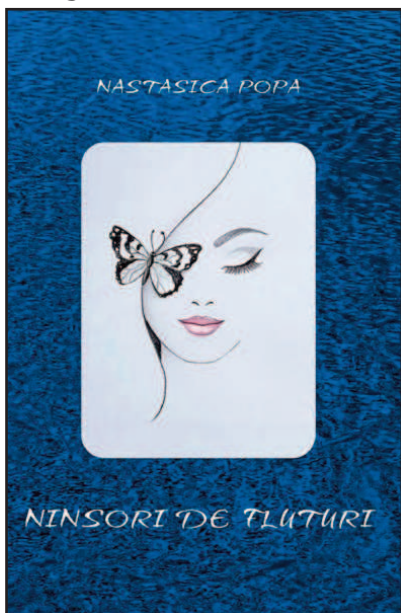
DANIEL LUCA

A iubi lumea întreagă

(Continuare din pag. 16)

Căci iubirea este și calea prin care se poate ajunge la Dumnezeu („Mai lasă-mă aici, să admir zborul!... / Prin ochii tăi văd Raiul și mi-e bine, / Ecoul e oprit, zidul e dorul ... / Nu este niciun drum, nici eu cu tine!” – *Umbre de lumină*).

Chiar dacă există și suferință în iubire, aceasta nu va pieri nicicând, deoarece, chiar dacă se destramă, frumusețea ei nu va trece în uitare („Să-nflorească peste veacuri / Un grăunte de iubire, / Negura să n-aibă leacuri ... / Lupi, lăsând în păgubire” – *Negura să n-aibă leacuri*).

Este firesc să înflorească, atât timp cât și florile o ... susțin, la propriu și la figurat („Ador misterul-mbrățișării ... / Pierduți sub vraja mângâierii, / Să-mi lași sărutul tău pe umăr / Și să îmi spui că-ți sunt un nufăr” – *În taina nopții*), la fel ca muntele ori marea („Îa-mă lângă tine, marea să-mpărțim, / Fă-mi din stele salbă și pune-mi cununi! / Lasă-mă în valuri vântul să-nsoțim, / S-astupăm în vreme jalnice genuni!” – *Cu mai mare zel*).

Marea, de altfel, cu imensitatea ei, devine o oglindă fidelă a iubirii (Mai ții minte, marea noastră? / Doamne, cât era de-albastră!” – *Mai ții minte marea noastră?*).

Timpul curge ușor-ușor, iar omul trebuie să se bucure cu adevărat de fiecare clipă care trece („Mă lași fără un plan de viață, / Aștepti să facem compromisuri, / Când stau cu tine față-n față, / Uit, timpule, că am și visuri!” – *De ce ești crud?*). Din acest motiv, păstrarea trăirilor, gândurilor și visurilor nu trebuie să îmbrace doar haina amintirilor, ci și pe a poeziei, care nu doar că e un martor pentru sine, ci și pentru alții („Cu aripa frântă de doruri, / Vă las printre slovele scrise, / Poemele mele în muguri, / În lacrimi de vise ucise” – *Testament*).

Poezia *Nastasicăi Popa* este caldă, suavă și sinceră, iar cititorii se vor regăsi cu ușurință în ea.

Biserica Catolică din Făraoni, Bacău

IONUȚ TENE

Este o eroare fundamentală să abordăm trecutul în cheie contrafactuală. E o metodă defectuoasă, ieșită din paradigma istoriografiei. Opera literară trebuie delimitată clar de biografia autorului. Să nu uităm că Octavian Goga nu a fost doar „poetul pătimirii noastre”, pe care l-am învățat la școală pentru creațiile despre românii persecutați sub ocupație străină, ci și unul dintre fondatorii și creatori ai României Mari și ai actului Unirii din 1 decembrie 1918, când Transilvania s-a unit cu România. Cu atât mai mult, serviciile noastre secrete ar fi trebuit să prevină un act de vandalizare a unei statui care reprezintă un fondator al României Unite din 1918. Acad. Ioan Aurel Pop în scrierile sale are dreptate: nu se poate face istorie contrafactuală și interzice o personalitate istorică pe o percepție actuală subiectivă. Nu este corect metodologic și nici în spiritul adevărului. În Ardeal, de pildă, Goga este privit ca unul dintre pilonii unirii Transilvaniei cu România și ca o personalitate care a contribuit, prin acțiunile sale patriotice, la recunoașterea internațională a unirii la tratatul de pace de la Paris (1919-1920). Dispariția unui singur bust al lui Octavian Goga din Ardeal înseamnă un pas spre subrezirea temeliei unirii și spre revizionism, favorizând dezmembrarea României și retrocedarea Ardealului unui stat vecin care l-a stăpânit cu cruzime până la 1 decembrie 1918. Atacurile împotriva lui Goga nu au legătură doar cu politica sa ca prim-ministru în 1938, ci și cu o politică actuală de revizionism și iredentism în Transilvania, încurajată, din păcate, de unii parlamentari sau politicieni care nu înțeleg trecutul, istoria și memoria românilor. Cu atât mai mult, instituțiile statului ar trebui să fie extrem de vigilente în fața acestor atacuri la siguranța națională, care, sub masca unui „pseudo-antisemitism”, urmăresc obiective reale pentru dezmembrarea României și satisfacerea unor interese revizioniste și iredentiste ale unor state vecine. Cei care sprijină astfel de acțiuni de vandalizare sunt complici la atentate asupra istoriei și siguranței naționale, fapte echivalente cu trădarea și sancționarea astfel de Constituția României „Goga nu este un autor literar” controversat, ci un mare scriitor, o personalitate a vieții culturale române și universale. Biografia nu face parte din opera literară. Este greșit să formulăm problema confundând biografia cu opera. În această ecuație contrafactuală am ajunge, teoretic, să „interzicem” toți marii scriitori, de la Socrate la Céline, până la Iorga sau Eminescu.

România seamănă azi tot mai mult cu „un stat fără câini de pază”, o țară a fărâdelegilor. Vandalizarea statuii lui Octavian Goga de la Iași și dispariția acesteia au avut loc de câteva luni, iar până acum nici Poliția Iași, nici Parchetul Iași nu au comunicat public și nu au deschis un dosar penal împotriva celor care au pus la cale această faptă împotriva legilor, a statului

Istoria contrafactuală interzice valoarea literară și scriitorii români. Cazul Goga

român și a istoriei naționale. Orice construcție civilă, la fel ca orice monument de forță în România, se amplasează pe baza unor legi care trebuie respectate. Demontarea lor se face tot pe bază legală: avizul Ministerului Culturii, anularea autorizației de construire/autorizație de demolare etc. După ce a făcut pușcărie Goga la unguri în penitenciarul Debrețin, pentru că milita pentru unirea Transilvaniei cu România, acum poetul este pus la index, fapt ce duce la o confuzie în spațiul public. Să scrii poezii bune și să fi interzis apoi că ai dorit și luptat pentru unirea Ardealului cu România reprezintă culmea absurdului legii Vexler.

Nu este vorba de „maturizare publică” privind dezbateră „cazului Goga”, cum susțin „preoții” ideologici ai legii Vexler și ai „cancel culture”, ci de o restaurare de tip neo-bolșevic pe care o credeam apusă odată cu decesul lui Brucan. Legea urmărește cu obstinație interzicerea scriitorilor patrioți și unioniști incozi din punctul de vedere al inițiatorilor. Astfel, aceste legi sunt liberticide și o formă dură de cenzură; rolul lor este reducerea libertății de expresie și în general a libertăților cetățenești. Goga, ca și alți scriitori cu o operă literară valabilă, nu poate și nu trebuie interzis. Asistăm *ab initio* la un act ritualic de cenzură a valorilor culturale românești, cu care nu pot fi de acord. Opera literară nu este o „confuzie” cu opera biografică. Confuzia este făcută intenționat de legiuitor pentru a reintroduce cenzura în România, ca în anii 1950. Din punct de vedere metodologic și al curriculumului istoriografic, istoria contrafactuală este o formă de cenzură și de ocultare a adevărului istoric.

„Legea Vexler” este o lege care încalcă dreptul la memorie a unor scriitori români. Opera literară reprezintă sensul creației unui scriitor, nu biografia sa, dacă îl parafrazăm pe Nikolai Berdiaev (*Sensul creației*). În cazul de față, statuia a fost ridicată acum cinci ani prin emiterea unei autorizații de construire, în baza Legii nr. 50/1991, autorizație emisă la cerere pe baza certificatului de urbanism și a documentației tehnice (DTAC). Totodată, pentru obținerea avizului pentru monumente de forță, ridicarea statuii lui Goga s-a făcut și în baza Legii nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice. Statuia din Parcul Copou, fiind monument de for, a necesitat avizul comisiei monumentelor de for din cadrul Ministerului Culturii și avizul direcției locale de cultură. Orice îndepărtare a unui monument de forță ridicat pe baza unei autorizații de construire și a avizului Ministerului Culturii se consideră vandalizare, iar făptașii pot fi trași la răspundere penală conform

prevederilor legale în vigoare. Mă surprinde faptul că structurile sta-tului nu s-au sesizat în legătură cu acest caz — dispariția unui monument de for amplasat legal în centrul Iașului, o statuie care reprezintă un simbol literar național.

Dispariția statuii poate fi interpretată ca un act împotriva siguranței naționale și ca o acțiune de tulburare a memoriei naționale, posibil în interes străin. Nu există nicio lege în România, nici măcar Legea „anti-memorie” Vexler, care să statueze că statuile lui Goga trebuie demolate sau că denumirile de instituții cu numele poetului trebuie interzise. Numai o instanță judecătorească ar putea decide astfel ceva, iar nici atunci nu ar fi neapărat corect, deoarece memoria istorică nu poate fi reglementată în totalitate prin hotărâri judecătorești, ci prin cercetare istorică. La Iași, existența bustului lui Octavian Goga are un fundament istoric. Goga a organizat jurământul voluntarilor ardeleni veniți din prizonierat din Rusia țaristă, care au jurat să lupte la 1917 în armata română pentru unirea Transilvaniei cu România. Deci, în acest context, dărâmarea bustului lui Octavian Goga la Iași reprezintă un atac simbolic la unitatea României, fapt rămas nesancționat de către autorități. Prigonitorii lui Goga îl vor pe poet ca în poezia „Sângele”:

„Azi călător fără de țară,
Visând o nouă dimineată,
Ca un drumeț într-o Sahară...”

Prin urmare, nu sunt de acord cu dărâmarea statuiilor sau cu schimbarea denumirilor de străzi ori instituții care poartă numele lui Octavian Goga sau ale oricărui scriitor român cu opere ce au intrat în istoria literaturii române. Ar fi anti-constituțional și un atentat la memoria culturală și la istoria literaturii române să interzicem scriitorii pe baza unor opinii biografice discutabile sau de foarte scurtă durată. *Tratatul de istorie al Academiei Române* (vol. VIII) a clarificat obiectiv rolul premierului Goga din iarna lui 1938. Noi, de fapt, ca români, îl omagiem și-l citim pe Goga ca poet și scriitor, nu ca om politic.

Opera literară, recunoscută de istoria literaturii, nu poate fi cenzurată. Punct. Altfel vom reveni la istoria RPR a lui Mihail Roller, în care vom învăța doar despre „personalități” ideologic „corect politic”.

Poate asta doresc inițiatorii Legii Vexler? Anihilarea culturii române? Inițiatorii acestei legi liberticide doresc o „deşertificare” culturală, o dispariție a ierarhiei literare românești?

O lege care încalcă Constituția trebuie anulată. În concluzie, scriitorii români intrați în conștiința publică și în istoria critică a literaturii române nu pot fi cenzurați sau interziși.

Ar fi un act de cenzură de tip comunist sau fascist.

Nici măcar comuniștii nu au putut interzice „Istoria literaturii române” a lui George Călinescu. Inițiatorii acestei legi liberticide au trecut, de fapt, „linia roșie” a bunului-simț și a lipsei de respect față de istoria literaturii române.

Goga trebuie studiat la școală, în facultăți și poeziile sale recitate la evenimente publice, ca membru deplin al *Academiei Române* și *Istoriei literaturii române* și ca fost profesor la Universitatea „Regele Ferdinand I” din Cluj, unde ar trebui să aibă un bust de interior.

MIOARA BAHNA

Lucrând la împruținarea pustiului - **Mihai Merticaru:** „Stihuri și distihuri”

intensitatea lirismului care le cuprinde este inegală.

Într-un cuvânt-înainte, intitulat „Poemul într-un vers”, **Mihai Merticaru** își justifică opțiunea pentru acest tip de poezie cu formă fixă, pe care o compară cu haikuul („replică românească dată haikuului japonez”), prin atenția dată concentrării expresiei, și aduce în sprijin cuvintele lui Ion Pillat, creatorul speciei. Și totuși, rigoarea formală a celor două tipuri de poezie – vizibilă mai ales în cazul haikuului – este chiar motivul pentru care foarte multe persoane sunt atrase spre întocmirea unor asemenea scrieri, demers pe care nu-l analizăm aici, dar despre care putem afirma că are laturi concomitent pozitive și negative: interesul pentru scris, pe de o parte, și o înțelegere simplificatoare a actului creator, pe de altă parte, încurajați, mulți dintre autorii contemporani, de numeroasele recunoașteri – premii, diplome – în mediul online, mai ales, pe care le pot primi...

În ceea ce-l privește pe Mihai Merticaru, în cartea lui intitulată „Stihuri și distihuri” – Editura *Cetatea Doamnei*, Piatra-Neamț, 2026 –, se pare că scriitorul alege această formă de exprimare pentru a-și putea cuprinde cât mai mult din experiența unei vieți îndelungate într-o singură carte care, la nivelul conținutului, are două laturi vizibile de la un capăt la altul: una confesivă și alta moralizatoare. Ceea ce se vede, de la început, este că, la nivelul formei, spre deosebire de alți autori de poeme într-un vers, Mihai Merticaru evită capcana în care cad mulți dintre confrăți de a reduce întregul la aforism ori la joc de cuvinte sau chiar la poantă, construind imagini poetice deseori sugestive, originale, prin care caută, cu deosebire, să redefinească realitatea.

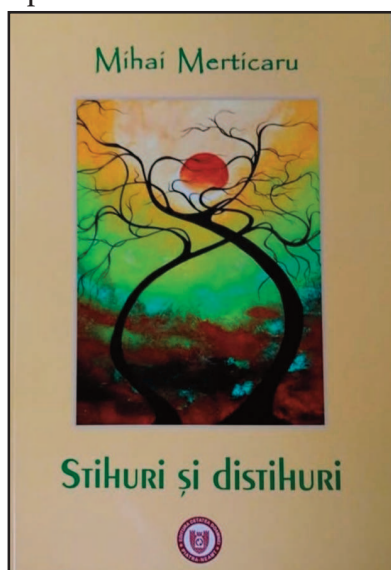
De pildă, într-o „Liturgie celestă”, „Cădelnițează clipa și clopoștește veacul”, în timp ce în „Tinerete”, „Știi că n-ai nimic, dar nu știi că ai de toate”, iar „Dragoste absolută” înseamnă „Să cuprinzi cu-o îmbrățișare lumea-ntreagă”, mai ales că omul are „Cuvântul”, ce poate fi înțeles ca „Sanctuarul în care gâlgăie veșnicia”, însă multe ale lumii sunt „Fantasmagorie”, cum „Don Quijote cu morile de vânt pe umeri”, când „Soarele” este „Mingea lui Dumnezeu ridicată la fileu”...

Se remarcă, de asemenea, în volum, existența unui imaginar recurent, universul creat de Mihai Merticaru cuprinzând *galaxii, stele, luceferi, îngeri, Dumnezeu, altar, liturgie, primăvară, pădure, rândunele, maci, dor, iubire, femeie, poet...*, câmpuri semantice ale sufletului, ale frumuseții, ale seninătății, redate prin remarcabile dovezi de virtuozitate stilistică, cu toate că

tologie personală (ale cărei componente le-am enumerat mai sus, vorbind despre câmpurile semantice dominante în carte), unde se vede și o latură uniformizatoare a construcției, fiindcă, adesea, poemul pare construit după aceeași schemă: un substantiv concret; un termen cosmic sau religios; o metaforă surprinzătoare.

Este, de asemenea, de observat că autorul acordă o atenție importantă creatorului de artă și rezultatului muncii lui, din moment ce, fără ostentație livrescă, în texte, se regăsesc, uneori repetate numele acestora, între care „Eminescu”, „Poetul”, „Poezia”, „Cuvântul”, „Versul”, „Don Quijote”, „George Enescu”, „Necuvinte”, „Van Gogh” etc., prin toate **Mihai Merticaru** dezvăluind o parte a crezului său artistic, într-o exprimare caracterizată prin naturalețe, claritate.

Universul însuși al cărții pare construit natural, fără un traseu prestabilit, însă se poate deduce o poetică a întregului, bazată pe câteva constante: concentrarea expresiei, metafora cu vocație aforistică, recurența unui imaginar cosmo-spiritual... Cartea, așa cum anunță chiar titlul, nu este doar o culegere de poeme într-un vers, latura meditativă fiind aproape omniprezentă, însă poemele într-un vers mi se par superioare distihurilor, care înclină uneori prea mult către o latură didactic-moralizatoare, fiindcă autorul nu doar contemplă lumea, ci o și judecă, o sfătuiește, o avertizează, verbele la imperativ susținând acest aspect, ca și enunțurile cu nuanță retorică: „Nu-ți construi castele iluzorii, / Nu te încrede-n strălucite glorie!”, „Hai să-ncețăm să ne mai urâm!”, „De vrei să-i plăci lui Dumnezeu, / Nu-ți exhiba modestul eu!”, „Adu-ți aminte că, în curând, o să mori / Și-ți rămân îngropate-atâtea comori!”, „Nu mai râvni zornăitoare glorie, / Că-s de nisip, castele iluzorii!”...

Un alt aspect pozitiv pe care-l trecem în revistă în rândurile de față este că, deși, ca în cazul tuturor poeziilor cu formă fixă, cei care aleg să se exprime prin asemenea specii, stăpânindu-le foarte bine formula, structura, regulile, ajung, prin repetare, la deliricizarea conținutului, textele scriindu-se aproape singure, în cazul lui Mihai Merticaru, acesta creează un imaginar recognoscibil după niște zeci de pagini, care constituie, se poate spune, o mi-

PETRACHE PLOPEANU

A te visa sau a nu te visa Hamlet!

Motto:
„Pe măsură ce
îmbătrînesc, îmi place
tot mai puțin să o fac pe
Hamletul. De pe acum
nu știu ce spaimă
anume să încerc în fața
mortii...”

(Cioran, *Silogismele
amărăciunii, Humanitas*,
București, 1992, p. 45.
Petriche Ploeanu

Ce anume i-a permis lui Hamlet, prințul Dane-marcei, să exprime, atât de sigur pe sine, celebrele cuvinte care l-au făcut cunoscut dincolo de statutul său de personaj în piesa shakespeareiană cu același nume și mai încoace de secolul autorului (al XVI-lea) până în acest moment? Reproduc acele cuvinte: „A fi sau a nu fi... aceasta-i întrebarea...[...] A muri, a dormi... Nimic mai mult. / Și printr-un somn să știi că pui sfârșit / Durerii inimii și atâtor mii de silnicii” Aproape toți cei care rostesc aceste cuvinte se opresc aici sau chiar mai înainte. Dar ca să se poată înțelege ce anume a dorit să spună Hamlet, trebuie citită și urmarea: „A dormi, poate-a visa... Ah, aici e buba! / Căci în acel somn al mortii, ce vise pot veni / Când am scăpat de-a vieții strânsoare / Nendeamnă la zăbavă.”

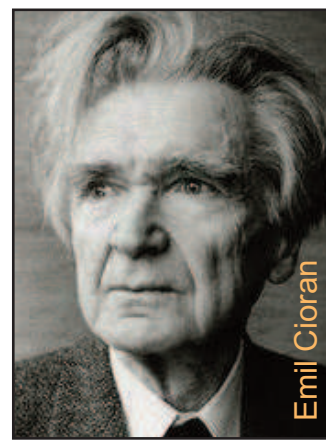
Ce spune de fapt Hamlet? Este ușor să mori, moartea seamănă cu un somn. De aceea a muri înseamnă a dormi. Și adaugă el: „...și poate a visa.” Aici este „buba” (după cum au tradus, inspirat consider eu, Leon Levițchi și Dan Duțescu)! De ce? Pentru că dacă în moartea-somn sunt vise, acestea pot fi total diferite de cele visate într-un simplu somn, fără moarte! Iar acest „total diferite” poate duce cu gândul la visele specifice ne-vieții.

Nu am scris „mortii” deoarece moartea, fără aceste întrebări metafizice, rămâne un fenomen natural normal de „înterupere a conexiunii” cu lumea fizică.

Ne-viața implică o stare de moarte a trupului, dar de continuare a sufletului/minții/spiritu-

lui etc. Spaima lui Hamlet, aceea care îl face să „zăbovească” în fața gândului morții, este că trupul fiind mort, somnul entității ne-vii poate fi populat cu vise dintr-o altă lume, vise din care nu mai există trezire, un veșnic coșmar, așadar! Hamlet spune „vise” nu „vis”, ceea ce presupune deschiderea porții sufletului/minții/spiritului către n surse de vise „total diferite”, așadar spre o infinitate de coșmaruri care nu pot fi refuzate. Această perspectivă i se pare înspăimântătoare la modul absolut lui Hamlet. Și lui Cioran, pe urmele prințului danez!

Dar nu am răspuns la întrebarea din primul aliniat în legătură cu acel „ceva” care i-a permis lui Hamlet să vorbească astfel. O sugestie ne-o oferă Cioran: „Pe măsură ce îmbătrînesc, îmi place tot mai puțin să o fac pe Hamletul”. Judecând invers, dacă îmbătrânirea este legată de renunțarea de a mai juca rolul lui Hamlet, atunci ceea ce îi permite să joace acest rol cu toată convingerea metafizică este tinerețea. Prințul are 30 de ani în contextul în care rostește monologul său problematic, iar vârsta sa nu-i creează rețineri în a jongla cu ideea morții... În afară de aceea îndoială despre visele „care pot veni” în ne-viață și care pot fi vise care ar putea face ca „...a vieții strânsoare” să nu mai pară chiar atât de neîndurat. Hamlet își permite să cocheteze cu ideea morții, pentru că momentul firesc, cel mai frecvent al întâlnirii cu ea este, potrivit confirmărilor realității, atunci când omul îmbătrânește și nu la vârsta tinereții.

„A face pe Hamletul” presupune câteva acțiuni care trebuie să fie ordonate în timp, ordonarea urmând fidel atitudinea individului, nu față de ideea morții, ci față de posibilitatea ca moartea să nu fie absolută, ci o stare specifică de somn care permite apariția viselor. Dată fiind starea de moarte-somn, visele sunt bănuite a fi ceea ce constituie răspunsul la întrebarea: „...ce vise pot veni?”

—> p.19

Emil Dinga un Lucretius Carus modern

Așa cum ne-a tot obișnuit de atâta vreme, **Emil Dinga** revine în vitrina noutăților literare cu o nouă carte - **De verborum natura** (Editura *Ideea Europeană*, București, 2025) – tot neobișnuită și teribilistă, menită să surprindă și să pună mintea cititorilor pe bigudiuri. Și dacă titlul ne trimite automat la masivul poem didactic al lui Lucretius Carus, din vremea răscoalei condusă de Spartacus, conținutul cărții lui **Emil Dinga** ne lămurește repede că lumea lucrurilor din care își decontează isprava sa literară este total diferită față de cea a gânditorului roman. În timp ce poemul lui Lucretius își extrăgea seva dintr-o lume a lucrurilor reale, poemele lui Emil Dinga se resorb dintr-o lume denumită, o lume în care lucrurile și-au pierdut anonimatul, au căpătat o identitate, a primit un nume, *fiecare după firea sa*, cum ne avertizează cartea Genezei.

De unde gânditorul roman explora o lume a lucrurilor concrete, Emil Dinga răsfrânge așezarea lor în idei, abordează lumea lucrurilor denumite, cu distincție și cu identitate, de fapt răsfrânge întreaga clasă de obiecte aflate sub aceeași denumire. De unde discipolul lui Epicur vedea ghiociei sau mărul și-și centra discursul filosofic pe concretul individual. Emil Dinga vede floarea sau fructul și privilegiază generalul, face saltul în universal.

Biblia ne învață că geneza lumii stă în cuvânt, că Dumnezeu este Cuvântul și cuvântul o creează, dar n-o denumește, o aduce în fața omului ca să-i confere identitate, nume și, firește, să-i infuzeze puțină umanitate, s-o compatibilizeze cu destinul terestru al omenescului de după cădere. Astfel denumit, realul își pierde carnația concretă și devine, vorba lui Sartre, *o junglă de cuvinte* (**Cuvintele**, Editura pentru Literatură Universală, București, 1963, p.66).

Sigur, subiectul este și interesant și ademenitor, dar, cel puțin la prima vedere, pare mai oportun tratamentului eseistic decât celui liric. Or, **Emil Dinga**, reconstituie, într-o manieră personală și cu alte mijloace, demersul lui Lucretius, își asumă temeritatea de a-l aduce în partitură poetică și de a-i imprima o anumită distincție, nu doar componistică ci chiar ontologică. În timp ce poemul lui Lucretius se plămădea din aprehendarea realului, așa cum este și cât este,, cel adjudecat de Emil Dinga se legitimează din explorarea existenței, adică a realului umanizat, trecut deja prin creuzetul omenescului odată cu actul denominării. Se vede de departe că spre deosebire de înaintașul său roman, **Emil Dinga** l-a citit pe Saussure, pe Chomsky, pe Frege și pe alți corifei ai filosofiei limbajului.

De unde poemul filosofului roman aborda firea și multitudinea înfățișărilor ei, Emil Dinga își pliază discursul liric pe fiind, pe fiindă și-i relevă toate determinațiile.

Revin acum la carte: problema limbajului este veche. Cu multe veacuri înainte de Hristos, sicilianul Gorgias din Leontini includea această problemă într-o triadă esențială pentru orice demers filosofic:

-Dacă există ceva în afară și indiferent de voința și conștiința noastră;

-În cazul că există ceva, dacă poate fi cunoscut

-În cazul că poate fi cunoscut, dacă poate fi comunicat, conservat în timp și transmis din generație în generație

Din această perspectivă trebuie privit și recursul lui **Emil Dinga** la cuvânt, la funcția lui constructivă și lămuritoare. Nu cred că reprezintă o noutate pentru puținii săi cititori, care o puteau anticipa, dacă avem în vedere vocația lui pentru filosofie, abilitatea lui constantă de a transplanta orice fapt de viață într-o viziune metafizică și abilitatea de a privi lumea dintr-o perspectivă generoasă cu rang de fundament, de cutumă, de principiu.

Cartea are o arhitectură aparte. Este sertonizată în 22 de capitole tematice și fiecare capitol conține câte 10 poeme.

Cartea nu are un cuvânt lămuritor dar propune în loc de prefață un avertisment versificat, în distihuri, menit să configureze cât mai exact intenția, dar și liniile de profil ale autorului. *Aș vrea doar să fiu/ Nimic să nu știu// De ce am venit/ De ce sunt scutit// Ce grijă-mi revine/ Și față de cine/ Păcate de am/ De țin de vreun hram// Un drum de făcut/ Primit la-nceput// De dus vreun cyvânt/ În negrul mormânt// Ce am de-nvățat/ În lung și în lat// De am de iubit/ Sau de suferit// Aș vrea doar să fiu/ Ca iarba de viu// Să-mi fluture vântul/ Să-mi tânguie cântul// Să n-am întrebări/ Doar treceri de stări// Să nu știu regretul/ Să simt doar concretul// Șo-n cele din urmă/ (Un ins într-o turmă)// Să nu știu c-adorm/ Sub timpul enorm/ Ci doar că răsar/ Ca iarba iar, iar....* (**Primus**)

Regăsim în acest **Primus** ce-ar fi putut figura pe frontispiciul grădinii lui Epicur o angoasă fertilă, din care se vor deriva atâtea isprăvi literare, inclusiv cea de față,, care reconstituie întreaga metamorfoză a cuvântului, de la naștere și copilărie la moartea și învierea lor. De fapt, reface destinul uman într-o formulă care amintește de **Tragedia omului** a lui Imre Madach. Iată, bunăoară, cum este înfățișată copilăria cuvintelor: *Cuvintele se joacă și/ ele de-a cuvintele/ (ca și noi care ne jucăm/ de-a oamenii)/ se adună mai/ multe cuvinte, abia/ clătinându-se, se laudă unul/ în fața altuia cu literele/ pe care și le expun/ ca pe niște decorații de/ preț... (Copilăria cuvintelor 3). Cuvântul „stă scris în Biblie, este Dumnezeu și dacă Dumnezeu renunță la procreare, cum ar putea cuvântul să preia această calitate. El zidește îmbogățește subiectul, dar nu făptuiește”.*

Toată fenomenologia cuvintelor – nașterea, copilăria, iubirile, tristețile, tăcerile, metamorfozele. *Anamorfozele, dansurile cântecele, înțelesurile și neînțelesurile, urmele, înțelepciunea, îndepărtarea, plecarea, uitarea, moartea, singurătatea, amintirea, învierea* este distribuită. cum spuneam, în 22 de capitole încheindu-se rotund cu necuvintele lui Nichita și, bineînțeles cu un **Ultimus**, ca o replică la prefața de începutul **-Primus** – pe care am reproduș-o deja. Iată cum sună acest epilog versificat, adresat direct cititorilor săi: *Veniți voi, toate lucrurile/ lumii, veniți lângă/ mine, curând eu n-o să mai fiu/ în lume, veniți așadar/ lângă mine, intrați-mi/ în ochi înghesuți-vă acolo/ care pe un de puteți ... agățați-vă de gândurile mele,/ acolo e loc destul/ puteți sta confortabil...*

Nu știu câți se vor înghesui să se așeze confortabil în gândurile, dar și cine o face, nu mai este așa cum a fost

IONEL NECULA

A te visa sau a nu te visa Hamlet!

(Continuare din pag. 18)

Am văzut că întrebarea hamletiană, cu toate urmările ei, poate fi pusă mai ales la tinerețe și am explicat de ce. Care este acea trăsătură a tinereții care permite formularea și exprimarea acestei întrebări? Cioran, cel care îmbătrânește, scrie: „...îmi place tot mai puțin...”, deci am putea conchide că la momentul tinereții sale, plăcerea era cel imbold care de-

termina întreaga metafizică a lui „a fi sau a nu fi”. Plăcerea de a face ce? Ținând seama de pesimismul întregii sale opere, cred că pot spune cu destul de multă îndreptățire: plăcerea de a vorbi despre moarte și despre relația sa cu moartea. Relație care este diferită la cele două momente ale vieții sale: tinerețea și bătrânețea. Când era tânăr îi plăcea să filozofeze despre relația sa cu moartea, deoarece, în afară de aceasta i se părea încă departe, era o relație care îl plasa într-un alt cerc al apropiării de transcendent decât pe muritorii de rând, care nu filozofau tragediile, ci le trăiau și, în același timp, îi oferea o poziție culturală unică. Apropierea de bătrânețe îl readuce în „rândul lumii”, acea lume care se teme de moartea concretă, nu de visele care „pot veni” în moartea-somn. Chiar dacă creștinii nu vorbesc despre moarte, ci despre somn, iar despre cei care mor ca despre cei „adormiți”. Lipsit de spaima hamletiană de aceste vise, spaimă care se disipează în concretul finitudinii apropiate a existenței, Cioran se declară neputincios în a identifica adevărata spaimă în fața morții, dintre toate spaimile care o anunță/însoțesc: „nu știu ce spaimă anume”.

Totuși există în textul lui Cioran un verb care dezvăluie o anumită „cochetărie” chiar și în fața morții care se apropie. Filozoful, care dorește să pozeze într-un om obișnuit, care se teme de moarte, își deconspiră natura sa prin imposibilitatea de a accepta doar spaima morții atunci când își oferă un spectru larg de „spaima” din care poate, la urma urmei, alege ceea ce dorește, atunci când scrie: „nu știu ce spaimă anume să încerc în fața morții”. Verbul „a încerca” are și semnificația „a proba”, „a verifica”. Ceea ce își propune Cioran, apropiindu-se de bătrânețe este să identifice spaimile posibile conștientizând și apropierea morții și să le încerce, adică să le probeze, să le verifice pentru a o alege pe aceea pe care să o simtă în fața morții.

A încerca/proba/verifica spaimile posibile în fața morții înseamnă însă chiar a trăi aceste spaima, dintre care într-un sfârșit se va opri asupra uneia anume. Dacă recitim textul lui Cioran, putem observa că totul se rotește în jurul spaimii alese! Dacă spaima lui Hamlet era legată de „visele ce pot veni” în starea de moarte-somn, și dacă Cioran, cel care îmbătrânește, accentuează neplăcerea de a o mai face pe Hamlet, dezlegându-se de spaima viselor, el rămâne totuși un Hamlet care nu a murit tânăr, care nu s-a luptat cu Laertes, fratele Ofeliei, care nu a văzut-o pe mama sa Gertruda bând din poculul cu vin otrăvit, care nu l-a ucis pe Claudius cu spada otrăvită și nici nu l-a silit să bea restul de vin otrăvit, ci a trecut peste toate acestea, fie ocolindu-le, fie trăind

cu ele nefiind rănit și deci, ucis de spada otrăvită a celui dintâi.

Hamlet a murit cu spaima pe care chiar el a definit-o în celebrul monolog, transformând-o dintr-o posibilitate metafizică îndepărtată, într-o posibilitate imediată, în timp ce Cioran este un Hamlet care a supraviețuit tragediilor și pentru care a încerca o „spaimă anume” nu este decât o neplăcere. El nu afirmă că nu-i mai place să fie Hamlet, ci că îi

„place tot mai puțin să o facă pe Hamlet”, ceea ce presupune că încă îi mai place să fie într-o anumită măsură. Nu putem ști cât! Anume!

Poate fi Cioran un „portret al lui Hamlet la bătrânețe”? Dacă răspunsul ar fi afirmativ continuarea firească a demersului meu analitic trebuie să se îndrepte spre elucidarea problemei spaimii lui Hamlet bătrân la apropierea morții și, în al doilea rând, a spaimii pe care ar încerca-o Cioran aflat în aceeași situație. Amândoi ar fi

în aceeași situație, aceea dată de starea de „bătrânețe” și de apropiere a morții. Hamlet se temea, după cum el singur a declarat când era tânăr, de „visele ce pot veni”. În momentul morții rostește față de Horațio, prietenul său care îl ținea în brațe, „Restul e tăcere”. Acestea sunt ultimele cuvinte, dar e bine să știm și ce a spus puțin mai înainte: „O, mor Horațio! / Puternica otrăvă-mi biruie duhul; / Din Anglia vești n-o să mai pot afla. / Dar proorocesc că alegerea va cădea pe Fortinbras; / el are votul meu, cel de pe urmă. / Spune-i-o tu, cu tot ce s-a-ntâmpat, / Mai mult sau mai puțin...” Am subliniat ultimele două versuri cu italice, iar ultimul vers și cu bold. Este o aparentă contradicție între „cu tot ce s-a-ntâmpat” și „mai mult sau mai puțin...”; pe de o parte Hamlet îi cere prietenului său să-i spună lui Fortinbras tot ce s-a petrecut la curtea regală, cum au murit toți membrii dinastiei, iar pe de altă parte îi oferă prietenului său posibilitatea de a nu spune tot. Ce crede Hamlet că trebuie să rămână în afara acestui tot care ar putea fi ne-spus? Să fie acel rest numit de către el „tăcere”? Restul acesta să fie anumite fapte petrecute deja sau ceea ce urmează după moartea sa?

Întrebările respective și posibilele răspunsuri se pare că-l „bântuie” și pe Cioran confruntat cu apropierea de moarte. Acea spaimă „anume” pe care ar dori să o încerce, să fie spaima că după ce el nu va mai fi, din acel tot care constituie viața sa se va spune chiar tot sau „mai mult sau mai puțin”? Sau că acea poziție de ateu teolog prin care singur s-a caracterizat, se va confirma doar în prima parte a expresiei, restul fiind tăcere? El s-a și caracterizat într-o scrisoare ca fiind o natură profund necredincioasă și profund religioasă: „Credința este un dar, spunea el, eu nu l-am avut”. Ceea ce rămâne, totuși, ca spaimă în fața morții nu poate fi întâmplător, pare a transmite Cioran. Omul își creează de-a lungul vieții multiple spaima; dintre acestea o va încerca pe aceea pe care mintea sa o va alege în funcție de felul în care și-a trăit viața și de contextul morții. Ceea ce lui Hamlet nu i-a reușit, dezlegarea de spaimile-vise, moartea sa fiind bruscă, „îmbătrânirea” lui Cioran îi permite să experimenteze diversitatea spaimelor umane și transcendentele și de asemenea să se oprească, asemenea unui privilegiat, asupra uneia împreună cu care va înfrunta momentul trecerii în tăcere. Sau în ne-Tăcere?

ROMULUS-DAN
BUSNEA

Zilele Culturii Călinesciene, între emoție și reverberație...

Chiar dacă au avut loc cu ceva vreme în urmă, pentru mulți dintre noi, rămân și acum, impresionante și înălțătoare cele trei zile ale manifestărilor prilejuite de „Zilele Culturii Călinesciene” (4 - 6 iunie a. c.). Aflat la cea de-a 54-a ediție, evenimentul s-a desfășurat la Biblioteca Municipală „Radu Rosetti” și la sediul Fundației Naționale „George Călinescu” din Onești, care au fost și principalii organizatori, alături de Primăria Onești.

Iar tema aleasă pentru acest an, respectiv „Artele - factor de sănătate spirituală”, a fost una inspiratoare pentru captarea atenției și realizarea unei conexiuni reale cu publicul prezent la eveniment, ceea ce a și oferit o perspectivă nouă și memorabilă asupra subiectului abordat.

Nu o să mai revin asupra momentelor din programul celor trei zile, deoarece ele au fost foarte bine evocate și surprinse în fotografii, în prezentările semnate de jurnalistul Petru Done, de poeta și publicista Ștefania Pușcalău, ca și de alți participanți din mass-media și nu numai.

Doresc doar să relievez atmosfera încântătoare, prietenească și născătoare de dialoguri spirituale, generate, cum altfel, de arta sublimă a interpretării muzicale, care ne-a fost oferită în miniconcertul susținut cu

multă generozitate și sensibilitate, de doi dintre cei mai remarcabili muzicieni români invitați ai manifestărilor de la Onești, violonistul Alexandru Tomescu și chitaristul clasic Dragoș Ilie. Arta muzicală românească, de o uimitoare originalitate și diversitate, reunește laolaltă, folclorul, muzica lăutărească și creația cultă, marcată de compozitori vizionari, cel mai important fiind George Enescu, a cărui operă a fost pusă pe harta muzicii universale, unde va dăinui întru nemurire și neuitare.

De altfel, programul celor doi virtuozii ai viorii și chitarei clasice, asta a și cuprins: o serie de variațiuni muzicale sub forma unei călătorii sonore și deosebit de captivante prin universul muzical românesc, de la „Rapsodiile Române” ale lui George Enescu („Rapsodia română nr. 1 în La major” și „Rapsodia română nr. 2 în Re major”, ambele op. 11), până la „Balada pentru vioară și orchestră op. 29” a lui Ciprian Porumbescu, una dintre cele mai cunoscute compoziții muzicale ale acestuia, expresivă, de mare lirism.

Am asistat astfel, la o explozie de culoare și vitalitate, care a surprins, cum nu se poate mai bine, atât esența folclorului ca element central al identității naționale, cât și dimensiunea poetică a sufletului românesc, într-un superb dialog al celor două instrumente, condus cu multă dibăcie, grație și energie de către cei doi muzicieni.

Aceștia au oferit publicului prezent în număr mare, o dimensiune sonoră cu totul aparte, care a dezvăluit nuanțele inedite ale fiecărei lucrări interpretate, aceasta datorită nu doar interpretării magnifice a violonistului Alexandru Tomescu, dar și lui Dragoș Ilie, care a realizat cu multă măiestrie,

o transcripție minuțioasă pentru vioară și chitară, într-un mod autentic, dinamic, surprinzător, armonios și inovator.

Concertul a fost o adevărată revelație, o bucurie spirituală, pe care nu o împărtășești în fiecare zi, căci, după cum bine spunea regretata Zoe Dumitrescu-Bușulenga (Maica Benedicta), cele mai mari bucurii ale vieții sunt bucuriile spirituale: „O participare la o liturghie extraordinară, la o rugăciune extraordinară. Acestea sunt, după părerea mea, cele mai mari bucurii. După aceea, bucuriile muzicii. Acolo este centrul vieții mele. O audiere extraordinară este o stare de beatitudine aproape ca ora de rugăciune, fiindcă muzica este cel mai direct drum către Dumnezeu”, fapt pe care l-am simțit din plin, toți cei care am fost părtași la recitalul muzical de excepție al celor doi artiști.

Dacă mai adăugăm și dezbaterele

editoriale de înșiși autorii lor, avem un tablou viu, amplu colorat cu momente unice, strălucitoare, care au adus o notă de energie și optimism, într-o perioadă când organizarea de evenimente cultural-artistice devine tot mai grea și mai apăsătoare.

Însă grație organizatorilor, în special a d-nei prof. dr. Emilia Boghiu, președintele executiv al Fundației Naționale „G. Călinescu” din Onești (continuatoarea Societății Culturale „G. Călinescu”), totul a fost o reușită și o reală încântare, pentru care, noi participanții, vă mulțumim din tot sufletul și vă urăm succes și la edițiile viitoare!

Mulțumiri, care se cuvin în egală măsură și celui care a pus bazele actualei Fundații și a inițiat acest longeviv și important eveniment din viața comunității oneștene, profesorul, poetul, publicistul și animatorul cultural, Constantin Th.Ciobanu!

P. S. Și dacă tot am participat și la dezbaterile culturale și artistice mai sus amintite, care a avut în prim plan muzica, desfășurată sub bagheta ilustrilor muzicieni Alexandru Tomescu și Dragoș Ilie, moderată de criticul literar Tudorel Urian, am găsit următoarea similitudine: în toată construcția ultimei mele creații jurnalistice și literare, am folosit excelența partitură pusă la dispoziție de ziarul „Curierul Slănicului-Moldova”

și, cred eu, am mânuit bine arcușul viorii, care, în cazul meu este Cuvântul, în slujba cărui m-am pus, cu întreaga mea ființă...

Foto: Biblioteca Onești, Ștefania Pușcalău, SElena Cristina, Romulus-Dan Busnea

din cea de-a doua zi, cu tema „Artele - factor de sănătate spirituală”, precum și vernisajul expoziției personale „Glissando” a artistului oneștan Lică Chițcan din cea de-a treia zi, încheiată cu actualitatea culturală băcăuană, ce a inclus prezentarea ultimelor noutăți

MIHAELA BĂBUȘANU

Tabăra de Ziariști de Mediu. Despre provocările mediului dincolo de aparențe

electronice (DEEE), educația de mediu și principiile economiei circulare. Într-o perioadă în care schimbările climatice, gestionarea deșeurilor, biodiversitatea și economia circulară sunt teme care influențează direct viața fiecăruia dintre noi, organizatorii și-au propus să ofere jurnaliștilor instrumentele necesare pentru a aborda aceste subiecte într-un mod documentat, profesionist și echilibrat. Inițiativa răspunde unei nevoi reale: aceea de a avea o presă bine informată, capabilă să explice publicului probleme complexe fără exagerări, dar și fără minimalizarea riscurilor. Programul taberei a reunit personalități importante din domeniul protecției mediului.

Raul Pop, secretar de stat în cadrul Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor și unul dintre cei mai cunoscuți specialiști români în ma-

asupra reciclării a fost oferită de Marius Costache, CEO al companiilor GreenGlass și GreenWEEE, parte a GreenGroup, care a vorbit despre experiența acumulată în peste 15 ani de activitate în industria gestionării

deșeurilor și despre importanța dezvoltării unor sisteme eficiente de reciclare. Dimensiunea socială a economiei circulare a fost prezentată de Cristina Bicilă, director general al Ateliere Fără Frontiere, organizație care demonstrează că incluziunea socială și protecția mediului pot merge mână în mână. Despre educația pentru mediu și dezvoltarea durabilă în zona montană a vorbit Dănuț Ungureanu, director al Direcției CEFIDEC din cadrul Agenției Naționale a Zonei Montane, subliniind rolul formării și al conștientizării în protejarea patrimoniului natural. Echipa ECOTIC a fost reprezentată de Alexandra Nicolescu, Ema Cumpăță și printr-o prezentare online avocatul Magda Irimia, care au prezentat cadrul legislativ, responsabilitățile producătorilor și consumatorilor, pre-

nagementul deșeurilor, a prezentat provocările actuale ale politicilor de mediu și direcțiile în care România trebuie să evolueze pentru a se alinia obiectivelor europene privind economia circulară. O perspectivă practică

cum și numeroase exemple de bune practici în domeniul colectării și reciclării. În același timp, Valentin Negoită, președintele ECOTIC, a împărtășit din experiența acumulată în dezvoltarea sistemului de colectare și reciclare din România, evidențiind importanța colaborării dintre autorități, industrie și societatea civilă.

Gazdele taberei, reprezentate de Sebastian Cătănoiu, directorul Administrației Parcului Natural Vânători-Neamț, au oferit participanților o imagine clară asupra eforturilor depuse pentru conservarea biodiversității și administrarea responsabilă a uneia dintre cele mai valoroase arii naturale protejate din România. La deschiderea taberei a participat și Maria Petrariu, primarul comunei Vânători-Neamț și vicepreședinte al Asociației GAL „Ținutul Zimbrilor”. Pe parcursul desfășurării taberei, auditoriului i s-au alăturat profesori și elevi din zonă. Din partea U. Z. P. din România au participat jurnaliști, membri ai Uniunii, din peste șase filiale, precum și din Republica Moldova.

Din partea Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România a participat vicepreședintele UZPR, Petru Emil Stanciu, alături de membri ai organizației din peste șase filiale din țară și de reprezentanți ai Republicii Moldova. Inițiative precum **Tabăra de Ziariști de Mediu** demonstrează că, pe lângă investițiile în colectare, reciclare, tehnologie, educație și proiecte dedicate protecției mediului, este la fel de importantă construirea unei colaborări strânse și de durată cu jurnaliștii, cei care au misiunea de a transforma informația într-un mesaj clar, corect și accesibil publicului.

Preot
DUMITRU BONDALICI

(Urmarea din numărul 231)

Din cauza revoluției, Curtea imperială se mutase la Olmutz, în Moravia. În drumul său spre Viena, Șaguna va contacta floarea intelectualilor din Bucovina: familia Hurmuzachi și pe cea din Banat, familia Mocioni. Șaguna s-a întors în Transilvania spre sfârșitul lunii august 1849, după ce trupele austriece și cele rusești zdrobiseră rezistența armată condusă de avocatul Avram Iancu (craiu munților Apuseni) și armatele maghiare conduse de fostul ministru de finanțe Ludovic Kossuth (1802-1894). Acest revoluționar declarase independența Ungariei, în data de 14 aprilie 1849, denumindu-se singur guvernator general al acesteia. A fost nevoit să fugă în Turcia, apoi în Anglia, stabilindu-se în cele din urmă în Torino-Italia, trecând la Domnul în 1894/(n.n.).

Traversând principatul Transilvaniei, Andrei Șaguna, la sfârșitul lui august 1849, când se îndrepta spre Sibiu, a văzut cu ochii săi tot dezastrul produs de maghiari și ruși (prietenii austrieccilor).

Sate întregi arse, biserici arse și jefuite. Un număr de 12 preoți au fost uciși fără milă, mulți au fost nevoiți să fugă din parohiile pe care le păstoriseră până atunci. Reședința episcopală de la Sibiu era o ruină, după ce o scurtă perioadă fusese cazarmă pentru trupele lui Jozef Bem și ale lui Kossuth.

Biblioteca episcopului Șaguna, care număra mai bine de 3 mii de cărți, arhiva Bisericii Ortodoxe (n.n. acte de mare valoare istorică au dispărut sau li s-a dat foc), actele sale personale fiind arse ori furate.

Astfel că efectele revoluției s-au simțit multă vreme, ceea ce i-a făcut pe marele om al Bisericii, neobositul ierarh **Andrei Șaguna** să ceară sprijin la Curtea imperială de la Viena și la prietenii săi din Moldova și Țara Românească. Luând la cunoștință despre lipsa de cărți, generosul cărturar Constantin Hurmuzachi și cei din familia sa vor cere și vor face colectă de bani și cărți, apelând la inimosul stareț Neonil de la mănăstirea Neamț, să dea din „bogăția” stăreției sale: veșminte, cărți liturgice, bani și Sfânt Mir. La aceste rugăciuni-rugăminți, starețul Neonil îi va trimite lui Șaguna un număr de 251 de cărți „teologhisești, părintești și bisericеști, de tot soiul” (Scrisoarea starețului Neonil către Șaguna, din 9 febr. 1850).

Urmează o îndelungă corespondență cu mai toți ierarhii din principate: Calinic al Râmnicului, Melchisedec Ștefănescu, Filaret Scriban, Nifon mitropolitul Ungrovlahiei, Dionisie Romano de la Buzău, Sofronie Miclescu mitrop. Moldovei, Neofit Scriban și alții.

După revoluția din Ungaria și Ardeal, Andrei Șaguna va deveni unul dintre cei mai importanți consilieri și intim sfătuitoare al împăratului Francisc Iosif (1848-1916). A fost acoperit de onoruri și i s-a conferit titlul de baron al Imperiului, cu numele „Andrei baron de Șaguna” (Mitropolitul Antonie Plămădeală „Momentul Andrei Șaguna în istoria și cultura Transilvaniei”,

Sfântul Andrei Șaguna, Mitropolitul Ardealului (II)

Mitropolia Ardealului, XXIX (1984), nr. 1, 2; pag.8 și următoarele).

G.M. Britannicus: (Mitropolitul Șaguna în lumina europeană, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1924, pag. 5.). Printre cele mai mari griji ale marelui ierarh a fost retipărirea cărților de cult, a caror lipsă se simțea în tot Ardealul, fapt pentru care a fost determinat să porceadă la lucru. În prefața Compendiului său de drept canonic din 1868, Șaguna enumeră un număr de 37 de cărți tipărite sub directă sa îndrumare și supraveghere: 1851, Apostolul; CATHEHISMUL; 1852, OCTOIHUL MIC, Ceaslovul mare; EUCHOLOGIONUL bogat în 1853. În intervalul dintre 1853-1856 a tipărit cele 12 Mineie pentru fiecare lună.

În 1855: Acatistier bogat, Liturghierul, Chiriacadromionul, Teologia Ortodoxă, Marturisirea ortodoxă și Micul Acatistier.

În 1857: Teologia pastorală.

Între 1856-1858: Biblia ilustrată în 94 de icoane, prima de acest fel de la noi, având la bază edițiile mai vechi de la București din 1688, de la Blaj din 1795 și Biblia de la Petersburg - Rusia din 1819.

În 1859: Ceaslovul mare, Penticostar; în 1860: Triodul, Tâlcuirea Evangheliei, Psaltirea bogată, Octoihul Mare; în 1867, Noul Testament, Ceaslovul mare.

S-a preocupat și de cărțile de cult destinate ierarhilor, tipărind în 1861 HIROTEZIERIUL și HIROTENIERIUL, în 1862, tipărind și rânduiala ce se face la sfințirea bisericii și Rânduiala hirotonirii noului episcop de religie ortodoxă răsăriteană.

Unul ce ia început părea a fi prietenul marelui Șaguna, episcopul de Cernăuți, Eugeniu Hacman, care s-a opus „pe la spate” la toate demersurile de unire a bisericilor din Bucovina și Transilvania, unite într-o singură mitropolie, dar și sub raport politic. (Cf. „Bucovina sub Austria-115 ani de nenorocire și durere”, Iași, 1891, pag. 14, 15, 16 și urmă, consemnată de Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Române*, vol. III București).

Episcopul Hacman, lichea în slujba mai marilor din Imperiu, invidios până în rărunchi pe Șaguna, prin josnicia care îl caracteriza, având câțiva „suspuși” la Curtea din Viena, prin dese manevre reușite să ridice propria eparhie la rang de mitropolie în ziua de 23 ianuarie 1873.

După ce a obținut tomosul de ridicare, se pregătea să plece din Viena spre Cernăuți, în vederea înscăunării ca mitropolit, a făcut probabil un infarct sau un atac cerebral și a decedat.

Ziarul vienez „Wanderer” publica o corespondență de la Cernăuți, privind omul, ierarhul lichea, Eugeniu Hacman în acest mod: „Sclav față de cei superiori și tiran față de cei inferiori, era torturat de o ambițiune nemărginită”. Secretarului SCHONBACH al eparhiei Cernăuțului i s-a cerut să compună un epitaf care să se potrivească profilului celui ce îi fusese episcop. Acesta, care îl cunoșcuse foarte bine, n-a gasit ceva mai potrivit decât numai: „Aici odihnește îndărătnicia și ambițiunea neinduplecată” (Dr. Ioan Lupaș, „Viata și faptele mitropolitului Andrei Șaguna” - în Mitropolitul Andrei baron de Șaguna, Scriere comemorativă la Serbarea centenară a nașterii lui, Sibiu, 1909, p. 110-116.). Nemuritorul Șaguna era conștient că neamul nostru, oprimat de cei de alt neam, nu putea progresa decât prin cultură și perseverență. Alături de George Barițiu (1812-1893), Timotei Cipariu (1805-1887), Ioan Pușcariu și alți cărturari, la 9/12 martie

1861, sub conducerea lui Șaguna, s-a întrunit în clădirea Institutului teologic - pedagogic din Sibiu, o adunare consultativă prin care au decis întemeierea „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român” - pe scurt: ASTRA.

Primul președinte a fost ales episcopul Andrei Șaguna, Timotei Cipariu vicepreședinte, iar George Barițiu, secretar, totuși pentru o perioadă de 3 ani. Mandatul de președinte i-a fost reînnoit vreme de 6 ani. Cea mai mare realizare a nemuritorului ierarh ȘAGUNA, după o luptă titanică dusă mai bine de 15 ani, a fost că în toamna anului 1864, Sinodul episcopilor sârbi și Congresul național bisericesc, întrunit la Carloviț, sub președinția patriarhului sârb Samuel Mașarevici, și-au dat consimțământul de separare ierarhică a celor două Biserici sârbă și română. În ziua de 24 decembrie 1864 (după calendarul nou), în ajunul Nașterii Pruncului Iisus, marea sărbătoare istorică și duhovnicească, împăratul Francisc Iosif I și-a dat acordul pentru reînființarea vechii Mitropolii a Transilvaniei, având în fruntea ei, după 164 ani de la desființarea „greco-unită” la care a contribuit trădătorul mitropolit Atanasie Anghel - pe cel mai vrednic ierarh al Transilvaniei, mitropolitul Andrei Șaguna (n.n. -vrednic nu

numai al Ardealului, ci și din principate ...). Noua și vechea Mitropolie renăscută de Providența divină și omul providențial **Andrei Șaguna**, urmând să aibă două Episcopii sufragane: Aradul și Caransebeș.

În anul 1868, timp de 3 săptămâni, un Congres Național Bisericesc a dezbătut un proiect, la care au participat preoți și credincioși din cele trei eparhii pentru a aproba: Statutul Organic al Bisericii Române din Transilvania - alcătuit de însuși marele Șaguna prin care se prevedea: Autonomia Bisericii față de stat și sinodalitatea ei, adică participarea laicilor (credincioșilor) la viața bisericii, în proporție de 2/3, alături de clerici, care formau o treime, pentru toate unitățile bisericești, parohie, protopopiat, eparhie, mitropolie, lucru nemaîntâlnit în organizarea altor Biserici autocefale ortodoxe.

Biserica Ortodoxă din Transilvania s-a condus după Statutul șagunian până după 1925, când s-a înființat Patriarhia Română, revizuit și modificat de ierarhii (roșii) în 1948, apoi revopsit după 1989 și în special în ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Române din 5, 6 februarie 2015. Așa că: „Cei Preaînălți în a lor ceată, au făcut Statutul „capră”- vorba poetului... Cu toate acestea, marele Șaguna a fost considerat cel mai mare legiuitor și organizator bisericesc din întreaga Ortodoxie. La venirea sa la Sibiu, 1846, în fruntea Bisericii Orto-

doxe a Transilvaniei, aceasta avea aproximativ 400 de școli „poporale”, în diferite sate, comune și orașe. Printr-o muncă enormă, cu multe sacrificii, numărul școlilor s-a dublat, la un număr de peste 800 de școli, încât spre finalul vieții „titanului” mitropolit Andrei Șaguna se mai adăugau și cele din Arad și Caransebeș. Ai noștri, cei de ieri și azi, politicieni de mucava, nu sunt în stare de nimic...

Școlile lui ne-au păstrat limba și credința ortodoxă, formând cărturari luminați, țărani gospodari și adevărați creștini, cu dragoste de țară și neam.

Ziarul *Telegraful român*, înființat de Șaguna în 1853, funcționează neîncetat până astăzi, fără nici o întrerupere (n.n. Iată sunt 173 de ani de lumină nestinsă). Telegraful român, luminează cerul cultural din frumosul oraș istoric Sibiu.

Prietenul său, renumitul avocat aromân *Emanuel Godju* (1802-1870), la îndemnul său, fondează la Budapesta fundația: „Emanuel Godju”. Acesta prin testament, își va lăsa întreaga avere Mitropoliei Ortodoxe a Ardealului, acordând peste 5.500 de burse unor elevi, studenți, meseriași ortodocși, între 1870-1918. Datorită acestor burse s-a putut forma o întreagă elită intelectuală a Transilvaniei. Ei, foștii bursieri au avut rolul determinant în pregătirea Marii Uniri din 1918. Patrimoniul uriaș lăsat moștenire prin testament Bisericii din Ardeal a fost înstrăinat vecinilor unguri de prim-ministrul „neromân” Călin Constantin Popescu Tăriceanu și ministrul său de externe Mihai Răzvan Ungureanu, pe un pumn de 30 de arginți.

Mă întreb ca omul-preot: Cum vor răspunde la nemitarnica-i judecată a lui Hristos?... Tăriceanu - Ungureanu. Un patrimoniu de peste 5 miliarde de dolari. Pentru că slujea într-o biserică construită de negustori greci și aromâni în Sibiu, Biserica se numea „biserica grecească”. Începând cu anul 1857, Șaguna așează unele reguli pentru a strânge un fond în vederea zidirii unei catedrale, oferind din fondurile sale suma de 2000 de florini.

Catedrala s-a ridicat în anii 1902-1906, din rezerva destul de consistentă lăsată de Nemuritorul Șaguna și de masa numeroasă a credincioșilor, în vremea mitropolitului Ioan Mețianu (n. 9 mai 1828, Zărnești - Brașov, d. 3 febr. 1916, Sibiu), acesta fiind mitropolit din 1898 până la moartea sa. Spre sfârșitul vieții, marele om, mitropolitul ȘAGUNA, simțindu-și puterile scăzute și-a întocmit testamentul. Întreaga sa avere de 600 de mii de florini să rămână Arhiepiscopiei Sibiului, urmând să se creeze o fundație de ordin filantropic. Sume de bani lăsate pentru oamenii care îi slujiseră cu devotament, săraci, orfani, pentru biserică „Sf. Parascheva” din Rășinari, unde slujise de sute de ori (n. n. la Rășinari a stat vreme îndelungată, la familia celebră a preoților Bărcieni..).

Într-o zi de sâmbătă, 16/28 iunie 1873, după slujba Vecerniei, sufletul său a fost chemat la HRISTOS, scăpând de toate ostenele și grijile purtate cu atâta demnitate pentru propășirea bisericii sale și a poporului român pe care i-a iubit, așa cum numai sfinții și dreptii știu să iubească. Așa s-a mutat prin moarte la viață, la viața cea veșnică, unde nu este durere, nici suspin..

Potrivit celor scrise în testamentul său, dispune: Să fie îngropat lângă biserică cea mare din Rășinari și să fie prohodit doar de duhovnicul său, ieromonahul Gherman Bogdan, „fără pompă, fără muzică și fără predică”, pe-trecut de preoții săi, de studenții teologi

► p. 22

Andrei Șaguna, ...

(Continuare din pag.20)

și de nenumărate mulțimi de credincioși, cei mai numeroși fiind cei din Brașov.

Un ziar din Sibiu de limbă germană scrisese: „O înmormântare simplă și minunată, ca toate realizările lui, a fost înmormântarea lui”. În necrologul scris de episcopul luteran din Sibiu, G. D. TEUTSCH, cu care adesea colaborase în diverse situații, scria: „Prietenii și adversarii marelui bărbat, a cărui statură înaltă, impunătoare, cu o privire ageră și cu barba ondulată, nu o vor uita curând cei ce au văzut-o vreodată, vor fi de aceeași părere că numele lui Șaguna înseamnă o nouă epocă în viața poporului român și a Bisericii Ortodoxe”. Cuvinte de mare apreciere vor fi scrise la scurtă vreme de biografii săi, Nicolae Popea (n. 28 febr. 1826, Brașov, d. 8 august 1908, în Caransebeș - Arhimandrit în 1871, episcop al Caransebeșului din 1889 până la moartea sa în 1908), unul din cei mai apropiați colaboratori ai mitropolitului Șaguna, apoi de marele istoric Nicolae Iorga (1871-1940), preotul academician Ioan Lupaș (1880-1967), preotul academician Mircea Păcurariu (1932-2021) și istoricul american Keith HITCHINS, preotul Gheorghe Tulbure și mulți alții. Numărul lucrărilor despre Nemuritorul **Andrei Șaguna**, membru de onoare al Academiei Române, însumează peste 2000 de lucrări.

Canonizarea Sfântului Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei, a fost stabilită în ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ziua de 21 iulie 2008, prin hotărârea nr. 782. După o cercetare minuțioasă a vieții și activității mitropolitului de veșnică amintire, cercetarea canonică revenind Înaltpreașfințitului Mitropolit Dr. Laurențiu Streza și Părintelui Prof. Dr. Academician Mircea Păcurariu.

Ultimele cuvinte rostite înainte de ieșire a sufletului marelui Andrei au fost către prietenul și fidelul colaborator, vicarul arhimandrit Nicolae Popea, devenit episcop (n.n. de mai sus) - zicându-i: „Cu mine e gata, Nicolae; ce va vrea Dumnezeu. Toate sunt în rânduială”, apoi a mai rostit doar: „Fiți pe pace, aveți-vă bine, nu vă sfâdiți!”

Orice cuvânt e de prisos.

Slujba canonizării, începe cu un *Te Deum* în Catedrala Mitropoliei din Sibiu, într-o zi de vineri, 28 octombrie 2011. Sf. Liturghie, sâmbătă 29 octombrie, având un mare număr de ierarhi și preoți, în frunte cu P. F. Daniel, Patriarhul B.O. Române; P.F. Patriarh Teodoras la Alexandria, mitropolitul Hrisostom etc. și un mare număr de oficialități de stat, avându-1 în frunte pe Președintele României Traian Băsescu. Peste 500 de preoți în veșminte îmbrăcați, ca prin felul acesta să-i mulțumească celui ce în cer îi va pomeni înaintea Sfântului Jertfelnic de Taină al Sfinței Treimi, cu aceeași dragoste și osârdie părintească.

Nu putem omite minunatele cuvinte scrise de prof. Academician Ion Simionescu în cartea sa: „Oameni aleși” despre nemuritorul **Andrei baron de Șaguna**: „a fost darul cel mai de preț” făcut Ardealului de frații noștri aromâni de la poalele Pindului.

Addenda:

La Mărgineni, jud. Bacău, în biserica închinată Sf. Mare Mucenic Gheorghe și Sf. Ioan Botezatorul, se află o părticică din moaștele Sf. Ierarh Andrei Șaguna, dăruită de eminentul meu profesor de la Institutul Teologic de grad Universitar - Sibiu, iar din 2005 Mitropolitul Ardealului, Înaltul Dr. Laurențiu Streza, de care mă leagă încă din timpul studenției și până azi o vie și neprețuită prietenie. Ca semn al acestora mi-a dăruit „Crucea Șaguniană”, cea mai înaltă distincție a Mitropoliei Ardealului, în ziua de 26 decembrie 2010, iar după canonizarea Mitropolitului nepereche mi-a dăruit -așa cum am spus- în anul 2013, luna septembrie, ziua 14, o părticică din sfintele moaște, ce se află în Sfânta Biserică spre închinare, sub grija părintelui Nicolae Bucovineanu, urmașul nostru la parohie.

Luminița Zaharia - Gerenuk

Nici după 30 de ani de scris și publicat poezie și cam tot atâtea cărți, **Luminița Zaharia** nu a trecut la ralanti cu ideile lirice, cu stilul său provocator și ludic, unic, categoric, în literatura noastră, de a crea versuri. De câte ori îi citeș opera, căci deja vorbim despre o operă lirică, primele mele considerente scrise în **Lirazi**, acum aproape 20 de ani, capătă substanță. L. Z. nu-și dezmințe parcursul și genul scrisului, devenit atât de divers, dar în același timp, atât de unitar, că o întreb mereu: de unde atâtea idei, de unde atâtea bogății de întoarceri de sens, de înțelegeri sofisticate ale vieții de poet, transfigurată în cuvinte?.

Acum a scris **Gerenuk**, publicată la editura *Neuma*, anul acesta, cu un cuvânt pe copertă al lui *Horia Gârbea*, cuvânt de sinteză a imaginii poetice a autoarei.

Surprinzătoare și imprevizibilă, maestră a paradoxurilor lirice, L.Z. ne asaltează, pur și simplu, cu ziceri ludice: „ce-i drept, mă așteptam la dedublare/ mi-a fost prezis de însăși baba Vanga/ eu-și-cu-mine – tristă consolare/ una visează, alta poartă tanga/ ...” *Dedublare*, p. 7. Zâmbiți

deja, nu?

„mi-e dor să mai râșnesc cafea/ să am din nou, copil, camera mea/ să cresc poeme, să le-ascund sub pat/ să port noi haine, sexi, de-mpărat”. *Don t touch this*, p. 8

Despre **Gerenuk**, personajul principal, cu dragoste și recunoaștere, am găsit definiții de simbol puternic al poeticității, în general, dar și subiectiv autoarei: „eu sunt gerenuk/ nu beau apă cu anii/ simt că îmi este dușman/ (...) se prea poate/ fiindcă prea des mă dor/ gândurile astea fantasma-gorice/ și derutante/” p. 9, *gerenuk*.

Și așa **Gerenuk**, cu sufletul lui de gazelă liberă prin Africa, (imagine copertă Gelu Lordache), dar care încă „nu știe că de la admirație la iubire/ e numai un pas” p20, un simț al idolatriei - devine un spirit care declamă; „azi am trăit o poezie/ era concretă și pură/ ca un alb de zăpadă/... nu semăna cu nimic/ nu se putea compara/ cu zilnica mea dovleciadă/” p. 41, azi am trăit o poezie.

Și cum mai trăiește **Gerenuk** poezia? „așa m-a născut mama? totuși cred/ că factorii de mediu sunt de vină/ noaptea polară când mă v-nveli/ din ființa mea va izbucni lumină”. p. 75 reflexe inverse „să povestim întâmplări/ cu aproximație/ adevărul oricum e depășit/ să rotunjim tot ce-am iubit/ cu o

rindea de tîmplar/... și tot așa, pînă cînd lumea devine un perfect glob ocular/ întors cu vîzul în sine” p. 84 – *roundup story*.

Doar aceste două exemple de profundă metafizică, „ființa din care va izbucni lumină” și „imensul glob ocular întors cu vîzul în sine” reflectă în clar că ludicul poeziei Luminiței este doar balonzaidul pus pe deasupra contra intemperțiilor interpretării, dar lăuntru este filozofic profund, de inteligență rafinată.

O felicit pe **Luminița Zaharia**, urându-i creație de forță în continuare și dedicându-i un fragment din volumul **Viața pe rod** – 1975 - al poetului băcăuan, omul de cultură atât de îndrăgit la noi, care mi-a fost profesor, **Octavian Voicu** - și pe care îl recitesc ori de câte ori am nevoie de un prezent continuu:

...,*Cîntecul care închide rănirea,
Care înalță suflarea,
Care te depărtează de țărături
în spaimă,*

*Caută ce poți numi,
Ce vămile cuvântului prind,
Ce sufletul tău speră,
În toate diminețile tale fi
Lacrime pe care soarele
O va răsfrînge în mii de fețe,
O va zidi ca pe un astru.”*

CRISTINA ȘTEFAN

Japonia departe – aproape de Bacău, o reușită culturală ajunsă la cea de-a VIII-a ediție

Pe 1 iunie 2026, Universitatea „George Bacovia” din Bacău a fost gazda celei de-a VIII-a ediții a evenimentului **Japonia departe – aproape de Bacău**, proiect cultural inițiat de poeta **Mihaela Băbușanu**, muzeolog la Complexul Muzeal Iulian Antonescu și secretar de redacție al revistei noastre. Ajuns la cea de-a opta ediție și construit cu consecvență timp de 12 ani, evenimentul a devenit un reper al dialogului cultural româno-japonez și al promovării culturii nipone în comunitatea băcăuană.

Astfel, aroximativ 350 de participanți din Bacău și din alte localități au ales să petreacă *Ziua Copilului* într-un cadru dedicat dialogului și prieteniei româno-japoneze. Ediția din acest an a avut o semnificație aparte prin prezența Excelenței Sale, domnul **Takashi Katae**, Ambasadorul Japoniei în România.

Participarea oficialului japonez a reprezentat o importantă recunoaștere a eforturilor depuse în cei 12 ani de existență ai proiectului și a confirmat relevanța unei inițiative culturale construite cu perseverență, seriozitate și pasiune.

Un alt moment apreciat de participanți a fost mesajul video transmis de Excelența Sa, domnul **Ovidiu-Alexandru Raetchi**, ambasadorul României în Japonia. Mesajul său a subliniat importanța relațiilor culturale dintre cele două țări și necesitatea susținerii unor astfel de proiecte care apropie comunități aflate la mii de kilometri distanță. Programul manifestării a inclus prezentări de kimono, expoziții de foto-haiku, pictură și grafică, demonstrații de arte marțiale, ateliere de ikebana, scriere creativă și caligrafie japoneză, precum și momente artistice.

Succesul ediției din acest an se datorează, în mare măsură, capacității inițiatoarei proiectului,

de a reuni în jurul său oameni talentați și dedicați, colaboratori, voluntari, parteneri instituționali și sponsori, care au contribuit de-a lungul timpului la dezvoltarea și extinderea proiectului, precum și la organizarea și desfășurarea cu succes a acestei ediții

Inițiativa proiectului a adresat mulțumiri speciale Universitatea George Bacovia, instituția care a găzduit și susținut cu generozitate evenimentul, precum și rectorului Andrei Octavian Paraschivescu și întregii sale echipe pentru sprijinul acordat. De asemenea, au fost evidențiate contribuțiile colaborato-

Takashi Katae, ambasadorul Japoniei în România împreună cu Mihaela Băbușanu

rilor Maria Oprea, Raluca Partenie, Radu Petrică, Iulian Tănase, Marta Cana, Aida-Ioana Lupeș, Maria Comănescu, Adina Andrieș, Mihnea Baran, Nicolae Agop, Clubul BAO Bacău, Raluca Tibu, Iosup Mitică și Mădălina Huțu, precum și ale celor care au susținut proiectul de-a lungul anilor: Asociația Himawari Iași, Liliana Nestor, Oana Gheorghe, Broșu Constantin, Asociația de Haiku Constanța, Laura Văceanu și

Tincuța Horonceanu Bernevic.

De asemenea, nu a fost uitată nicio contribuție, indiferent de amploarea sa, la buna desfășurare a acestei ediții și a celor precedente, fiecare gest de sprijin având un rol important în construirea și dezvoltarea proiectului de-a lungul anilor.

Mulțumiri au fost adresate și *Marianei Tănase*, profesoarelor *Monica Creangă* și *Monica Șoldănescu*, precum și *Liliane Ato-mulese*.

Totodată, organizatoarea a evidențiat și contribuția voluntarelor *Alexia Paizan*, *Ioana Murariu*, *Maria Popa*, *Ioana Ecaterina Urban*, *Briana Stoica*, *Ana Maria Brașoveanu* și *Ioana Sophie Bulibașa*.

Partenerii instituționali ai ediției au fost *Universitatea „George Bacovia” Bacău*, *Palatul Copiilor Bacău* și *Clubul BAO Bacău*, iar printre sponsorii care au făcut posibilă organizarea evenimentului s-au numărat *Agricola Bacău*, *Neam de Gospodari*, *Arena Mall Bacău*, *Simigeria Rustic*, *Krocky Bacău*, *KAI Sushi Bacău*, *Flando*, *Elite Garden*, *Art Up Moinești* și *Andra Natea Boutique de Re.Creație*. Fotografii evenimentului au fost realizate de Mihnea Baran. Co-organizator al ediției Lucia Pădurariu.

Evenimentul „Japonia departe – aproape de Bacău” este inițiat, organizat și coordonat de Mihaela Băbușanu, cea care a construit și dezvoltat acest proiect cultural timp de 12 ani. Prin consecvență și implicare, proiectul a devenit una dintre cele mai importante inițiative dedicate promovării culturii japoneze din regiune, contribuind la consolidarea relațiilor culturale dintre România și Japonia și la formarea unei comunități unite în jurul valorilor dialogului, respectului și prieteniei.

(M. B.-A.)

ADRIAN SIMEANU

Cartea zilelor noastre

Tablouri rurale de secol trecut

Strânse cu pricepere și cumpănire

depline-ntr-un tom* de un argeșean inspirat foarte la condei. Acum în zilele noastre. Îndrăznesc a spune că-i calcă apăsător pe urme lui Preda și nu doar. Fincă dă la iveală cu certă măiestrie „oameni, fapte, întâmplări” din zbuciumatu' veac anterior. Înainte și după Al Doilea Război Mondial. Într-un sat argeșean în care-și duceau viața locuitori harnici. Ajutându-se fără să stea pe gânduri unu' pe altu' oricând era nevoie. O comunitate închegată, puternică și fecundă prin muncă neobosită, încredere și înțelegere. Spre a-și duce viața mai ușor și a-și face traiu zilnic mai înfloritor. Pe când nu erau limuzine pe toate drumurile. Nici măcar căruțe-n fiece ogradă. Nu mai zic de răutatea și cupiditatea de azi. Ce ne va duce până la

urmă la apocalipsă...

Din nefericire, ea n-a mai durat, dezbinată nefast de colectivismu' comunist înșelător adus pe tancurile sovietice distrugătoare de semeni, bunuri și locuri, mândre tradiții. Adevsea, de nerecuperat. Mai sunt încă destui care-și amintesc îndurerați acest lucru odios cât cuprinde și n-au cum să nu-l felicite pe autor pentru truda lui binevenită. Încununată de succes realmente. Întrucât cine-o citește (ca mine, într-o noapte de april) n-are cum să nu-i simtă frumusețea. A ei și-a istoriei acelor vremi în pagini ascunsă subtil. Tătănele ei, George Cârstea, fiind încercat fără motiv de vicisitudinile ceaușismului necruțător, ticăloșit cumplit pân' la finalu-i târgoviștean...

Se impune a semna și precu-vântarea președintelui Academiei Române, ce-i face cunoscută importanța literară și nu numai. Îndemnând la lectură și la evaluări. Pendulând între modestia și reușita scriitorului. Între realitate și ficțiune mixate excelent într-o perenitate. Constituind o lecție veritabilă despre un ier deopotrivă luminos și întunecat pe pământ românesc. „Mulțumită”, ultima parte, celor vânduți, netrebniți și de diavol posedați și-acum. Mulțumesc, George, pentru daru' tău de preț! Continuă că mai ai multe de spus din a ta existență. Sper să mai trăiesc să le aflu...

*George Cârstea, Zodia porumbeilor sălbatici, Ed. UNICAR, 2022

MIOARA OHÎ

Orga pământului

Orga acestui pământ spre dor nemărginit înclinată îmi ține în acordurile ei făptura de dor incendiată pe templul clădit cu pădure de voci lumea înaltului coboară o parte trecând în adânc și-o alta mi se zbate-n afară îmi dăruie sunetul dintăi cu gândurile bune din noapte și zi prin înserare să cuprind un răsărit ce-n mine-l voi zidi și orga acestui hotar de dor nemărginit înclinată n-a prins în coardele ei întreaga cetate de mine incendiată în veacul Veacului murind vom fi cu mult mai vii...

Cotidian

Suntem ca două insule

vânturile ne împrăștie ghețurile adună uneori furtuna acoperă țărnișurile cu verde crud și albastru metalic în zori când pleci bați cuvinte răsucite în singurătățire-născute...

Semințe de chin

Mâna s-a așezat pe creștetul meu greu îngerul mi-a mângâiat cu privirea întregul trup a trecut prin iarba vieții tăcut a coborât cu tălpile goale pe pământ înțelegere așteptând am înălțat glasul așteptării am tresărit ascultând furtuna amară a mirării unde e mila despărțirilor lungi a aripilor străfulgerate prelungi mi-am umplut așteptarea cu miresmele bucuriei absența nimic n-o umple încep pocniturile-n destin săpând în uimire arse de aer semințe de chin....

Dor fără drum

Îmi mângâie cerul pe obraz în mine este iarăși vară mă porți cu tine în gând mângâiată de tăceri și vânt

Îmi las dorul fără drum umbrat de-o dragoste târzie ce viața a făcut-o scrum vinovată clipa azurie

din cartea visului tău cobor dorinte-ai ars și dor iubitor în suflet aș dori să-mi stai să ningă iar cu flori de măr

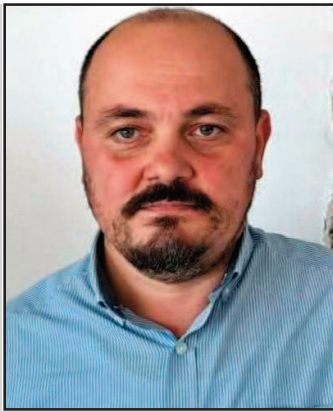
ți-am țesut iubire în priviri am învățat să te iubesc tăcând pe „noi” l-am pierdut în amintiri am fost lumină întuneric fremătând...

Arzând în propria tăcere

Aici marea de albastru în loc de ferestre și stâlp gânditor cine încă întemeiază munții cu tămâie durerea rămăie marea de foc a sângelui propriu peste spirit el poate rănile închide fără teama neajunșilor peste aceste ținuturi cândva senine marea de amar ascunse Poetul el însuși în taină pătruns de căutările sale pământul mereu la începuturi coboară plasma deprinderi lumești ușor dacă poartă pe lângă iubirea lipsită de țărnișuri lumești iar când se lasă văzut corabie arzând în propria tăcere...

ADRIAN VASILE IFTIME

Sonetul anotimpurilor

Am cules primăvara din aceeași mirare Și-am adus o poveste undeva mai aproape Mulți au vrut adevărul, cu uitări, să-l îngroape Dar el strigă-n privire tot mai tare, mai tare.

Inceput-au devreme iar groparii să sape Chiar în piatra ce poartă acea rană prea mare; Vor mai fi anotimpuri ? Îmi șoptește un oare. Câte veri aruncat-am! Au pierit ieri pe ape!

Au căzut pe asfalturi și tot cer de pomană Vechi iluzii rănite de-al tău rid de pe frunte. Toate zilele noastre au luat-o la goană

Și ar vrea un prezent chiar acum să-l înfrunte Să ne scape de vechia și mârșava capcană De-a ne pierde în bezna unor timpuri cărunte.

Sonetul întoarcerii acasă

E poate timpul, frate, azi să revin acasă Să las în urmă toate! O câte veri pierdute! Mă vor uita, firește, să știi, atât de iute Prietenii de-o viață. Și îți vor spune: Lasă!

Să merg cât văd cu ochii. Ceva îmi spune: Du-te! Căci nimănui, pe lume, de-o vreme nu-i mai pasă Destule vorbe aspre în zori de zi apasă Și mi-au crescut pe suflet, timid, prea multe cute.

Îmi va fi dor, desigur, să mă agăț de stele Rămâne-vor nescrise atâtea zeci de rânduri Azi în vecinătatea singurătății mele

Doar Dumnezeu, pesemne, va mai cădea pe gânduri Găsindu-mă-ntre rime ce mi-au intrat sub piele. Atâtea cruci tot sapă în vârsta unor scânduri!

Sonetul de ieri

Cu orișice secundă ce n-are vreo ieșire Îmi peticesc doar ziua să nu se piardă toată Atâtea primăveri prin mine azi înoată Și-mi bat iar pe la poartă să-mi mai dea de știre

Că totuși printre rânduri prezentul se arată Și cresc din firul ierbii dovezi de nemurire Încât trecutul însuși chiar și-ar ieși din fire Când întâmplarea noastră ar vrea să ne străbată

Chiar dacă de o vreme nu mai cunoaștem drumul Cu fiecare vară sfârșitul se amână Căci visurile toate vor curge cu duiumul

Atinge-vom albastrul ținându-ne de mână . Din focul cel din urmă se mai înalță fumul Dar amintirea noastră, mereu, o să rămână.

Director: IOAN PRĂJIȘTEANU * Redactor - șef: DUMITRU BRĂNEANU	Consiliul editorial Președinte: CONSTANTIN DRAM	Membri: OVIDIU GENARU VIOREL SAVIN IOAN CULIȚĂ USURELU GRIGORE CODRESCU ION TUDOR IOVIAN DOINA CERNICA CORNEL GALBEN	Director economic: Loredana DĂNILĂ Adresa: str. OITUZ, nr. 32, Bacău Telefon: 0741 110 005 ISSN 1841-9437
Colaboratori: Prof. univ. dr. ADRIAN DINU RACHIERU Prof. univ. dr. IOAN HOLBAN Conf. univ. dr. IOAN DĂNILĂ Conf. univ. dr. VICTORIA FONARI (<i>Chișinău</i>)	Redactori: <i>DAN ARVĂTESCU, VIOREL DINESCU, LIVIA CIUPERCĂ, DORU CIUCESCU, MIOARA BAHNĂ, NICOLAE MIHAI, IOAN BĂRBUNȚOIU, GHEORGHE UNGUREANU, ROMULUS-DAN BUSNEA TINCUȚA HORONCEANU ANCA DENISA ȘOGOR</i>	Red-șef adj.: Cristina ȘTEFAN Secretar de redacție: Mihaela BĂBUȘANU Ilustrații revistă: Radu MIHAI CRISTINA ȘTEFAN - ad. SITE; Adresa: str. Oituz, nr. 32, Bacău E-mail: revista_plumb@yahoo.com Distribuție-curierat: Toader Titi ROZNOVANU	

Clopot de vânt

În liniștea rece
de toamnă târzie
vulturi trimiși spre zări
plutiri
în țipete de pescăruși

vestirea furtunii-n
călătorii nori
scuturați de îngeri

ecoul clopotului de vânt
pe aripi de zbor
sunetul ploii
iubire din cer
prăvălită pe pământ.

Grai ciripitor

Clătinare de vânt
tremurătoare ramuri
teamă de scuturat

mângâieri
de fragede frunze jucăușe
ce se pierd
în mirosul ierbii
proaspăt cosită

înaripate zbenguiesc
spre Dumnezeu
să spună o rugăciune
în grai ciripitor.

Condei domolit

Vulture!
Din pana ta
îmi fac condei
domolit
în cerneala-mi albastră
îmblânzind cuvinte
zburătoare în vers
ca tine în înălțimea cerului.

Întuneric ciobit

Seara, umbrele încep să apună
gândurile se izbesc de aștri
foșnetul orașului adoarme

întuneric ciobit
de lumina fulgerului

tremură frunze
în băți de vânt
se zbate fluviul între maluri
plouă umezind ferestre

năpăditoare gânduri
ucid somnul.

Matematica sufletelor

E iarnă!
sufletele noastre
au ieșit la joacă.
Se dau pe un derdeluș
ce pare a fi ipotenuza
unui triunghi apoi își fac
un cerc de zapadă
și se așează în el.
Sub razele de soare
zăpada se topește

cercul se micșorează
până
ce ajunge să fie un punct.
Din acest punct
începe iubirea noastră.

Miresme de tei

În amurguri line
tăcere de ram
urcând în lumină
miresme de flori

teiul scutură
versuri de Eminescu

un cuvânt rătăcit
se prăvălește pe mine
îl duc din greu
ca pe o cruce

în nări mai port
miresme de tei.

Noaptea se scurge spre zori

Umbre smulse de-nserare
în amurg lumina fuge
din fața întunericului
ultima fereastră
își închide pleoapa

noaptea acoperă trupul
se scurge spre zori
aripi de vise se nasc

însingurat aștept răsăritul.

Odihna gândurilor

Fără de urmă ți-s pașii
pier vise
nu mai încapi în gândul meu
caut în amintiri

timpul pierdut

cândva potop de lumină
privirile caută
răsărituri în ferestre

gândurile
se odihnesc în versuri.

Pană de aripă

Pe glas de val
ceată de pescăruși
dansând cu norii
peste marea de alge înverzită

pe țarm
o albă pană de aripă
dormea

am călcat-o
s-a trezit
din somnul singurătății

de durere a lăcrimat

strop de mare
rătăcit în nisipul fierbinte.

Săgeata lui Wilhelm Tell

În fața plutonului de execuție

măr pe cap
sau eu sub măr
nu mai știu

emoții

se dă comanda „măr!”
închid ochii
aștept, aștept
săgeata trece cu trofeul în vârful

Off!

Mecanica tăcerii -I-

Închizându-mi ochii,
mi se crapă un gând
peste o șuviță albă de păr
din care scapără un cuvânt
ce-mi încearcă oboseala
imprimând o grimasă
îmbrăcată într-un sictir
care urăște așteptarea
și vă invita să-mi fiți musafiri!

Mecanica tăcerii -II-

Strângându-mi pleoapele,

se rupe o idee
pe marginea unui fir argintiu
din care pâlpâie o șoaptă
ce-mi apasă liniștea
lăsând pe chip o strângere
îmbrăcată-n lehamite
ce nu suportă întârzierea
și vă poștește să-mi călcați pragul!

Mecanica tăcerii -III-

Lăsându-mi privirea să cadă,
se fisurează o clipă
lângă o dără de timp decolorat
de unde țâșnește un sunet
ce-mi zgârie tăcerea
așezând pe față o umbră
îmbrăcată în dezgust
care gonește răgazul
și vă cheamă să-mi fiți aproape!

Mecanica tăcerii -IV-

Închid pentru o clipă
lumea din mine,
și ceva se rupe ușor în marginea
unui gând, ca o vibrație fără formă
care îmi împinge liniștea
spre margine.

Pe chip se adună o expresie strânsă,
ca o respingere tăcută a timpului
care nu mai stă locului,
iar din această nelinește
se naște o chemare
fără politețe, intrați,
dacă tot ați ajuns.

Mecanica tăcerii -V-

Îmi las ochii în jos
și parcă se desface o secundă
întreagă în bucăți fine, de parcă
ar ceda sub propria greutate.
Din fisura asta iese ceva

greu de prins,
o apăsare care îmi schimbă
fața fără să întreb,
ca o oboseală care
nu mai vrea explicații.
Și, din toată această
stare neîmblânzită,
se naște o invitație scurtă, aproape
tăioasă, dacă sunteți aici,
rămâneți.

Mecanica tăcerii -VI-

Îmi opresc pentru o clipă

totul în mine,
și în acel gol mic se produce
o fisură fină,
ca o crăpare a unei suprafețe
invizibile.
De acolo scapă o tensiune
care nu are nume,
îmi strânge trăsăturile fără acord,
ca și cum corpul ar răspunde
înaintea gândului.
Din această stare rămâne
o deschidere abruptă,
fără decor, fără așteptare,
sunteți bineveniți.

Mecanica tăcerii -VII-

Se oprește ceva în mine
fără avertisment,
și oprirea asta nu e liniște,
ci fragmentare.
Un detaliu mic devine brusc
prea mare,
și îmi împinge reacția spre exterior.
Fața își schimbă forma într-o clipă,
ca un semn că timpul
a devenit incomod.
Din această tensiune simplă
se naște o prezență directă,
dacă sunteți aici, nu mai plecați.

Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca

